

979-78

Resultaten van de inspraak inzake de

**Ontwerp-Beleidsnota
Zand boven Water 2/MER**

Inspreekpunt Verkeer en Waterstaat
Kneuterdijk 6
2514 EN Den Haag

juli 2001

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	1
--------------------	---

Overzichten van schriftelijke insprekers op de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2/MER

• alfabetisch	2
• numeriek	3
• naar herkomst	4

Overzicht van niet in de bundel opgenomen bijlage bij de schriftelijke inspraakreactie	5
---	---

Schriftelijke inspraakreacties

Verslag hoorzitting gehouden op 29 mei 2001 te Lelystad

WOORD VOORAF

Algemeen

Gedurende de periode 14 mei tot en met 11 juni 2001 heeft de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2/MER ter inzage gelegen. Op grond van Algemene wet bestuursrecht en de Wet milieubeheer is een ieder in deze periode in de gelegenheid gesteld zijn of haar zienswijze op de inhoud van de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2/MER schriftelijk en mondeling kenbaar te maken.

Het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat heeft 22 inhoudelijk verschillende reacties op de Ontwerp-Beleidsnota ontvangen. Daarnaast hebben 5 sprekers gebruik gemaakt van de mogelijkheid mondeling te reageren tijdens de openbare hoorzitting, welke is gehouden op 29 mei 2001 te Lelystad. Van de hoorzitting is een verslag gemaakt, die in deze bundel is opgenomen.

De schriftelijk en mondeling ingebrachte inspraakreacties zijn in de voorliggende *bundel Resultaten van de inspraak inzake de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2/MER* samengebracht. Indien u in het bezit wilt komen van één of meer exemplaren van deze bundel, kunt u contact opnemen met het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat.

Registratie en verwerking

De door het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat ontvangen schriftelijke reacties zijn geregistreerd in een geautomatiseerd systeem. Tijdens de inspraakperiode heeft het Inspraakpunt degenen die bij het verdere besluitvormingsproces zijn betrokken, regelmatig de tot op enig moment ontvangen inspraakreacties toegezonden. Deze tussentijdse toezendingen zijn met name gericht aan de betrokken beleidsambtenaren bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat, alsmede aan de Commissie voor de milieueffectrapportage, die de staatssecretaris adviseert over de inhoud van het Milieueffectrapport (MER). Op deze manier zijn zij in een zo vroeg mogelijk stadium geïnformeerd over de inhoud van de inspraakreacties.

De schriftelijke inspraakreacties zijn zo veel mogelijk integraal in deze bundel opgenomen. Bij dit algemene uitgangspunt plaatst het Inspraakpunt echter één kanttekening. Het Inspraakpunt heeft in één geval afgezien van het opnemen van een bijlage bij een inspraakreactie, omdat deze bijlage een cd-rom betreft. In een afzonderlijk overzicht in deze bundel is aangegeven om welke bijlage het gaat. Belangstellenden kunnen evenwel een kopie van deze bijlage bij het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat opvragen.

Verdere procedure

Met het oog op de verdere besluitvormingsprocedure is de nu voorliggende bundel *Resultaten van de inspraak inzake de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2/MER* onder andere aangeboden aan de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de Commissie voor de milieueffectrapportage. Mede op basis van de ontvangen inspraakreacties en het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage zal de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat naar verwachting eind 2001 de Beleidsnota Zand boven Water 2 vaststellen en ter kennisneming sturen aan de Tweede Kamer.

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat

juli 2001

**ALFABETISCH OVERZICHT VAN INSPREKERS
OP DE ONTWERP-BELEIDSNOTA
ZAND BOVEN WATER 2/MER**

4	ANWB, 's GRAVENHAGE
7	FODI, VEENENDAAL
2	Gemeente Nijefurd, WORKUM
15	Hydron Flevoland, LELYSTAD
5	Kalkzandsteenfabriek Harderwijk BV, HARDERWYK
6	Kalkzandsteenfabriek Rijsbergen BV, HUIZEN
22	Koninklijk Nederlands Watersport Verbond, HARDERWYK
16	Land- en Tuinbouworganisatie Nederland, 's GRAVENHAGE
3	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, DIEMEN
17	Nederlands Genootschap van Insprekers, DIEMEN
10	Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwaterArcheologie, LELYSTAD
11	Nederlandse Vereniging van Zandwinners, HAARLEM
1	N.V. Nederlandse Gasunie, GRONINGEN
12	Provincie Flevoland, LELYSTAD
19	Provincie Overijssel, ZWOLLE
9	Smals, ROERMOND
14	Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren, LELYSTAD
20	Stichting Zand, BEUNINGEN
21	Vereniging Vrienden van de Markerwaard, LELYSTAD
8	Vogelbescherming Nederland, ZEIST
18	Witteveen + Bos, DEVENTER
13	Zoetmulder & Hoekstra, AMSTERDAM

**NUMERIEK OVERZICHT VAN INSPREKERS
OP DE ONTWERP-BELEIDSNOTA
ZAND BOVEN WATER 2/MER**

- 1** N.V. Nederlandse Gasunie, GRONINGEN
- 2** Gemeente Nijefurd, WORKUM
- 3** Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Noordwest, DIEMEN
- 4** ANWB, 's GRAVENHAGE
- 5** Kalkzandsteenfabriek Harderwijk BV, HARDERWYK
- 6** Kalkzandsteenfabriek Rijsbergen BV, HUIZEN
- 7** FODI, VEENENDAAL
- 8** Vogelbescherming Nederland, ZEIST
- 9** Smals, ROERMOND
- 10** Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwaterArcheologie, LELYSTAD
- 11** Nederlandse Vereniging van Zandwinners, HAARLEM
- 12** Provincie Flevoland, LELYSTAD
- 13** Zoetmulder & Hoekstra, AMSTERDAM
- 14** Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren, LELYSTAD
- 15** Hydron Flevoland, LELYSTAD
- 16** Land- en Tuinbouworganisatie Nederland, 's GRAVENHAGE
- 17** Nederlands Genootschap van Insprekers, DIEMEN
- 18** Witteveen + Bos, DEVENTER
- 19** Provincie Overijssel, ZWOLLE
- 20** Stichting Zand, BEUNINGEN
- 21** Vereniging Vrienden van de Markerwaard, LELYSTAD
- 22** Koninklijk Nederlands Watersport Verbond, HARDERWYK

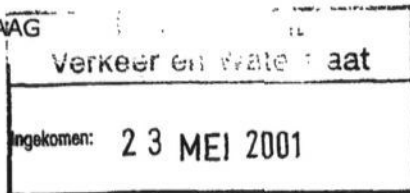
**OVERZICHT VAN CATEGORIE INSPREKERS
OP DE ONTWERP-BELEIDSNOTA
ZAND BOVEN WATER 2/MER
NAAR HERKOMST**

Provincie vs. categorie Inspreker (schriftelijk)	Flevoland	Friesland	Gelder- land	Gronin- gen	Limburg	Noord- Holland	Overijssel	Utrecht	Zuid- Holland	Totaal
Ondernemer	0	0	1	1	1	1	0	1	0	5
Belangenorganisatie	2	0	1	0	0	1	0	0	1	5
Overig	1	0	0	0	0	2	1	0	0	4
Gemeente	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Provincie	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2
Rijk	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Natuur- en Milieuorganisaties	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Maatschappelijke instellingen	1	0	0	0	0	0	0	0	1	2
Sport en Recreatie	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
	5	1	3	1	1	5	2	2	2	22

**OVERZICHT VAN NIET IN
DE BUNDEL OPGENOMEN BIJLAGE**

- 10 Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwaterArcheologie, LELYSTAD
cd-rom met:
- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), 2^e generatie
 - Globale Archeologische Kaart van het Continentale Plat
 - Archeologische Monumentenkaart

Inspreekpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven Water 2/MER
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

Postbus 19
9700 MA Groningen
Concourslaan 17
Telefoon (050) 521 91 11
Telefax (050) 521 19 99
Telex 53448
BTW-nummer NL007239348B01
Handelsregister Groningen 02029700

Ons kenmerk: AIB 01.B.152
Uw kenmerk:

Datum: 22 mei 2001
Doorkiesnr.: (050) 521 24 62

Onderwerp: Inspreek Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2/MER

Geachte Dames/Heren,

Naar aanleiding van een publicatie in de Nederlandse Staatscourant inzake bovengenoemde beleidsnota delen wij u het volgende mede.
Zowel in het IJsselmeer als in het Eemmeer en het Veluwemeer zijn gastransportleidingen van onze maatschappij gelegen.
De ligging van deze leidingen dient naar onze mening mede bepalend te zijn voor de keuze van de plaatsen voor het winnen van zand.
Voor nadere informatie omtrent de ligging van onze gastransportleidingen alsmede de hieraan verbonden consequenties verzoeken wij u vóór het opstellen van de Beleidsnota contact op te nemen met de heer R.M. van Kranenburg van ons kantoor te Waddinxveen, Postbus 444, 2740 AK Waddinxveen, telefoon 0182 623456.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'E.H. Boer'. Below the signature, the name 'E.H. Boer' is printed in a small, sans-serif font.

uw kenmerk

uw brief van :

ons kenmerk OB|HB|5-676|

behandeld door A Blom

doorkiesnummer (0515) 548882

datum 18 mei 2001

verzendsdatum : 23 MEI 2001

onderwerp

Reatie op Ontwerp-Beleidsnota Zand boven water 2

AAN

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat

Kneuterdijk 6

2514 EN DEN HAAG

inspraakpunt
Verkeer en Waterstaat

ingekomen: 28 MEI 2001

Geachte heer/mevrouw,

Naar aanleiding van de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2 doen wij u de volgende reactie toekomen.

Aan de IJsselmeerkust is in Workum begin jaren tachtig een dagrecreatieterrein aangelegd als onderdeel van het recreatiecomplex It Soal. Van dit terrein wordt veelvuldig gebruikt door zwemmers, surfers en zeilers. De laatste 5 jaar worden wij geconfronteerd met het feit dat er veel zand wordt afgezet voor de kust. Hierdoor worden de beoogde doelen van het dagrecreatieterrein, zwemmen, surfen en zeilen ernstig geschaad.

De nu voorliggende ontwerp-beleidsnota Zand boven Water 2 dient ons inziens mogelijkheden c.q. aanknopingspunten te bieden om dit probleem te kunnen oplossen

In hoofdstuk 7 van de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2 beschrijft u de beleidsafweging en keuze. Onder punt 7.2 staat vermeld dat in deze nota wordt voortgeborduurd op de nota Zand boven Water 1 waarin reeds is gekozen voor winning van oppervlaktedelfstoffen met optimale mogelijkheden voor een goede nabestemming voor bijvoorbeeld de recreatie.

Hierbij ontbreekt naar onze mening een visie aangaande de zandafzetting langs de kust nabij Workum. In relatie met het verhogen van natuurkundige waarden kan ons inziens hiervoor een duurzame oplossing worden bewerkstelligd.

POSTADRES	BEZOEKADRES	OPENINGSTIJDEN	TELEFOON	TELEFAX
Postbus 5 8710 AA Workum	Merk I Workum	dagelijks van 9-12 uur 's middags op afspraak	0515 - 548888 (doorkiesnummer 5488)	0515-542463

Ook in Hoofdstuk 6.3.2 "Overige functies" wordt niet ingegaan op de financieel-economische effecten van de ontgronding voor andere functies, in dit geval het recreatieve gebruik van het strand en het daarbij behorende water, die ons inziens wel relevant zijn voor de beleidsafweging in het kader van de nu voorliggende nota Zand boven Water 2.

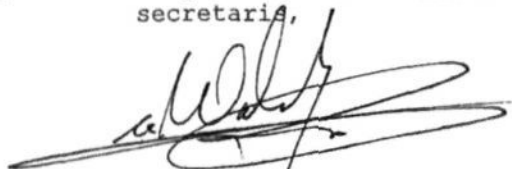
Een en ander wordt ons inziens ondersteund op grond van de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening waarin het IJsselmeergebied is aangewezen als blauw koersgebied, waar het accent ligt op combinatie of integratie van functies die de specifieke gebiedskwaliteiten bevorderen. Het recreatieve gebruik van het water langs It Soal is een van belang zijnde gebiedskwaliteit.

Wij vragen u derhalve de voorliggende Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2 aan te passen en de nu ontstane problematiek langs het dagrecreatieterrein It Soal aan de nota toe te voegen en hieraan een beleidsmatige vertaling te geven. Op basis hiervan kan dan eventueel een structurele oplossing worden gerealiseerd voor het optimale recreatieve mede-gebruik van dit gedeelte van het IJsselmeer.

Voor de goede orde delen wij u tenslotte mee dat wij voornemens zijn met belanghebbende partijen, zoals Rijkswaterstaat, Provinciale Waterstaat en It Fryske Gea gesprekken te gaan voeren om te onderzoeken hoe aan deze ontstane situatie een gunstige wending kan worden gegeven.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Nijefurd,
secretaris, burgemeester,

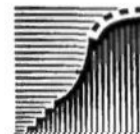

(Drs. A. van Walstijn)

(J.W. Boekhoven)

Inspiraakpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven Water 2/MER
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

**landbouw, natuurbeheer
en visserij**

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
11 mei 2001		DNW/01-1245	8 juni 2001
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
Zienswijze over de		020-4953126	
ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water			
2/MER			

Op grond van de Algemene Wet Bestuursrecht en artikel 7.20 van de Wet Milieubeheer stelt u mij in de gelegenheid om respectievelijk een reactie te geven en advies uit te brengen op de ontwerp-beleidsnota Zand boven Water 2/MER.

Mede namens mijn collega's van directie Oost, directie Noord en directie Natuurbeheer doe ik u hierbij mijn reactie en advies toekomen.

Algemeen

In mijn hoedanigheid als wettelijk adviseur en eerst verantwoordelijke voor het natuurbeleid in de regio vragen de volgende punten aandacht voor de besluitvorming:

- De methodiek waarmee de gevolgen van de ingrepen zijn beoordeeld (MER, nota 'Toetsing aan vigerende natuurwet - en regelgeving')
- De motivering van het groot openbaar belang (beleidsnota).
- De afweging van alternatieve oplossingen (beleidsnota).
- De plannen voor mitigerende en compenserende maatregelen (beleidsnota).

1. De methodiek waarmee de gevolgen van de ingrepen zijn beoordeeld

In de nota 'Toetsing aan vigerende natuurwet- en regelgeving' is per speciale beschermingszone volgens de EU-Vogelrichtlijn beoordeeld wat de verwachte effecten zijn van de voorlopige beleidskeuze op kwalificerende soorten volgens de Vogelrichtlijn, de natuurwetenschappelijke waarden van beschermde natuurmonumenten en de wezenlijke kenmerken van de ecologische hoofd structuur uit het Structuurschema Groene Ruimte. In het MER zijn binnen de afzonderlijke watersystemen voor de alternatieven en varianten de effecten beschreven op abiotische waarden, biotische waarden en gebruiksfuncties zoals recreatie en visserij.

Ik heb waardering voor de zorgvuldige wijze waarop in de nota "Toetsing aan vigerende natuurwet- en regelgeving" per speciale beschermings zone modelmatig de effecten op kwalificerende watervogels zijn beoordeeld. Op hoofdlijnen is het een passende beoordeling, maar op onderdelen niet. Een zorgvuldige beoordeling van die onderdelen zal bij de uitvoeringsfase weer aan de orde kunnen komen.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
8 juni 2001	DNW/01-1245	2

Hierna ga ik daar op in:

- Wat betreft de mate van passend zijn van de beoordeling stel ik vast dat de telgegevens van vogels gebaseerd zijn op het voorkomen van watervogels in de jaren 1985-1997. Voor het moment zijn dit de meest actuele en toegankelijke gegevens, maar het is de vraag of de gegevens ten tijde van de vergunning verlening in voldoende mate actueel zullen zijn. Ik sluit niet uit dat dan opnieuw een passende beoordeling door het bevoegd gezag zal moeten plaatsvinden.
- De toets aan de Natuurbeschermingswet en aan het Structuurschema Groene Ruimte is vooral kwalitatief beschouwend van aard. Ik acht die beoordeling passend voor het abstractienivo van de ontwerp beleidsnota, maar bij de verlening van een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet zal mogelijk een meer gedetailleerde beoordeling nodig zijn.
- Ik signaleer dat in de natuurtoets geen aandacht is gegeven aan het voorkomen van beschermde diersoorten zoals de Kleine modderkruiper, en beschermde plantensoorten volgens artikel 23 en 24 van de Natuurbeschermingswet 1967. Het gevolg daarvan kan zijn dat bij de uitvoering alsnog het afwegingskader van artikel 25 van de Natuurbeschermingswet doorlopen zal moeten worden.
- Ik stel vast dat nu niet in alle gevallen met zekerheid geconcludeerd kan worden dat de ingrepen de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zullen aantasten. Daarbij is het volgende overwogen:
Ten eerste is er in het MER melding gemaakt van 'leemten in kennis', en in de beleidsnota worden de onzekerheden bij de beleidskeuze aangegeven. Onder andere zijn de gebruikte ecologische modellen om de effecten in te schatten hier en daar niet betrouwbaar om kwantitatieve effecten op de foerageergebieden van vogels te voorspellen.
Ten tweede heeft de initiatiefnemer de keuze gemaakt om de compensatie van schadelijke effecten later in te vullen, zodat onzeker is of de natuurlijke kenmerken in stand zullen blijven. Ik kom daar in paragraaf 4 op terug.

Ter afronding van deze paragraaf vraag ik aandacht voor het volgende:

Ik heb er bezwaar tegen dat over de verbreding van de vaargeul in het Veluwemeer, Drontermeer en Vossemeer is besloten om die te toetsen in een ander kader.

Daarbij heb ik de volgende overwegingen:

Ten eerste wordt niet in voldoende mate voldaan aan de combinatiebepaling van artikel 6, derde lid, Habitatrictlijn, namelijk dat combinaties van plannen met mogelijk significante effecten beoordeeld moeten worden. Onder andere in mijn brief inzake het onderzoek naar de effecten van het Inrichtingsplan Veluwe Randmeren (DNW/001535) heb ik melding gemaakt van die eis. Ook de ontgrondingen uit het Inrichtingsplan IIVR zijn immers op mijn verzoek meegenomen in de integrale beoordeling die nu ter visie ligt.

Ten tweede is het gevolg van die beleidskeuze dat nu niet met zekerheid geconcludeerd kan worden dat de winning van ophoogzand in de Randmeren niet schadelijk is voor de natuurwaarden.

Ten derde is niet duidelijk welk beleidskader wordt bedoeld, en is onbekend of LNV formele bevoegdheid heeft in de besluitvorming.

Datum
8 juni 2001

Kenmerk
DNW/01-1245

Vervolgblad
3

2. De motivering van het groot openbaar belang

Daar waar significante effecten worden verwacht voor vogels en schade aan de ecologische hoofd structuur is het voor de beoordeling relevant dat de dwingende redenen van groot openbaar belang zijn gemotiveerd. In het algemeen is genoemd dat 'de bouw een belangrijke motor is van de Nederlandse economie', en dat 'continuïteit in de grondstoffenvoorziening om die reden van groot belang is'. Dit is in het algemeen juist, en ik heb er begrip voor dat op het abstractienivo van deze beleidsnota het belang slechts globaal is gemotiveerd.

In de voorlopige beleidskeuze wordt ook als belang aangeduid: 'Een behoorlijke overgang naar een totale beëindiging van zandwinning buiten de vaargeulen'. Het lijkt er in dit geval op dat het groot openbaar belang vooral is gemotiveerd door het particuliere belang van de zandwinners. Dit lijkt op gespannen voet te staan met de werking van artikel 6 Habitatrichtlijn, waar sprake is van dringende redenen van groot openbaar belang. Een schadelijke activiteit wordt uitsluitend gerechtvaardigd door zwaarwegend openbaar belang en het ontbreken van alternatieven. Bovendien is compensatie geen argument dat in meer of mindere mate in de plaats kan treden van de motivering van dringende redenen van groot openbaar belang.

Voor de winning van bijvoorbeeld kalkzandsteen in het Gooimeer en Veluwemeer is de overgangstermijn gesteld op 25 jaar, terwijl onderzocht zal worden of een snellere afbouw mogelijk is. Ik heb er bezwaar tegen dat de termijn van 25 jaar niet is gemotiveerd, en dat er geen randvoorwaarden zijn gesteld indien niet tot overeenstemming gekomen kan worden over een snellere afbouw of winning op een andere locatie.

De vaarweg Amsterdam - Enkhuizen is in het Nationaal Verkeer en Vervoer Plan niet opgenomen als hoofd vaarweg, wat is dan het groot openbaar belang?

Voor een zorgvuldige beleidsafweging zal per speciale beschermingszone informatie nodig zijn over het zwaarwegende openbare belang waarvoor het gewonnen zand zal worden toegepast, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, zoals geformuleerd in de Habitatrichtlijn.

Omdat de doeleinden waarvoor het zand zal worden gebruikt ontbreken adviseer ik om daar in hoofdstuk 3 van de beleidsnota zorgvuldig aandacht aan te geven, zodat bij het verlenen van vergunningen de maatschappelijke noodzaak beter onderbouwd kan worden.

Ik adviseer om daarbij aandacht te geven aan het gebruik van zand voor *woningbouwlocaties, bedrijfsterrein, infrastructuur, recreatieve doeleinden, natuurontwikkeling.*

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
8 juni 2001	DNW/01-1245	4

3. Het onderzoek naar en de afweging van alternatieve oplossingen

Ik heb twee opmerkingen bij het onderzoek naar en de afweging van alternatieve oplossingen:

De eerste opmerking is deze: Als gevolg van de doelstelling en uitgangspunten van de beleidsnota, namelijk respectievelijk zandwinning in het IJsselmeergebied voor dekking van de regionale zandbehoefte en het huidige beleid volgens de nota Zand Boven Water 1, zijn alternatieve oplossingen om de regionale zandbehoefte te dekken buiten het IJsselmeergebied, en dus buiten de speciale beschermingszones voor vogels en de ecologische hoofdstructuur, niet in de Richtlijnen voor het MER overgenomen. Bezien vanuit de internationale natuurwaarden van het IJsselmeergebied zijn onder andere alternatieven te beoordelen op het land, en in de Noordzee. Maar ook andere oplossingen voor het bereiken van de doelstelling zoals vervanging van oppervlaktedelfstoffen door bijvoorbeeld teruggewonnen grondstoffen. Het onderzoek naar alternatieve oplossingen en de afweging daarvan gebeurt kennelijk in het kader van het Structuurschema Oppervlakte Delfstoffen II. Die informatie is echter niet bijgevoegd als bouwsteen, zodat ik de motivering achter die alternatieven niet kan beoordelen.

Ik heb bezwaar tegen besluitvorming op basis van de onderhavige beleidsnota, waarbij de hiervoor genoemde alternatieve oplossingen niet zijn betrokken en waarin niet voldoende is gemotiveerd dat alternatieven ontbreken. Daarbij is het volgende overwogen:

Ten eerste is nog niet in voldoende mate voldaan aan de reikwijdte van artikel 6, vierde lid, van de Habitatrichtlijn. Dit betekent dat gezocht dient te worden naar alternatieven die inbreuken of aantastingen van de aangewezen gebieden niet nodig maken.

Ten tweede is uit jurisprudentie inzake de Habitatrichtlijn naar aanleiding van soortbescherming Natuurbeschermingswet ("Hamsterzaak") gebleken dat alternatieven niet enkel op bestuurlijke aspecten beoordeeld moeten worden, maar ook op aspecten van natuur- en landschap, (verkeers)infrastructuur, potentiële oppervlakte en andere oplossingen (zoals hergebruik van grondstoffen) die kunnen bijdragen aan de doelstelling van continuïteit van de grondstoffenvoorziening. Landwinningen kunnen visueel /landschappelijk wel schadelijk zijn, maar het is mogelijk dat de effecten op internationale natuurwaarden kleiner zijn dan in het IJsselmeergebied.

Ten derde geldt dat in het kader van de onderhavige beleidsnota ZBW II een eigenstandige afweging van alternatieven noodzakelijk is.

De tweede opmerking is dat ik eerder met het oog op de formulering van alternatieven gesteld heb, dat het zoekgebied niet de voor watervogels belangrijke rust, voedsel en ruigebieden kan zijn. Aanvullend is gesteld dat bij het Meest Milieuvriendelijke Alternatief (MER) moet worden aangegeven dat de Randmeren worden ontzien. In de Richtlijnen voor de MER heeft Rijkswaterstaat gekozen om het zoekgebied niet in te perken op grond van natuurwaarden omdat het niet past in de filosofie (d.i. voldoen aan de vastgestelde behoefte aan zand terwijl het milieu zoveel mogelijk wordt ontzien).

Datum
8 juni 2001

Kenmerk
DNW/01-1245

Vervolgblad
5

Daardoor is geen beperking vanwege natuur opgelegd aan de keuze van alternatieven binnen het studiegebied, terwijl volgens de motivering van de beleidskeuze voor de winning van ophoogzand in het Structuurschema Oppervlakte Delfstoffen de Randmeren zijn aangewezen als 'zone waarin winning in principe niet wordt toegestaan'.

De gemaakte keuzen bij de formulering van alternatieven hebben op hoofdlijnen geleid tot voortzetting tot 2010 van het huidige zandwinbeleid in de Randmeren. Voor bijvoorbeeld het Wolderwijd is het gevolg dat de huidige zandwinning gewoon wordt voortgezet met significante gevolgen voor de kwalificerende watervogels volgens de EU Vogelrichtlijn, met een beperkte motivering van het groot openbaar belang en alternatieven, en zonder inzage in de compensatie.

Naar mijn mening dient na de aanwijzing als speciale beschermingszone het huidige zandwinbeleid meer in overeenstemming te worden gebracht met de nieuwe instandhoudingsdoelstellingen (lid 1 en 2 van art 6 Habitatrichtlijn), omdat een lidstaat ook is gehouden in geval van verslechtering van het leefgebied passende maatregelen te treffen.

4. De plannen voor mitigerende en compenserende maatregelen

Er is meerdere malen gesteld in de beleidsnota dat 'nader invulling wordt gegeven aan een volwaardige compensatie van de aantasting'. Ik heb met het oog op de Richtlijnen voor de MER gesteld dat compensatie onderdeel moet zijn van het MER. Dit is niet overgenomen en de initiatiefnemer heeft zich in de vaststelling van de Richtlijnen beperkt tot globale uitspraken omdat pas bij de uitvoering precies zal zijn aan te geven hoe groot de schade is en welke compensatie nodig is.

Dit impliceert dat de initiatiefnemer nu kiest voor een beleid waarvan op dit moment niet met zekerheid vaststaat dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast. Ik heb daarvoor begrip omdat het maken van compensatieplannen voor het gehele studiegebied een opgave is.

Maar ik kan alleen dan verklaren in te stemmen met een beleid als ik er zeker van ben dat de instandhouding van Natura 2000 gebieden geen gevaar loopt. Compensatie moet in geval van schade daarvoor zorgen. Inzicht ontbreekt in welke richting compensatie wordt gedacht.

Ik adviseer om in overleg per gebied tot een compensatieplan te komen dat in ieder geval past binnen de voorwaarden die het Kabinet daaraan heeft gesteld (Nota natuur voor mensen, mensen voor natuur, LNV, 2000). Ik ben bereid daarover met u mee te denken.

5. Overige opmerkingen

- a. De winning van beton en metselzand in het IJmeer - Markermeer zal zoveel mogelijk gebeuren in de vaarwegen. Onduidelijk is wat de andere locaties zijn en welke effecten daar zijn te verwachten. Onduidelijk is wat de keuze zal worden als de proef naar diepe winning ongunstige resultaten geeft.
- b. Op pagina 53 van de beleidsnota staat bovenaan dat 'na de voorgenomen implementatie in de Natuurbeschermingswet de toetsing aan de EU-Vogelrichtlijn verplicht wordt bij elke vergunning op grond van de Ontgrondingenwet'.

Datum
8 juni 2001

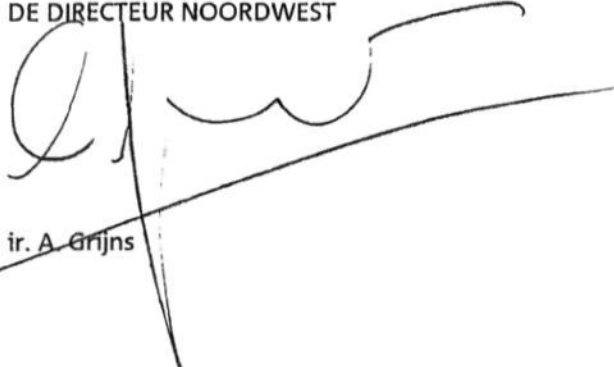
Kenmerk
DNW/01-1245

Vervolgblad
6

Dit is gedeeltelijk juist, maar uit jurisprudentie is gebleken dat reeds nu voorgenomen activiteiten getoetst moeten worden aan de rechtstreekse werking van de Habitatrichtlijn artikel 6.

- c. Op pagina 53 staat in de laatste alinea dat 'het Rijk ingrepen en ontwikkelingen in of nabij kerngebieden zal weren, indien die de wezenlijke kenmerken of waarden aantasten'. Beter is dat het Rijk in dat geval ingrepen en ontwikkelingen 'niet zal toestaan'. Bovendien geldt dit zowel voor kerngebieden als natuurontwikkelingsgebieden. Het gehele IJsselmeergebied is kerngebied in de ecologische hoofd structuur.
- d. Ik geef hierbij het signaal af dat uit de doeleinden waarvoor het zand zal worden gebruikt niet duidelijk wordt dat er in het IJsselmeergebied behoefte zal zijn aan zand voor natuurontwikkeling, bijvoorbeeld voor een mogelijk estuarium langs de Afsluitdijk.

DE DIRECTEUR NOORDWEST

ir. A. Grijns

afdeling
Algemeen Ledenbelang

e-mail

telefoonnummer
070-3146031

telefax
070-3147170

hoofdkantoor

Wassenaarseweg 220
2596 EC 's-Gravenhage

Postbus 93200
2509 BA 's-Gravenhage

internet: www.anwb.nl

► **Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat**
Zand boven water 2 / MER
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

ons kenmerk
ALB/HK/AF/cs/01175

uw kenmerk

datum: 8 juni 2001	
Verkeer en Waterstaat	
ingekomen:	11 JUN 2001

► **Betreft: Zand Boven water 2 / MER**

Geachte heer, mevrouw,

Met belangstelling heeft de ANWB de nota 'Zand boven water 2' met bijbehorende MER gelezen. Op verzoek van het ministerie van Verkeer en Waterstaat tijdens de bespreking van de nota in het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen (OOD) geeft de ANWB hierbij zijn bedenkingen ten aanzien van de nota met bijbehorende MER.

De bedenkingen hebben betrekking op:

1. zwaarwegend maatschappelijk belang
2. recreatie(vaart)
3. cultuurhistorie

Ad. 1. Zwaarwegend maatschappelijk belang

De nota 'Zand boven water' geeft aan dat, gelet op kwetsbaarheid van het waterecosysteem en het Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen, winning van kalkzandsteen door een bedrijf uit Hardewijk zou moeten worden beëindigd. Echter, beëindiging van de winning wordt pas voorzien in 2025, gezien het 'zwaarwegende maatschappelijk belang' van het bedrijf. De status van 'zwaarwegend maatschappelijk belang' wordt aan het bedrijf toegekend op grond van verleende (eeuwig durende) rechten in het verleden.

De ANWB wil voorop stellen dat de bond geen bezwaar tegen het bedrijf in kwestie heeft en waardering heeft voor de oplossingen die het rijk zoekt om in de gegeven omstandigheden het waterecosysteem te ontzien.

Echter, de bond heeft wel principiële en zwaarwegende bezwaren tegen het gebruik van de formule 'zwaarwegend maatschappelijk belang' in deze zaak. Indien gewenst, kunnen winningsrechten worden afgekocht, ook eeuwig durende. Uiteindelijk gaat het hier om een puur financiële zaak tussen rijksoverheid en een particulier bedrijf. Puur en alleen financiële redenen kunnen in de visie van de ANWB niet als 'zwaarwegend maatschappelijk belang' worden aangemerkt om via het SGR beschermde natuur- en recreatiegebieden aan te tasten.

Hoe goed bedoeld ook, het gebruik van de formule van 'zwaarwegend maatschappelijk belang' in deze zaak is een rechtstreekse uitholling van de beschermde status van natuur- en recreatiegebieden in heel Nederland.

De ANWB verzoekt u dan ook de formule 'zwaarwegend maatschappelijk belang' uit de nota te schrappen of het nader te onderbouwen.

Ad. 2. Recreatie(vaart)

De nota geeft aan dat besloten is de voorgenomen vaarwegverbreding in de oostelijke Randmeren nader te overwegen in een ander kader buiten deze nota. Gelet op het belang van de vaarwegverbreding voor de recreatievaart en op de directe relatie met ontgrondingen lijkt het de ANWB niet meer dan logisch dat de voorgenomen verbreding wel in deze nota wordt meegenomen. Er zijn eventueel kwetsbaarheidsstudies nodig vanuit de natuurbeschermingswetgeving. Deze zouden perfect in de behorende milieu-effectrapportage meegenomen kunnen worden. Daarvoor is de milieu-effectrapportage immers ook bedoeld.

De ANWB ziet geen reden de voorgenomen verbreding uit de nota 'Zand boven water 2' te lichten en verzoekt u deze alsnog daarin te betrekken.

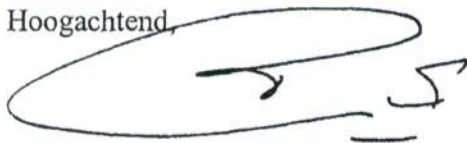
Daar waar de nota spreekt over recreatie, wordt in de meeste gevallen pleziervaart bedoeld. Andere vormen van recreatie zoals zonnen, zwemmen, spelevaren door kinderen, kanovaren of surfen worden her en der summier in de nota genoemd, maar worden niet meegenomen in de diverse deelafwegingen en de uiteindelijke afweging. Met name daar waar het gaat over verdiepen of ondiepe zones, over doorzicht en mogelijke effecten op algenbloei en ten aanzien van de veiligheid spelen deze recreatievormen wel degelijk een rol.

De ANWB verzoekt u in de nota daar nadere aandacht aan te schenken.

Ad. 3. Cultuurhistorie

De nota geeft aan dat zich mogelijk cultuurhistorische waarden in de ontgrondingsgebieden bevinden. Het Rijk heeft voor diverse gebruiksvormen en -waarden 'kansenkaarten' in de maak. **De ANWB verzoekt u daar waar ontgrondingen gepland staan cultuurhistoriekansenkaarten te laten maken en deze in vergunningsverlening te betrekken.**

Hoogachtend,

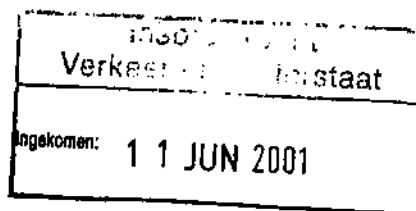

H.C. Kromhout
Managementteam

AANTEKENEN

Inspreekpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven Water 2/MER
Kneuterdijk 6
2514 EN Den Haag

Ons kenmerk: 01.091/GJdG/jdw

Harderwijk, 8 juni 2001

Betreft: Inspiraakreactie 'Zand boven Water 2'

Mijne heren,

Hierdoor brengen wij een inspraakreactie naar voren naar aanleiding van de 'Ontwerp beleidsnota', het 'Milieueffectrapport' en de 'Toetsing aan vigerende natuurwet- en regelgeving' allen betreffende 'Zand boven water 2' en geda- teerd april 2001.

Kalkzandsteenfabriek Harderwijk BV exploiteert binnen de gemeente Harder- wijk reeds sedert 1975 een faciliteit ten behoeve van de productie van kalk- zandsteen. Het daarvoor benodigde kalkzandsteenzand wordt sedert 1975 uit het IJsselmeergebied, in het bijzonder het Veluwemeer, gehaald.

Allereerst spreken wij onze waardering uit voor de pragmatische wijze waarop het nieuwe beleid in combinatie met de Mer en het toetsingskader is gepre- senteerd alsmede voor de wijze waarop het vooroverleg is vertaald in deze documenten.

Dit vooroverleg is mede aangewend om onze gedachten te laten gaan over een mogelijke uitruil van onze bestaande winningsmogelijkheden in de meest gevoelige delen van het Veluwemeer. Wij verwijzen in dit verband onder meer naar de brief van de Minister van Verkeer en Waterstaat van 27 september 1999 (ANI 6843). Zoals ook in het verleden reeds met Rijkswaterstaat be- sproken, dienen eventuele afspraken garanties te bieden voor de continuïteit van onze zandwinning op langere termijn met aandacht voor kwaliteit (in ver- band met de Europese CEN-norm), kwantiteit en kosten (transport). Wij gaan er daarbij van uit dat de alternatieven minimaal gelijkwaardig zullen zijn aan de huidige eeuwig durende concessie.

Deze zekerheid is voor ons van zeer groot belang temeer vanwege de aanzienlijke investeringen die in de afgelopen jaren – zoals bekend- verricht zijn mede op grond van het zandvoorzieningsbeleid dat met het verschijnen van "Zand boven Water 1" gevoerd is.

De keuze voor voortzetting van de kalkzandsteenwinningswinning is bovendien logisch blijkens de in het MER-rapport beschreven alternatieven vergelijking. Daarbij valt in het bijzonder ook op de goede score van diepe winning van kalkzandsteenwinningswinning in de Randmeren in het MMA!

In dit verband staat bovendien voor ons vast dat de winning van kalkzandsteenwinningswinning in het Veluwemeer zoals deze door ons sinds zeer vele jaren wordt uitgevoerd op zich niet strijdig is met de Vogelrichtlijn. Essentiële habitats voor in de bijlage bij de Vogelrichtlijn opgenomen vogelsoorten worden door de winning niet aangetast. Wij hebben dit tevens eerder al aan het ministerie van LNV kenbaar gemaakt in het kader van de concept-gebiedsaanwijzing ingevolge de Vogelrichtlijn.

Het volgende brengen wij gaarne onder uw aandacht.

1. De beleidsnota spreekt van een (regionale) behoefte aan kalkzandsteenwinningswinning van 1,4 mln ton per jaar (zie p. 7). Op p. 22 wordt evenwel gesproken van een jaarlijkse behoefte van (maximaal) 1,6 mln ton.

Aangezien wij uit pagina 63 voorlaatste alinea uit de Beleidsnota kunnen opmaken dat voor de fabriek in Meppel wingebieden zijn aangewezen in het Ketelmeer teneinde te voorzien in de jaarlijkse behoefte van 0,2 mln ton, gaan wij er van uit dat deze hoeveelheden aangezien ze kleiner zijn dan 0,2 mln ton per jaar niet in pagina 7 zijn meegenomen onder de aldaar vermeldde 1,4 mln ton kalkzandsteenwinningswinning per jaar.

2. Ten aanzien van KZF Rijsbergen te Huizen, wordt op p. 60, voorlaatste alinea, van de Beleidsnota aangegeven dat de winning van kalkzandsteenwinningswinning (in het Gooimeer) als een zwaarwegend maatschappelijk belang wordt beschouwd.

Wij zijn het hier uiteraard mee eens doch zouden dit ook graag opgenomen zien ten aanzien van onze winning in het Veluwemeer en mogelijk in de toekomst in het Wolderwijd danwel relevante alternatieven. Aan onze concessie wordt op p. 63 terecht een zwaarwegend maatschappelijk belang toegekend, doch dit dient ook ten aanzien van de winning van het kalkzandsteenwinningswinning in zijn algemeenheid te worden opgemerkt op p. 63.

Hierbij verwijzen wij naar het ontwerp van het SOD II waarin het kabinet te kennen geeft grote waarde te hechten aan een voldoende continue voorziening van bouwgrondstoffen.

3. Uitgaande van een jaarlijkse behoefte van 1,4 mln ton voor Kzf Rijsbergen en onze fabriek, zal voor de planperiode tot 2010 14 mln ton kalkzandsteenwinningswinning gewonnen moeten worden. Aangezien wordt uitgegaan van een redelijke stabiele behoefte voor de lange termijn (zie p. 23, onderdeel 3.3.2 Beleidsnota) zal voor de periode tot en met 2025

nog eens 21 mln ton voor beide fabrieken nodig zijn. In totaal gaat het om 35 mln ton, waarvan Kzf Rijsbergen 15 mln ton voor haar rekening neemt en onze fabriek 20 mln ton.

Op p. 63 wordt ten aanzien van de winning van kalkzandsteenzand aangegeven dat in beginsel het Veluwemeer tot 2025 in beeld blijft doch dat gesproken wordt over een ruil van winplaatsen (in het Veluwe meer en het Wolderwijd). Meer concreet wordt daarbij gesproken over 6 mln m³ voor 2010 en 6 mln m³ na 2010.

Voor ons is op voorhand niet duidelijk op welke wijze wordt voorzien in toereikende locaties om de behoefte tot en met 2025 af te dekken. Dit is voor ons van essentieel belang aangezien hiermee grote financieel-economische belangen betrokken zijn voor ons bedrijf. In het bijzonder ten aanzien van onze winning zijn zeer kostbare specifieke winningsinstallaties ontwikkeld en aangeschaft. De terugverdientijd is afgesteld op de lange termijn. Gezien de ligging van de huidige winlocatie ten opzichte van de fabriek spelen bij alternatieve locaties de kosten van de langere transportafstanden een belangrijke rol. De locatie Veluwe-meer blijft onze voorkeur dan ook genieten voor de periode na 2010.

Daarnaast blijkt uit kaart 13 A t/m F dat ten aanzien van het Wolderwijd alleen de periode tot 2010 wordt genoemd, terwijl dit niet geldt voor de andere locaties. Voorts is opmerkelijk dat alleen ophoogzand als zandsoort genoemd staat terwijl deze soort juist afgebouwd wordt en de mogelijkheid van winning kalkzandsteenzand daarmee niet in het perspectief wordt meegenomen.

Gaarne uw nadrukkelijke aandacht op punt 4.

4. Op p. 84 van het Toetsingsrapport wordt ten aanzien van het Veluwe-meer aangegeven dat ter voorkoming van de negatieve effecten van vertroebeling in het vervolg gestreefd wordt naar 'uitvoering' in de wintermaanden (september - maart).

Wij benadrukken dat een dergelijke seizoensgerelateerde winning niet te organiseren is. Onze fabriek beschikt over een dermate geringe opslagcapaciteit dat zeer regelmatige aanvoer van het zand een absolute voorwaarde is. Wij beschikken daarnaast over fysiek onvoldoende ruimte om de opslagcapaciteit uit te breiden. Het aangehaalde streven biedt derhalve voor ons geen soelaas.

5. Tenslotte merken wij meer in zijn algemeenheid ten aanzien van de locatie Wolderwijd op dat sprake is van weinig concrete gegevens, dat nog onderzoek moet worden uitgevoerd. Er wordt met andere woorden in te vage termen gesproken. Dit komt de duidelijkheid en daarmee onze rechtszekerheid allerminst ten goede.

Afsluitend herinneren wij u eraan dat de datum van 2008 voor het door u beoogde overleg over eventuele uitruilmogelijkheden in ons overleg in het verleden vooral gekozen was met het oog op de door u voorgenomen voorafgaande evaluatie van "Zand boven water 2". Wij achten het essentieel dat hieraan zal worden vastgehouden.

Wij danken u voor de aan onze inspraakreactie te besteden aandacht en zijn gaarne bereid bovenstaande opmerkingen nader toe te lichten.

Met de meeste hoogachting,
KALKZANDSTEENFABRIEK
HARDERWIJK B.V.

G.J. de Gier

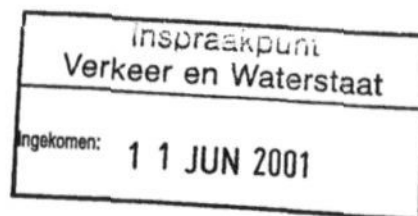

RIJSBERGEN KALKZANDSTEENFABRIEK

6

AANTEKENEN

Inspiraakpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven Water 2/MER
Kneuterdijk 6
2514 EN Den Haag

Huizen, 8 juni 2001

Betreft: Inspiraakreactie 'Zand boven Water 2'

Mijne heren,

Naar aanleiding van de 'Ontwerp beleidsnota', het 'Milieueffectrapport' en de 'Toetsing aan vigerende natuurwet- en regelgeving' allen betreffende 'Zand boven water 2' en gedateerd april 2001 onderstaand onze inspraakreactie.

Kalkzandsteenfabriek Rijsbergen BV exploiteert binnen de gemeente Huizen reeds sedert 1924 een faciliteit ten behoeve van de productie van kalkzandstenen. Het daarvoor benodigde kalkzandsteenzand wordt sedert circa 25 jaar uit het IJsselmeergebied, in het bijzonder het Gooimeer, gehaald.

Allereerst willen wij Rijkswaterstaat complimenteren met de gedegen beleidsnota Zand boven Water 2 en spreken wij onze waardering uit voor de pragmatische wijze waarop het nieuwe beleid in combinatie met de Mer en het toetsingskader is gepresenteerd alsmede voor de wijze waarop het vooroverleg is vertaald in deze documenten.

Het belang van deze nota is voor Kalkzandsteenfabriek Rijsbergen welke binnen de Gemeente Huizen reeds sedert 1924 een produktiefaciliteit voor kalkzandsteen exploiteert van eminent belang voor wat betreft de continuïteit.

Het voor de produktie benodigde kalkzandsteenzand wordt sedert 1976 uit het IJsselmeergebied en meer in het bijzonder het Gooimeer gewonnen. Winning aan land is gelet op de regio niet meer mogelijk.

Het volgende brengen wij gaarne onder uw aandacht.

1. De beleidsnota spreekt van een (regionale) behoefte aan kalkzandsteenzand van 1,4 mln ton per jaar (zie p. 7). Op p. 22 wordt evenwel gesproken van een jaarlijkse behoefte van (maximaal) 1,6 mln ton.

Aangezien wij uit pagina 63 voorlaatste alinea uit de Beleidsnota kunnen opmaken dat voor de fabriek in Meppel wingebieden zijn aangewezen in het Ketelmeer teneinde te voorzien in de jaarlijkse behoefte van 0,2 mln ton, gaan wij er van uit dat deze hoeveelheden aangezien ze kleiner zijn dan 0,2 mln ton per jaar niet in pagina 7 zijn meegenomen onder de aldaar vermeldde 1,4 mln ton kalkzandsteenzand per jaar.

2. Op p. 60, voorlaatste alinea, van de Beleidsnota wordt aangegeven dat de winning van kalkzandsteenzand in het Gooimeer als een zwaarwegend maatschappelijk belang wordt beschouwd.

Mogen wij er vanuit gaan dat hiermee wordt bedoeld dat de winning van kalkzandsteenzand in zijn algemeenheid, dat wil zeggen in het gehele IJsselmeergebied, als een zwaarwegend maatschappelijk belang wordt gezien?

In dit verband verwijzen wij ook naar het ontwerp van het SOD II waarin het kabinet te kennen geeft grote waarde te hechten aan een voldoende voorziening van bouwgrondstoffen.

3. Uitgaande van een jaarlijkse behoefte van 1,4 mln ton voor KZF Harderwijk en onze fabriek, zal voor de planperiode tot 2010 14 mln ton kalkzandsteenzand gewonnen moeten worden. Aangezien wordt uitgegaan van een redelijke stabiele behoefte voor de lange termijn (zie p. 23, onderdeel 3.3.2 Beleidsnota) zal voor de periode tot en met 2025 nog eens 21 mln ton voor beide fabrieken nodig zijn. In totaal gaat het om 35 mln ton, waarvan KZF Harderwijk 20 mln ton voor haar rekening neemt en onze fabriek 15 mln ton.

Twee opmerkingen zijn in dit verband op zijn plaats.

Ten aanzien van de winning van kalkzandsteenzand in het Gooimeer geven de eerste twee bolletjes op p. 36 van de Beleidsnota aan hoe dit dient te geschieden op de huidige winplaatsen tot 2010 en op de nieuwe winplaatsen na 2010. Kunt u, ter voorkoming van onduidelijkheden, bevestigen dat hiermee in totaliteit circa 15 mln ton is gemoeid?

In de tweede plaats wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de huidige en de nieuwe wingebieden met als overgangsjaar 2010. Wij zouden graag zien dat op dit punt enige flexibiliteit wordt ingebracht aangezien op dit moment niet exact kan worden aangegeven dat de huidige winningen in 2010 zullen eindigen. Dit zou eerder kunnen zijn doch ook later. Voorkomen moet worden dat hieraan een harde datum (jaartal) wordt verbonden.

4. Ten aanzien van de winning van kalkzandsteenzand in het Gooimeer wordt gesteld dat bij de nieuwe wingebieden compensatie vereist is in verband met de aantasting van de populaties van de Driehoeksmosselen.

Uit het MER-rapport blijkt evenwel dat de invloed van de zandwinning op de Driehoeksmossel in de randmeren niet is onderzocht aangezien het model ECOMIJ onvoldoende betrouwbaar is om ook voor de randmeren uitspraken te doen. Gesteld wordt dat meer onderzoek vereist is. Zie hiervoor p. 40, 54, 55, 108 en 129 van het MER-rapport

Wij kunnen de gestelde compensatienoodzaak niet rijmen met de huidige ontbrekende inzichten in de invloed van zandwinning op de Driehoeksmossel. Compensatie kan immers pas worden afgedwongen als vaststaat dat een ingreep leidt tot een aantasting van de meest wezenlijke natuurwaarden van een gebied. Daarover bestaat op dit moment geen duidelijkheid. Het verplicht stellen van compensatie is dan ook te voorbarig. Voorstel is dan ook om de compensatieplicht afhankelijk te stellen van het nader uit te voeren onderzoek.

Van onze zijde is 'onderzoek' verricht naar de Driehoeksmossel. Zoals bekend is de driehoeksmossel een van oorsprong niet inheemse mossel die zich de eerste helft van de vorige eeuw vanuit zuid oost Europa geleidelijk aan heeft verspreid over west Europa.

Met de toenemende scheepvaart heeft de mossel zich zelfs over grote delen van noord Amerika verspreid, waar deze vanaf de jaren '80 voor grote problemen zorgt vanwege zijn ongebreidelde groei.

Dit is dan ook de reden dat er in Amerika veelvuldig en uitgebreid onderzoek is verricht naar de leefomstandigheden en de condities die deze mossel als habitat prevaleert
Bekend is dat de mossel leeft op dieptes van 3,5 tot 10 meter.

Ook bekend is dat de mossel zich vestigt in gebieden met hard substraat en dat verspreiding het snelst gaat in gebieden waar veel scheepsvaart is.

Omdat de driehoeksmossel in Amerika in bepaalde gebieden al een probleem is geworden, o.a. door hun aanhechting aan leiding- en kunstwerken, is er ook gekeken naar de natuurlijke vijanden van deze driehoeksmossel. De natuurlijke vijanden van de mossel zijn in larve stadium hoofdzakelijk de baars, de karper en in latere fase sommige duikeenden.

Geconstateerd wordt dat in het Gooimeer een van de belangrijkste driehoeksmossel populaties wordt aangetroffen van het Randmeren gebied.

Dit is dan ook na het bovenstaande betoog goed te verklaren

Alle randvoorwaarden voor de driehoeksmossel zijn dan ook aanwezig, hoofdzakelijk veroorzaakt door een combinatie van factoren.

Er is in potentie voldoende hard substraat onder een geringe laag slib voorhanden.

In het verleden zijn diepe putten gezogen i.o.v. Rijkswaterstaat voor de aanleg van o.a. de Hollandse brug, de spoorlijn en diverse andere utiliteitswerken in en om de nieuwe polders.

Kzf Rijsbergen wint al jaren zand in het Gooimeer langs deze steile diepe putten, waardoor schuine schone taluds zijn ontstaan.

Op deze schuine taluds is in eerste instantie geen zacht substraat meer aanwezig en wat er nog is bezinkt hoofdzakelijk in de reeds gememoreerde diepe putten.

Juist deze schone taluds voldoen aan alle randvoorwaarden voor vestiging van de mossel.

De verspreiding van de mossellarve langs de taluds wordt tevens nog bevorderd door het frequente zandvervoer met schepen die dagelijks langs deze taluds varen.

Overigens plaatsen wij grote vraagtekens bij de 'mondelinge mededeling van Mennobart van Eerden' (p. 45 Toetsingsrapport) dat het voor de Tafeleend 'energetisch onrendabel' is om de Driehoeksmossel dieper dan 3,5 meter te foerageren. Dieren hebben namelijk de onmiskenbare neiging zich te ontwikkelen op het moment dat er zich een (geleidelijke) wijziging in het beschikbare voedsel optreedt. Een Tafeleend lijkt ons niet in staat een rationele afweging te maken in dat verband.

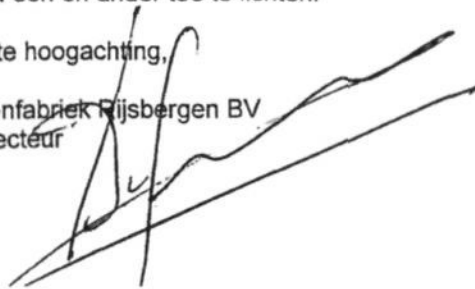
5. Tenslotte wordt op p. 84 van het Toetsingskader aangegeven dat aan de winning van zand in het Gooimeer in de toekomst als voorwaarde wordt verbonden dat alleen een winmethode mag worden toegepast waarbij slibopwerveling beperkt is, zulks ter bescherming van de Driehoeksmossel.

Ons is op dit moment geen methode bekend waarbij slechts een beperkte slibopwerveling optreedt. Wij vragen ons af of een dergelijke methode technisch realiseerbaar is en daarbij economisch verantwoord. Wij stellen derhalve voor om genoemde passage te nuanceren door bij voorbeeld aan te geven dat onderzocht wordt of de nieuwe methode technisch en economisch haalbaar is.

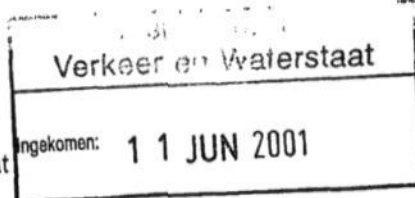
Mochten er nog vragen ontstaan naar aanleiding van deze inspraakreactie, dan zijn wij gaarne bereid een en ander toe te lichten.

Met de meeste hoogachting,

Kalkzandsteenfabriek Rijsbergen BV
B.J.Geul, Directeur

Federatie van Oppervlaktedelfstoffenwinnende Industrieën
klei, grind, zand, mergel e.d.

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven Water 2 / MER
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

De Klomp 5
6745 WB De Klomp
Postbus 118
3900 AC Veenendaal
Tel.: 0318 - 572 066
Fax: 0318 - 570 804
Giro, 30 25 835
Bank, ABN-AMRO te Velp
Rek. nr. 41.34.59.292
K.v.K. te 's Gravenhage S 150814

Veenendaal-De Klomp, 8 juni 2001

Ons kenmerk : 77003-0106034-B-GS-abi
Uw kenmerk : n.v.t.

Onderwerp : **Zand boven Water 2 / Ontwerp beleidsnota en MER**

Mijne heren,

De Federatie van Oppervlaktedelfstoffenwinnende Industrieën, FODI, is het federatief verband waarbij, veelal via eigen branche-organisaties het overgrote deel van het Nederlandse oppervlaktedelfstoffen winnende bedrijfsleven is aangesloten. FODI richt zich binnen de door haar verrichte belangenbehartiging in het bijzonder op de beleidsontwikkeling bij overheden met relevantie voor de grondstoffenvoorziening.

FODI heeft kennis genomen van de Ontwerp beleidsnota "Zand boven Water 2", alsmede van het milieu-effectrapport en van de nota "Toetsing aan vigerende natuurwet- en regelgeving". Dit geeft ons aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

Er is in de afgelopen tijd een trend waarneembaar van een afnemende bereidheid bij provinciebesturen om in elk geval grootschaliger en diepere winning van oppervlaktedelfstoffen op het land te vergunnen. Daarbij wordt voortdurend verwezen naar vermeende vervangende winningsmogelijkheden in rijkswateren.

Met het oog hierop heeft FODI belangstellend uitgezien naar "Zand boven Water 2". Immers, verwacht mocht worden dat in het bijzonder de Beleidsnota een antwoord zou geven op het realiteitsgehalte van bedoelde vervangingsmogelijkheden door grondstoffen uit het IJsselmeergebied.

Wijzend op het grote belang van continuïteit van de bouwgrondstoffenvoorziening -zie in dit verband tevens de hoofddoelstelling van het Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen!- moet de Ontwerp-beleidsnota bezien vanuit bovengeschetste achtergrond als teleurstellend worden gekenschetst.

Voor wat betreft verschuiving van winning van beton- en metselzand van het land naar het IJsselmeer gebied, worden de mogelijkheden in de Ontwerp-beleidsnota vrijwel volledig opgehangen aan een vooralsnog zeer onzekere uitkomst van te nemen proeven met diep onderzoeken.

Daarnaast worden de goede winningsmogelijkheden van ophoogzand in combinatie met vaargeulverbreding in de Randmeren versneld afgebouwd. En ook voor de winning van kalkzandsteen in het Veluwemeer wordt aangekondigd dat deze op termijn zal worden beëindigd.

Had derhalve verwacht mogen worden dat "Zand boven Water 2" een antwoord zou bieden op een toenemende winningsbehoefte in het IJsselmeergebied, nu lijkt veeleer het tegendeel het geval. FODI acht dit zeer teleurstellend en maakt zich grote zorgen over de consequenties hiervan voor de continuïteit van de grondstoffenvoorziening.

Wij realiseren ons dat de consequenties van bovengeschetste situatie vooral in beeld moeten komen respectievelijk beantwoord zullen moeten worden in het tweede SOD, waarvan deel 1 naar verwachting binnenkort gepubliceerd zal worden.

Tevens willen wij onze grote zorg uitspreken over de aangekondigde beëindiging van de kalkzandsteenwinningswinning in het Veluwemeer per 2025.

In het licht van de voor kalkzandsteenwinningswinning onvermijdelijk geldende kwaliteitseisen voor het zand zijn alternatieven in het IJsselmeergebied beperkt voorhanden. Bovendien moeten alternatieve ruimtelijke winningsmogelijkheden in Noord-Gelderland en Noord-Overijssel op het land eveneens als op voorhand weinig realistisch worden gekenschetst. FODI is van mening dat noodzaak van beëindiging van de winning in elk geval in de nu voorliggende stukken onvoldoende overtuigend onderbouwd wordt (o.a. voor wat betreft gesuggereerde effecten voor kranswieren).

Wij wijzen dit besluit vooralsnog met klem af.

Dit laatste geldt evenzeer voor de gestelde eis van compensatie met betrekking tot de kalkzandsteenwinningswinning in het Gooimeer. Zowel in het MER als in de nota "Toetsing aan vigerende natuurwet- en regelgeving" wordt onvoldoende onderbouwd wat de gevolgen van deze zandwinningswinning zijn voor de habitats van de driehoeksmossel.

Afsluitend merken we op dat het ons verbaast dat bij de bepaling van de financieel-economische aspecten van winning in de diverse alternatieven geen rekening is gehouden met een eventuele milieubelasting op de winning van oppervlaktedelfstoffen (BOD).

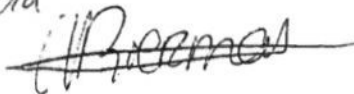
Dit laatste temeer, nu de ontwerp-beleidsnota zelf erkent dat invoering van zo'n BOD zou kunnen leiden tot grote verschuivingen op de regionale markt van ophoogzand. Dit geldt vanzelfsprekend in het bijzonder het IJsselmeergebied waar traditioneel zoveel ophoogzand wordt gewonnen in combinatie met de uitvoering van Rijkswaterstaatswerken.

Juist nu het kabinet reeds in september vorig jaar een principe-besluit heeft genomen over de invoering van een BOD, had het ons inziens voor de hand gelegen indien de effecten daarvan in "Zand boven Water 2" in beeld zouden zijn gebracht.

Vanzelfsprekend zijn wij bereid om onze bovenstaande opmerkingen nader toe te lichten.

Hoogachtend,

bla

mr. G.J.A. Sigmond

OOK PER TELEFAX: 070 3618780

Inspreekpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven Water 2/MER
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

Verkeer en Waterstaat
Ingekomen: 12 JUN 2001

Zeist,

Ons kenmerk

Uw kenmerk

11 juni 2001

01-B193

Onderwerp

Zienswijze van Vogelbescherming Nederland op Zand Boven Water 2/MER

Geachte heer/mevrouw,

Vogelbescherming Nederland geeft hierbij haar Zienswijze op de Ontwerp-Beleidsnota Zand Boven Water 2/MER voor het gedeelte *toetsing aan vigerende natuurwet- en regelgeving* (ad A) en het *Milieueffectrapport oppervlaktedelfstoffenwinning IJsselmeergebied periode 2001-2010* (Ad B).

Ad A. Toetsing aan vigerende natuurwet- en regelgeving

1. De *toetsing aan de EU-Vogelrichtlijn* (richtlijn 79/409/EEG) beperkt zich steeds tot "kwalificerende soorten". Effecten op "relevante andere soorten" zoals genoemd in paragraaf 4.2 (van de besluiten van maart 2000, zie ook paragraaf 4.3 en de Annexen) dienen ook in de toetsing te worden betrokken. Speciale beschermingszones worden niet alleen aangewezen voor "kwalificerende soorten", maar ook voor de "relevante andere soorten".

2. Uit het rapport blijkt dat het verlies aan waardevolle driehoeksmosselfgebieden voor sommige delen van het IJsselmeergebied volwaardig gecompenseerd zal worden. De compensatie is echter nog niet nader uitgewerkt. Op dit moment kan dan ook niet beoordeeld worden of de compensatie volwaardig zal zijn.

3. In de toetsing wordt per gebied nader ingegaan op het gecombineerde effect van de voorgenomen activiteiten binnen het kader van Zand Boven Water 2 en overige ontwikkelingen in de afzonderlijke gebieden. Op basis van artikel 6.3 van de Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG) dient inderdaad een passende beoordeling te worden gemaakt voor elk plan of project dat in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor de *instandhoudingdoelstellingen van een belangrijk vogelgebied*. Echter in de toetsing is naar onze mening geen sprake van een passende beoordeling in het licht van artikel 6.3 van de Habitatrichtlijn.

4. Onder de hoofdstukken "Gooi- en Eemmeer" en "Zwarte Meer", die reeds enkele jaren geleden zijn aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de EU-Vogelrichtlijn, wordt opgemerkt dat de "oude" aanwijzingen geen "kwalificerende soorten" onderscheiden.

8

Uit een oogpunt van een consistente systematiek zouden deze kunnen worden afgeleid uit het SOVON-rapport "Belangrijke vogelgebieden in Nederland, actueel overzicht van Europese vogelwaarden in aangewezen en aan te wijzen speciale beschermingszones en andere vogelgebieden" (2000).

Gelet op het onder punt 1 gestelde, zouden deze soorten aangevuld dienen te worden met "andere relevante soorten", in het SOVON-rapport aangeduid als "begrenzingssoorten".

5. Onder het hoofdstuk "Zwarte Meer" wordt aangegeven dat de retourstroomgeul in het Zwarte Meer van belang is om ongewenste peilstijgingen in de ondiepe oeverzones te voorkomen. Het is niet beschreven welke effecten de retourstroomgeul heeft op de vitaliteit van waterrietvegetaties, van belang voor onder andere roerdomp en purperreiger.

6. Wij onderschrijven het gestelde dat de gevolgen van de verbreding van de vaargeul in Veluwemeer, Drontermeer en Vossemeer inderdaad dermate ernstig zijn dat de verbreding van de vaargeul niet acceptabel is binnen het afwegingskader van de EU-Vogelrichtlijn.

Ad B MER

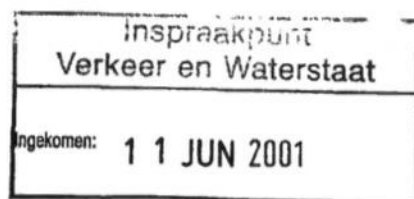
7. Tabel 7 op pagina 37 geeft de lijst van aspecten en criteria voor het MER weer. Als criterium voor vogels is gekozen voor overschrijding van de 1 % Ramsarnorm. In de "toetsing aan vigerende natuurwet- en regelgeving" is als criterium voor het aantal te onderzoeken soorten vogels de kwalificatie voor de EU-Vogelrichtlijn gehanteerd.

Voor beide rapporten zou hetzelfde criterium gehanteerd dienen te worden: het criterium kwalificerende soorten op grond van de EU-Vogelrichtlijn aangevuld met relevante andere soorten, analoog aan punt 2. Daarnaast kwalificeren zich veel meer soorten voor de 1% Ramsarnorm dan in de tabel zijn opgenomen (zie: Belangrijke Vogelgebieden in Nederland, actueel overzicht van Europese vogelwaarden in aangewezen en aan te wijzen speciale beschermingszones en andere vogelgebieden, SOVON, 2000).

Wij gaan er van uit dat u onze reactie zorgvuldig zult behandelen en mee zal laten wegen in de besluitvorming.

Met vriendelijke groet,

Tom den Boer
hoofd Bescherming

9

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

Smals
Merumerkerkweg 1, 6049 BX Herten
Postbus 45, 6040 AA Roermond
Telefoon 0475-316054
Telefax 0475-317012
E-mail smals.herten@smals.com
Homepage www.smals.com

Herten, 8 juni 2001

Ref.: CdN/VB/0404-2001/3.0

Paraaf: *[Handwritten signature]*

Betreft: Ontwerp-beleidsnota Zand boven Water 2 / MER

Geachte mevrouw/heer,

Naar aanleiding van de door de Directie IJsselmeergebied van Rijkswaterstaat ter inzage gelegde ontwerp-beleidsnota "Zand boven Water 2 / MER" inzake de winning van oppervlakedelfstoffen uit de wateren van het IJsselmeergebied voor de periode 2001-2010 geven wij u heden onze reactie.

Wij achten het een goede zaak dat de gelijknamige nota uit 1994 wordt geactualiseerd. Gebleken is immers dat het vigerende beleid niet direct geleid heeft tot winning van beton- en metselzand in de wateren van het IJsselmeer terwijl door de overheid beoogd wordt dat de grote wateren een belangrijker rol moeten krijgen in de levering van industriezanden. Blijkens een schrijven van de hoofdafdeling Waterhuishouding en Vaarwegen van de Directie IJsselmeergebied van december 1999 vormt ook de financiering van de vaarwegen een belemmering voor het in ruime mate winnen van beton- en metselzand, zulks in relatie tot het daarbij vrijkomende ophoozand.

De wens om de winning van industriezanden te verleggen van landlocaties naar de grote wateren van de Noordzee en het IJsselmeer is al de nodige jaren kenbaar gemaakt door de belangrijkste zandleverende provincies en tot uiting gekomen in de afspraken met het Rijk in november 1997. In het ontwerp voor het geactualiseerde deel 1 van het Structuurschema Oppervlakte Delfstoffen II worden de grote wateren als belangrijk aangemerkt voor het dekken van de toekomstige behoeften. Ook deel 1 van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening geeft aan dat onder andere het IJsselmeer een taakstelling krijgt voor de winning van bouwgrondstoffen.

In het licht van het bovenstaande is het onlogisch dat in "Zand boven Water 2" slechts wordt uitgegaan van een regionale behoefte van 2,5 miljoen ton beton- en metselzand per jaar. Op grote wateren gewonnen zand zal vooral terechtkomen op de landelijke markt en dus bijdragen aan de landelijke taakstelling.

Wij zijn derhalve van mening dat de nota alle ruimte moet scheppen om een substantiële bijdrage te kunnen leveren vanuit het IJsselmeergebied aan de totale Nederlandse behoefte.

Waar er zich meerdere opties voordoen voor winning van industriezand in het IJsselmeergebied zowel qua locatie als wintechniek pleiten wij ervoor beide opties nu reeds een kans te geven. Hoewel feitelijk overbodig willen wij alsnog opmerken dat bij geconcentreerde diepere winning de totale verstoorde bodemoppervlakte beperkter wordt. Het heeft weinig zin om de zuiver theoretische kans op stratificatie in de overweging te betrekken nu na vele jaren zich nog nimmer problemen van dien aard in Nederland hebben voorgedaan.

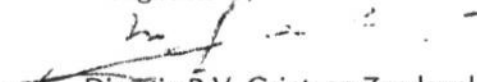
Het nieuwe beleid dient daarom naast onderzoeken in het Markermeer ook diepere dagbouw in het IJsselmeer mogelijk te maken.

De in het ontwerp genoemde financieel-economische aspecten nemen wij voor kennisgeving aan.

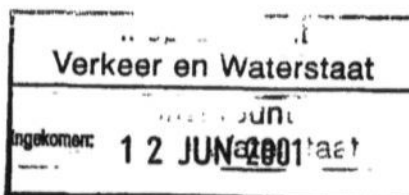
Concluderend stellen wij dat de ontwerp-nota nog aanpassingen behoeft, vooral in relatie tot de landelijke problematiek van industriezandwinning. Ook is er nog geen duidelijkheid over de toepasbaarheid van de onderzuigtechniek. Wij pleiten ervoor in de komende periode reeds te anticiperen op het beleid voor de zandwinning, zoals dat in de concepten voor het SOD-II en de 5^e nota RO aangegeven is. Beide concepten bieden naar onze mening voldoende houvast de ontwerp-beleidsnota "Zand boven Water 2" in bovenstaande zin bij te stellen.

In afwachting van uw reactie tekenen wij,

Hoogachtend,

Directie B.V. Grint- en Zandexploitatie
Maatschappij v/h Gebrs. Smals

Oostvaardersdijk 01-04
8242 PA Lelystad
Postbus 510
8200 AM Lelystad
tel (0320) 26 97 00
fax (0320) 26 97 50

Aan
Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven Water 2/MER
Kneuterdijk 6
2514 WN Den Haag

Contactpersoon
ing. R. Oosting

Doorkiesnummer
0320-269710

Datum
8 juni 2001

Ons kenmerk
NISA 2001-083

Uw kenmerk
MER-procedure reg.nr. 979

Bijlage(n)
cd-rom met IKAW / AMK

Onderwerp Milieueffectrapportage Zand boven Water 2

Geachte dames/heren,

Onder verwijzing naar de gestarte MER-procedure voor de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2, wil ik gaarne reageren in het licht van het Rijksbeleid ten aanzien van de archeologie, dat zich richt op het behoud van archeologische waarden, waar mogelijk in situ.

Allereerst wil ik mijn waardering uitspreken dat in paragraaf 2.1 van de ontwerp beleidsnota nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan de archeologie, de Cultuurnota en het verdrag van Valletta. Er wordt hiermee in belangrijke mate tegemoet gekomen aan de door mijn dienst eerder verwoorde inspraakreactie in de richtlijnfase (briefkenmerk NISA-U-990950, d.d. 11 mei 1999).

Zoals aangegeven is in de onderwaterbodem van het IJsselmeer de ligging van de archeologische waarden op dit moment onvoldoende nauwkeurig bekend om hiermee rekening te houden bij de voorliggende keuzes in het ontgrondingenbeleid. Om dit in de toekomst mogelijk te maken is door mijn dienst een Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden ontwikkeld. De kaart omvat inmiddels ook de waterbodems van het IJsselmeergebied. De potentieel meest waardevolle archeologische gebieden staan erop aangegeven. Een cd-rom met het kaartmateriaal en een toelichting zijn bijgevoegd.

Daarnaast is er gericht onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van kengetallen. Ten aanzien van het aantal aan te treffen scheepsarcheologische vindplaatsen kan in algemeenheid worden gesteld dat zich gemiddeld één waardevolle scheepsvondst per 3 miljoen kubieke meter om te zetten holoceen clastische afzettingen bevindt.

Voor nader advies kunt u uiteraard te allen tijde bij mijn dienst terecht.

De Directeur van de Rijksdienst voor het
Oudheidkundig Bodemonderzoek
Voor deze.

ing. R. Oosting
Beleidsmedewerker Maritiem Erfgoed NISA/ROB

NISA

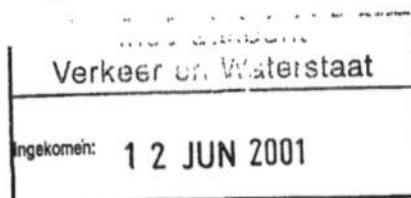
Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwater Archeologie

Nederlandse Vereniging van Zandwinners
 Postbus 4454
 2003 EL Haarlem
 Robert Kochlaan 328
 2035 BK Haarlem
 tel (023) 540 27 21
 fax (023) 533 58 94
 e-mail info@bgbsgb.nl
 website www.bgbsgb.nl
 K.v.K. 40412477
 ABN AMRO Bank 49.80.02 179

Inspiraakpunt Verkeer en Waterstaat
 Zand boven Water 2/MER
 Kneuterdijk 6
 2514 EN Den Haag

ons kenmerk: 0471.01
 referentie: CvP
 datum: 11 juni 2001

Betreft: Inspiraakreactie Zand boven Water 2.

Geachte heer, mevrouw,

In het kader van de ter inzage legging van de beleidsnota "Zand boven water 2" met het bijbehorende het milieueffectrapport en het toetsingsdocument, over het beleid van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat voor de winning van oppervlaktedelfstoffen uit de wateren van het IJsselmeergebied voor de periode 2001 tot 2010, hebben wij aan de hand van de indeling van de beleidsnota, de volgende vragen en opmerkingen. Gelet op het belang dat onze vereniging behartigt heeft onze reactie met name betrekking op de winning van ophoogzand voor de regionale bouwnijverheid.

Hoofdstuk 1 Inleiding

De onder 1.1 en 1.2 genoemde (landelijke) taakstelling heeft alleen betrekking op het winbaar maken van hoeveelheden beton- en metselzand. Voor ophoogzand is als doel gesteld dat Rijkswaterstaat, directie IJsselmeergebied (RDIJ) voldoende ophoogzand voor de voorziening van de behoefte in het verzorgingsgebied winbaar maakt.

Bij 1.1 is aangegeven dat het in de nota verwoorde beleid de basis vormt voor de Wet Beheer Rijkswaterstaatswerken (WBR) en tevens een rol kan spelen bij de aanbesteding van bestekken voor de aanleg en verbetering van vaarwegen. Kan RDIJ aangeven of bij de voorbereiding van deze werken de prioriteit wordt gelegd bij het winbaar maken van voldoende hoeveelheden ophoogzand en wat de hoeveelheden ophoogzand zijn die RDIJ verwacht op deze manier winbaar te kunnen maken.

Bij 1.2 staat aangegeven dat de afweging van winning op land of winning in water geen onderwerp is van de ontwerpnota. Kan RDIJ aangeven hoe zij in dit kader dan omgaan met de consequenties voor de omliggende voorzieningsgebieden en de Noordzeezandvoorziening van de beleidskeuze die het evenwicht in de zandmarkt verstoort.

Hoofdstuk 2 Beleidskader.

In de derde alinea op bladzijde 15 staat vermeld dat verloren gegane waarden bij winningen in zone I, indien zij - om zwaarwegend maatschappelijk belang - worden toegestaan, gecompenseerd moeten worden. Op basis van de toetsing van het beleid aan het Structuurschema Groene Ruimte (hoofdstuk 6 en 7) wordt geconstateerd dat winning in de

Randmeren op termijn niet meer aanvaardbaar zijn. Volgens ons is dit een gemiste kans, omdat juist door compensatiemaatregelen vanuit de winning van oppervlaktedelfstoffen een belangrijke bijdrage kan worden geleverd aan de natuurontwikkeling van de Randmeren. Bij landwinningen is dit inmiddels een reeds ingeburgerd gegeven. Door het 'werk met werk' maken kunnen belangrijke maatschappelijke voordelen worden gehaald.

Hoofdstuk 3 Behoeftte aan delfstoffen

Bij de vierde alinea van 3.1 dient ook te worden vermeld dat het ophoogzand wordt gebruikt voor de aanleg van wegen.

Verder zou in deze paragraaf kunnen worden aangegeven dat de grovere zanden ook worden toegepast bij filterconstructies, sportvelden, drainagewerken en dergelijke.

Kan RDIJ aangeven wat de relatie is tussen de huidige productie van ophoogzand uit het IJsselmeergebied van 6 – 7 mln. ton (exclusief IJburg) en de doelstelling van 11,3 – 12,8 mln. ton die is genoemd in tabel 1 van 3.4 op bladzijde 24.

Hoofdstuk 5 Alternatieven

In de vierde alinea van 5.2.3 op badzijde 33 is sprake van een overschot aan ophoogzand. Heeft RDIJ een visie wat de consequenties zijn voor het evenwicht in de zandmarkt als dit overschot op de markt moet worden afgezet, omdat het niet ter plaatse kan worden teruggestort.

Op basis van het voorgaande zou in 5.2.7 op bladzijde 37 geconstateerd moeten worden dat het MMA een overschot aan ophoogzand kent. Kan RDIJ aangeven hoe dit overschot in de markt kan worden afgezet, wat de consequenties voor het marktevenwicht zijn en of het zand eventueel elders kan worden gestort.

Hoofdstuk 6 Aandachtspunten voor beleidsafweging

Bij 6.4 op bladzijde 52 merken wij op dat wij inzake de aanwijzing van de gebieden in het kader van de Vogelrichtlijn aan de Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, hebben gevraagd om de zandwinactiviteiten die conform bestaand beleid worden uitgevoerd, waaronder de zandwinactiviteiten in het IJsselmeergebied, voor de toepassing van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn te beschouwen als een bestaande activiteit. De huidige natuurwaarden zijn mede ontstaan onder invloed van de zandwinactiviteiten die sinds begin vijftiger jaren in het IJsselmeergebied worden uitgevoerd. Verder blijkt uit de praktijk dat de habitat van de driehoeksmossel zich na de zandwinning herstelt, de schade aan het gebied is slechts van tijdelijke aard. Bij de toepassing van de Vogelrichtlijn zouden bij voortzetting van de zandwinactiviteiten volgens ons alleen moeten worden gekeken naar de invloed van de wijzigingen in het zandwinbeleid.

Omdat wij tot op heden nog geen antwoord op ons verzoek hebben ontvangen, achten wij een totale heroverweging van het zandwinbeleid op basis van de toepassing van de Vogelrichtlijn, zonder dat tegelijkertijd een afweging wordt gemaakt van de invloeden van de overige menselijke activiteiten, prematuur en is voor ons niet acceptabel.

In de laatste alinea van 6.4.1 op bladzijde 53 is vermeld dat de toetsing aan de EU-Vogelrichtlijn verplicht is bij elke vergunning op grond van de Ontgrondingenwet. Kan RDIJ aangeven of bij elke vergunningaanvraag een 'toetsingsdocument' moet worden gemaakt of dat het vanwege voorkoming van dublures en beperking van de administratieve lasten, voldoende is bij de vergunningaanvraag te verwijzen naar het toetsingsdocument van de beleidsnota. Wij dringen er op aan, analoog aan de het Besluit regeling milieueffectrapportage (zie onder

aan bladzijde 73 van de beleidsnota), de plicht om eerdergenoemd 'toetsingsdocument' voor elke vergunningaanvraag op te stellen, te laten vervallen als de winplaatsen in het beleidsplan zijn aangewezen.

Hoofdstuk 7 Beleidsafweging en keuze

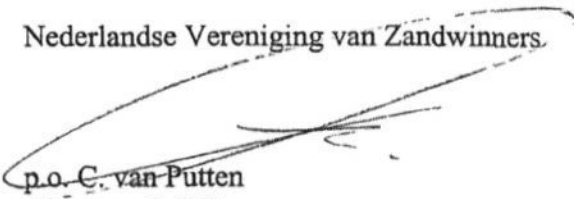
Kan RDIJ, over de tweede alinea op bladzijde 61, aangeven in welk kader de verbreding van de vaargeulen wordt heroverwogen en op welke termijn dit gebeurt.

Kan RDIJ aangeven wat zij bedoelt met de regionale taakstelling als genoemd in tweede alinea van 7.2.2 op bladzijde 62.

In de verwachting dat RDIJ onze inspraakreactie betreft bij de uitvoering van het beleid, in het belang van de continuïteit van zandvoorziening en de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten dringen wij hierbij aan op een spoedige vaststelling van het beleid.

Hoogachtend,

Nederlandse Vereniging van Zandwinners.

p.o. C. van Putten
Directeur S.G.B.

Postbus 55
8200 AB Lelystad

Telefoon
(0320) 26 52 65
Fax
(0320) 26 52 60
E-mail
provincie@flevoland.nl
Website
www.flevoland.nl

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven Water 2/MER
Kneuterdijk 6
2514 EN Den Haag

Verkeer en Waterstaat	
Ingekomen:	1 2 JUN 2001

Datum

Bijlage

Uw kenmerk

Ons kenmerk

Onderwerp

MPV/01.091170/C

Inspraak Zand boven Water 2

Geachte heer/mevrouw,

Naar aanleiding van de publicatie van de regionale beleidsnota Zand boven Water 2 en MER van mei 2001 doen wij u hierbij onze zienswijze op de beleidsnota toekomen.

De nota Zand boven Water 2 geeft de beleidsonderbouwing voor het winnen van oppervlaktedelfstoffen aan voor de periode 2001-2010, met een doorkijk naar 2025. Het voorgestelde beleid is op hoofdpunten een voortzetting van het vigerende beleid, met op enkele punten een aanpassing zoals verruiming van de mogelijkheden voor beton- en metselzandwinning en afbouw van de kalkzandsteenwinning in de Randmeren. Door het vergelijken van diverse varianten voor delfstoffenwinning in de wateren van het IJsselmeergebied is een keuze gemaakt voor de in hoofdstuk 7 geschetste beleidsvariant. Deze variant zal moeten voldoen aan de doelstelling van het beleid om in de regionale behoefte aan grondstoffen voor de bouw te voorzien.

De verwachting was dat de beleidsnota meer zou aansluiten bij de wens te komen tot een landelijk en integraal beleid voor een duurzame grondstoffen voorziening. Een afweging voor winning van delfstoffen op land of in water wordt dan ook gemist. Nu lijkt de beleidsnota een op zich staand stuk waarin wordt aangegeven in welke zones van het IJsselmeergebied oppervlaktedelfstoffen kunnen worden gewonnen. Aansluiting is gezocht bij de regionale behoefte aan grondstoffen voor de bouw. De uiteindelijke doelstelling van de nota geeft echter aan dat er een tekort in de regio zal ontstaan aan beton- en metselzand en ophoogzand. Een tekort aan beton- en metselzand dreigt te meer, omdat randvoorwaarden voor winning het niet aantrekkelijk maken voor private ondernemingen initiatief te nemen voor een grootschalige aanpak van een dergelijke winning. Van een tekort aan ophoogzand wordt sprake indien Almere de groei gaat krijgen zoals die voorzien wordt in de 5^e nota Ruimtelijke Ordening. Naar onze mening is te veel getracht de eigen werken van Rijkswaterstaat in het IJsselmeergebied, in casu de aanleg en verruiming van de vaarwegen, te beschermen door een rem te zetten op andere werken waarbij ophoogzand vrij zal komen.

In de bijlage bij deze brief treft u onze zienswijze meer volledig en toegelicht aan.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Flevoland,
de griffier, de voorzitter,

T. van der Wal D.H. van Hemmen

Inlichtingen bij
L. Bakker

Doorkiesnummer
(0320) 265432

Verzonden d.d.

11 JUNI 2001

Bezoekadres
Visarenddreef 1
Lelystad

Kenmerk: MPV/01.091170/C

Zienswijze van de provincie Flevoland op 'Zand Boven Water 2'; de rijksbeleidsnota voor de winning van oppervlakedelfstoffen in de wateren van het IJsselmeergebied.

Hoofdpunten

De nota geeft de beleidsonderbouwing voor het winnen van oppervlakedelfstoffen weer voor de periode 2001-2010, met een doorkijk naar 2025. Het voorgestelde beleid is op hoofdlijnen een voortzetting van het oude beleid, met op enkele punten een aanpassing (verruiming mogelijkheden beton- en metselzandwinning; afbouw ophoogzandwinning in de randmeren). Het ontgrondingenbeleid is niet verwoord in de nota.

In de nota wordt op enkele plaatsen het in de nota verwoorde beleid gepresenteerd als zijnde het ontgrondingenbeleid van Verkeer en Waterstaat in de wateren van het IJsselmeergebied. Waar deze term gebezigd wordt, is het beleid voor oppervlakedelfstoffenwinning bedoeld. Enkele aanpassingen in de tekst terzake kan verwarring hieromtrent voorkomen.

De uitvoering van de doelstelling van het beleid, het winnen voor de regionale behoefte, zoals samengevat in tabel 1 op blz. 24 komt niet overeen (is lager dan) met de regionale behoefte aan grondstoffen, zoals geschetst in hoofdstuk 3. Met name waar het gaat om beton- en metselzand is dit niet (o.a. vanwege het niet halen van de rijkstaakstelling) verstandig. Immers uit landlocaties in de laaggelegen regio is nauwelijks een bijdrage aan de landelijke behoefte beton- en metselzand te verwachten. De regionale behoefte aan beton- en metselzand behoort overigens niet de basis te zijn voor de doelstelling in deze nota. Gezien het nationale belang van de winning van beton- en metselzand is het beter aansluiting te zoeken bij de afgesproken taakstelling van de RWS voor beton- en metselzand van 27 miljoen ton in periode 1999-2008. Deze rijkstaakstelling is onderdeel van de landelijke taakstelling beton- en metselzand. Deze landelijke taakstelling is op spreiding gericht van vergunningaanvragen voor ontgronden voor het verkrijgen van oppervlakedelfstoffen en dwingt tevens door de omvang van het volume (lager dan de vraag) tot de ontwikkeling van alternatieven voor de primaire winning van beton- en metselzand op landlocaties. Nu lijkt de doelstelling voor het winnen van beton- en metselzand min of meer willekeurig gekozen en vooral niet te hoog in verband met het surplus aan ophoogzand dat hierbij vrij kan komen. Door een dreigende te ver gaande krapte op de regionale markt voor beton- en metselzand rond het IJsselmeergebied zal de aandacht wederom (en extra) uitgaan naar "makkelijk" te bereiken beton- en metselzand voorkomens op landlocaties. De aandacht wordt daardoor afgeleid van de ontwikkeling en inzet van alternatieven voor het regulier gebruikte beton- en metselzand.

Voor de behoefte van ophoogzand zijn hoeveelheden geschat die voor wat betreft de behoefte van de provincie Flevoland aan de lage kant zijn. Voor Flevoland is in de beleidsnota een behoefte geraamd van 36 miljoen ton ophoogzand tot en met 2010. Deze hoeveelheid komt overeen met +/- 20 miljoen m³. Uit eigen berekeningen blijkt dat Flevoland in die periode mogelijk het dubbele daarvan nodig heeft om te voldoen aan de ophoogzand behoefte van ondermeer de verhoogde woningbouwproductie van de gemeente Almere (rijksnota RO5). Indien de in die nota voorspelde woningbouwproductie in Almere gehaald wordt, kan het surplus aan ophoogzand dat vrij komt bij de beton- en metselzandwinning in de wateren van het IJsselmeergebied ruimschoots worden afgezet. Uw organisatie beschikt over de opgave van de door Flevoland geraamde hoeveelheid ophoogzand.

Het in de nota geschetste beleid tracht de markt voor ophoogzand niet te verstoren. Deze wens is vooral gelegen in de bescherming van de eigen werken.

Deze bescherming bepaalt de techniek (onderzuigen) die bij het winnen van beton- en metselzand moet worden toegepast. Een pilotproject moet de haalbaarheid van deze winningstechniek nog aantonen. Een beton- en metselzandwinning met een substantiële opbrengst is derhalve niet voor 2004 te verwachten.

Teveel wordt in het beleid vertrouwd op het initiatief uit de markt. Dit vertrouwen van RWS vergt veel tijd, tijd die het bedrijfsleven nodig acht om alle risico's te onderzoeken en te minimaliseren. Zo is de huidige kennis van de ondergrond te gering voor het bepalen van een kansrijke zone voor het winnen van beton- en metselzand. In het beleid wordt nader onderzoek hiervoor overgelaten aan het afwachende bedrijfsleven.

De beleidsnota geeft niet voor alle meedelen een haalbare keuze voor winning aan. In enkele meedelen is volwaardige compensatie noodzakelijk van verloren gaande natuur/milieuwaarden. De wijze waarop deze compensatie zal plaatsvinden is niet aangegeven. Onzekerheid met betrekking tot de haalbaarheid van de winning in die meedelen blijft dus bestaan.

De mogelijkheden van winning van oppervlaktedelfstoffen in de oostelijke randmeren door middel van vaarwegverbreding zullen in een ander kader worden afgewogen. Onzekerheid van winning en daarmee van het halen van de doelstelling blijft dus ook hier bestaan.

De beleidsnota geeft een einde aan van ophoogzandwinning in de randmeren. Dat is op zich een goede zaak, want het ecosysteem in deze meren is kwetsbaar.

In hoeverre is het haalbaar dat het wel mogelijk blijft dat kalkzandsteen gewonnen wordt in meedelen waar ophoogzandwinning om ecologische redenen niet meer wordt toegestaan. In de nota wordt dat verklaard met het zwaarwegende maatschappelijke belang van de verkregen rechten die het betreffende kalkzandsteen bedrijf heeft. Een nadere uitleg hiervan ontbreekt.

De verbreding van de vaargeul in onder meer het Veluwemeer wordt vanwege ernstige ecologische effecten in een ander kader herovergewogen. Graag vernemen wij in welk kader dat zal zijn. Wij wijzen erop dat de verbreding van de vaargeul ook nadelige gevolgen heeft voor de drinkwaterwinning Bremerberg. Bij het beschrijven van de effecten in de polders wordt alleen de kweltoename genoemd. Het opheffen van de weerstandsbiedende laag in het randmeer en de gevolgen voor de drinkwatervoorziening wordt niet of nauwelijks (beschrijvend) behandeld. Het gewonnen grondwater bij Bremerberg bevat ca. 25% Veluwemeerwater. De verblijftijd van het grondwater tussen Veluwemeer tot onttrekkingsput ligt tussen de 10 a 25 jaar.

Ook blijkt uit de beleidskeuze dat een ontgronding nabij het eiland De Ral gepland is. Deze ontgronding met een roerdiepte van 8 m en een opleveringsdiepte van 1,5 m is gelegen in het milieubeschermingsgebied voor grondwater Bremerberg. Voor dergelijke ontgrondingen dient conform het SOD-1 vooraf het zwaarwegende maatschappelijk belang worden aangetoond. In de ontwerp beleidsnota wordt hier echter niet op ingegaan.

Op volgorde van de hoofdstukken

Samenvatting

In de samenvatting (blz. 9) wordt gesteld dat het evenwicht in de zandmarkt kan worden verstoord door extra grote hoeveelheden ophoogzand die als bijproduct vrijkomen bij de beton- en metselzandproductie uit een nieuwe winzone.

Welk evenwicht wordt hier bedoeld. Het evenwicht tussen vraag en aanbod waarbij de zandprijs op een hoog niveau wordt gehouden, of een evenwicht die het mogelijk maakt dat Noordzeezand meer en meer als alternatief voor zoet zand wordt aangewend. Verstoring voorkomen vanwege deze laatste reden is een veel beter te accepteren argument dan het argument waarin de eigen werken worden beschermd voor wat betreft de financiering ervan.

Voor de winning van beton- en metselzand is gekozen voor een op enkele punten aangepaste voortzetting van het huidige beleid. Onduidelijk is of de eis voor wat betreft het maximum te ontzanden oppervlakte van 40 ha. uit het oude beleid blijft gehandhaafd. Eveneens is onduidelijk of eventuele winning van beton- en metselzand buiten de vaargeulen mogelijk is en of de randvoorwaarden voor de maximale roerdiepte en opleveringsdiepten eveneens gelden voor deze locaties buiten de vaargeulen.

Het zwaarwegende maatschappelijke belang van de verkregen rechten van de kalkzandsteenfabriek te Harderwijk lijkt meer een bedrijfsbelang. Graag vernemen wij welk zwaarwegend maatschappelijk belang wordt gediend.

Naast de opsomming van onzekerheden in de samenvatting en in hoofdstuk 7 voor de beleidskeuze is er de beperking die het drinkwatergebied Bremerberg oplegt aan de gewenste verbreding van de vaargeul in het Veluwemeer. Onzeker is of de gevraagde ontheffing in het kader van de Provinciale Milieu Verordening (PMV) van Flevoland verkregen kan worden.

2 Beleidskader

In het Omgevingsplan Flevoland (2000) wordt het interprovinciale beleid voor ontgrondingen in de wateren van het IJsselmeer gevolgd. In het Omgevingsplan Flevoland zijn voorts de milieubeschermingszones aangegeven voor grondwater en voor natuur. In Zand boven Water 2 wordt een verwijzing naar dit kader gemist. De consequenties van het provinciaal beleid voor het Rijksbeleid voor het winnen van oppervlakedelfstoffen hoort beslist in Zand boven Water 2 thuis, echter niet in het hoofdstuk Beleidskader. De opmerking over het vragen van ontheffing ingevolge de PMV voor de vaarwegverbreding ter plaatse van Bremerberg moet derhalve elders in de nota onder de aandacht worden gebracht.

3 Behoeftte aan delfstoffen

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk "Soorten delfstof" worden de verschillende grondstoffen gedefinieerd die uit de oppervlakedelfstof zand kunnen worden geproduceerd. De titel van de paragraaf zou derhalve "Soorten bouwgrondstof" moeten luiden.

Indien de behoefte aan grondstoffen voor de bouw in Zand boven Water 2 vergeleken worden met Zand boven Water 1, dan valt op dat de behoefte aan ophoogzand in de regio nu op een beduidend lager niveau wordt ingeschat dan 10 jaar geleden. De reden van deze teruggang is niet in de beleidsnota gemeld. Wel is gemeld dat de behoefte de komende jaren op een vergelijkbaar niveau wordt verwacht dan de voorgaande jaren.

Mag hieruit de conclusie worden getrokken dat de afgelopen 10 jaar de daadwerkelijke behoefte achter is gebleven bij de prognose, of is het zo dat het beleid om meer zeezand als ophoogzand af te zetten vruchten afwerpt en in de kustprovincies het IJsselmeerzand meer en meer heeft verdrongen van de zandmarkt.

In dit hoofdstuk wordt de delfstof grind gemist. In het concept van het SOD2 wordt het IJsselmeer ten zuiden van Gaasterland genoemd als mogelijke zoeklocatie voor grind. In deze

regionale Rijksnota ligt aansluiting bij een dergelijke belangrijk voornemen voor de bouw in Nederland uit het SOD2 voor de hand. Wij willen ingelicht worden waarom deze aansluiting niet is gerealiseerd.

In de Randmeren wordt jaarlijks 1 miljoen ton zand gewonnen voor de productie van kalkzandsteen. Deze hoeveelheid ligt ruim boven de geraamde behoefte uit Zand boven Water 1. De behoefte zoals geschetst in Zand boven Water 2 op pag. 22 is 1,6 miljoen ton. Is bekend hoe in de ontbrekende 0,6 miljoen ton wordt voorzien. Mogelijk dat deze bron meer kan bieden en kan dienen om de behoefte in te vullen die ontstaat bij afbouw van de winning van zand voor de kalksteenproductie in de Randmeren.

In dit hoofdstuk is de doelstelling voor winning van oppervlaktedelfstoffen weer gegeven voor de periode 2001-2010. Voor de drie grondstoffen beton- en metselzand, kalkzandsteen en ophoogzand is de winning in de wateren van het IJsselmeergebied de belangrijkste leverancier voor de regio. Voor de behoefte aan ophoogzand en kalkzandsteen kan de doelstelling wellicht tijdelijk nog volstaan, gezien de productie van deze grondstoffen elders in de regio uit secundaire ontgroningen of als bijproduct van de beton- en metselzandwinning. Echter voor beton- en metselzand is de regio grotendeels aangewezen op beton- en metselzand dat wordt ingevoerd van elders. Een winlocatie in het zuidelijk deel van het IJsselmeergebied, dicht gelegen bij de randstad zou een capaciteit moeten hebben die op zijn minst overeenkomt met de behoefte in die regio. Beter nog is de beton- en metselzandwinning tijdelijk verder te maximaliseren, om zo winlocaties op land te voorkomen in de tijd die nodig is voor de ontwikkeling van alternatieve bronnen voor het regulier gewonnen beton- en metselzand.

4 Mogelijkheden voor winning

Naar aanleiding van de titel van dit hoofdstuk werd verwacht een uitgebreide aanduiding aan te treffen van kansrijke voorkomens van de gewenste oppervlaktedelfstoffen. De onderbouwing beperkt zich echter tot een algemene beschrijving van de ondergrond van het IJsselmeergebied. Geen bijzondere aandacht is besteed aan de kwaliteit van de ondergrond als het gaat om het kunnen winnen van grof zand voor de productie van beton- en metselzand. Hier wrekt zich de terughoudendheid van de overheid als het gaat om het laten uitvoeren van verkenningsboringen.

Naar verluid van het betrokken bedrijfsleven komt er in de tracés van de vaarwegen, de uiteindelijk gekozen beleidsvariant, nauwelijks winbaar beton- en metselzand voor, maar liggen deze voorkomens elders in het gebied.

Voor het diep onderzuigen is het noodzakelijk dat bestaande winmethoden worden verfijnd of nieuwe methoden worden ontwikkeld. Met de verfijning en ontwikkeling van diepe winmethoden is veel tijd en geld gemoeid. En met name tijd lijkt te ontbreken om de ontwikkeling van wintechnieken af te wachten.

De Rijkswaterstaat heeft een taakstelling beton- en metselzand van 27 miljoen ton in de periode 1999-2008. Het invullen van deze taakstelling leunt zwaar op de mogelijkheden van beton- en metselzandwinning in het IJsselmeergebied. Verwacht wordt dat een nog te ontwikkelen wintechniek niet eerder operationeel zal zijn dan in 2004. Met 2,5 miljoen ton beton- en metselzand als gehoopte toekomstige jaarproductie in het IJsselmeergebied blijft de invulling van de Rijkstaakstelling ver achter bij de afspraken.

Van belang is voorts te onderkennen dat zeegang (golfhoogte) in de grote wateren voor het in te zetten materieel een belangrijke variabele is.

5 Alternatieven

In de beschrijving van de varianten Ko en Kd blijft onduidelijk of de beton- en metselzandwinning met uitzondering van de roerdiepte gehouden blijft aan dezelfde randvoorwaarden zoals gesteld in Zand boven water 1. Blijven de randvoorwaarden van een maximum oppervlakte van 40 ha en een opleveringsdiepte van 8 meter gehandhaafd? Zo ja, dan hadden deze varianten voor wat betreft de doelstelling van beton- en metselzandwinning niet gekozen mogen worden. Immers de afgelopen 10 jaar is gebleken dat deze varianten dan niet kunnen niet voldoen aan het winning van 2,5 miljoen ton beton- en metselzand per jaar.

7 Beleidsafweging en keuze

Het meest milieuvriendelijke alternatief is een combinatie van alternatief B30 en KD. In de tabellen op blz. 58 is deze combinatie, verenigd in het MMA niet te herleiden naar deze twee afzonderlijke varianten.

De tabellen 7 en 8 geven de eindafweging van de varianten weer van de financieel economische aspecten in twee perioden. In deze tabellen wordt gemist het aspect 'opbrengst' van de verschillende door winning verkregen grondstoffen.

In de afweging is het aspect 'invloed op de markt' meegenomen. Het surplus aan zand hoeft echter geen invloed op de markt te hebben, als het aangewend zou worden voor natuurbouw, oeveraanpassing, compensatie voor verloren gegane natuurwaarden etc. in de wateren van het IJsselmeergebied.

In de beschrijving van de varianten is bij H gemeld dat deze variant onvoldoende in staat is te voorzien in de behoefte aan ophoogzand in de beleidsperiode. Uitvoering van deze variant zou een prijsverhogend effect moeten hebben. De vraag is hoe deze tegenstelling met de overige varianten in het aspect 'invloed op de markt' is verwerkt.

Mogelijk dat het voorgaande van invloed is op de beleidskeuze.

Voor het verkrijgen van beton-en metselzand is gekozen voor het, zoveel mogelijk in combinatie met de aanleg van nieuwe dan wel het verruimen van bestaande vaargeulen, middels onderzuigen winnen van grof zand in IJsselmeer en Markermeer. Uitvoering van winning volgens dit beleidsvoornemen is aan voorwaarden verbonden. Eén ervan heeft betrekking op de opleveringsdiepte. Deze mag variabel, maar moet zo klein mogelijk zijn. (circa NAP – 8 meter). De waterdiepte van Markermeer en IJsselmeer is klein (tussen 3,5 en 5 meter), zodat met behoud van deze randvoorwaarde slechts een winning middels onderzuigen mogelijk is van een zandpakket van hooguit enkele meters dikte.

Het maximaal te winnen volume zand per oppervlakte eenheid zal daardoor te gering zijn om de winning rendabel te maken, temeer omdat voor het zand gewonnen in de wateren van het IJsselmeergebied naar verluid een afdracht aan Domeinen gevraagd wordt van f 3,50 per m³.

Uit kaart 12 blijkt dat gepland is tot 2010 ca 75 km vaarweg aan te leggen of te verbeteren.

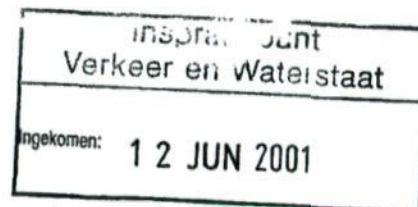
Als wordt uitgegaan van vaarwegen van 200 meter breedte en een maximum dikte te winnen pakket van 5 meter met gemiddeld 20% beton- en metselzand, dan is ca 70 km aan te leggen vaarweg nodig om de winningsdoelstelling voor beton- en metselzand van 25 miljoen ton in 10 jaar te halen. Dat wil zeggen dat de diepere ondergrond over de gehele lengte van de aan te leggen vaarweg grof zand moet bevatten. Gezien de analyseresultaten van de (summiere) boorgegevens lijkt deze aanname zeer optimistisch.

Zoetmulder & Hoekstra

Jan Luykenstraat 17
1071 CJ Amsterdam
Telefoon : 020 - 673 69 28
Facsimile : 020 - 662 84 79
e-mail : jahoek@xs4all.nl

Mr Ing. J.A. HOEKSTRA
Advocaat en Procureur

Inspiraakpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven Water 2/MER
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

Amsterdam, 11 juni 2001

Geachte Dames en Heren

Inzake: 33.791/Ned.Vissersbond./Zand boven water II/dh-A

Uw ref: ANI 5439

gelieve bij correspondentie ons dossiernummer te vermelden

Bij brief van d.d. 8 mei 2001 werd aan mij toegezonden het ontwerp Beleidsnota Zand Boven Water 2 die, na overleg met de representanten van cliënte, als vertegenwoordigster van het merendeel van de beroepsmatige IJsselmeervissers, aanleiding geeft tot het navolgende commentaar.

Zowel in de ontwerp beleidsnota, de milieueffectrapportage alsook de toetsing aan de vigerende natuurwet- en regelgeving, is volstrekt onvoldoende aandacht besteed aan de positie van de beroepsmatige IJsselmeervissers, waarvan het merendeel reeds 5 generaties in haar inkomen voorziet door het bevissen van de natuurlijke hulpbronnen in het IJsselmeer aanwezig.

De opmerkingen van algemene strekking aangaande hogerbedoelde groep steekt schril af met de aandacht die geschonken wordt aan het vogelbestand, zulks in relatie tot de driehoeks-mossel arealen, thans in het IJsselmeer aanwezig, waaruit genoegzaam mogen blijken, dat de belangen van het welzijn van de vogels ondergeschikt gemaakt zijn aan die van de mens waar zij moeten putten uit één en dezelfde bron direct respectievelijk indirect een noodzaak voor voeding.

Zulks leidt ertoe, dat daar waar driehoeksmossel gebieden door zandwinning verloren gaan een volwaardige compensatie van die aantasting zal worden gerealiseerd, en rekening wordt

gehouden met de periode waarin het zand wordt gewonnen, gerelateerd aan het groeiseizoen van als zodanig bestempelde waardevolle driehoeksmossel gebieden en kranswieren.

33.791/2

Met geen woord wordt gerept over de negatieve effecten die de zandwinning met zich meebrengt voor de vispopulatie die, zulks moet als een feit van algemene bekendheid worden beschouwd, door andere van buiten komende factoren al ten zeerste onder druk staat, factoren waarop de IJsselmeervissers geen invloed kunnen en mogen uitoefenen.

In de ontwerp beleidsnota wordt volstaan met de opmerking, dat bij ontgrondingen de opbrengsten van visvoedsel in de vorm van bodemorganismen kunnen verminderen en de beroepsmatige visserij met vistuigen door de sterk wisselende bodemdiepte onmogelijk danwel moeilijk wordt.

Zulks leidt ertoe, zo lezen wij in het ontwerp, dat in de beleidsafweging tussen de alternatieven de verandering van het bevisbare oppervlak als aandachtspunt is meegenomen. Dezerzijds wordt uitdrukkelijk akte verzocht van het feit, dat in de beleidsnota noch in de milieueffectrapportage noch in de toetsingschriftuur enige uitwerking van het bovenstaande (het aandachtspunt) heeft plaatsgevonden, zodat de Nederlandse Vissersbond het er voor houdt, dat er sprake is van een "dooddoener".

Zijdens de Minister mag en kan verwacht worden aan te geven welke de reden is om bij herhaling vast te leggen, dat een volwaardige compensatie wordt ontwikkeld voor het verloren gaan van driehoeksmossel gebieden en er met geen woord gerept over een compensatie in verband met het verloren gaan van bevisbare gebieden en het op grote schaal vernietigen van bodemorganismen die dienen als voeding voor de vispopulatie. De constatering, dat het Ministerie van Verkeer en Waterstaat verschillende criteria hanteert voor het in standhouden van de vogels en visbestanden is snel gemaakt.

Het is op bovenstaande gronden, in de loop van de verdere procedures nader uit te werken en te adstrueren, dat namens cliënte wordt geconcludeerd, dat het Ontwerp niet aan de redelijkerwijze daaraan te stellen eisen voldoen, althans niet voorwat betreft het in standhouden van de visbestanden en daarmee de inkomenspositie van de visserijbedrijven die cliënte vertegenwoordigt.

Hoogachtend,

J.A. Hoekstra

inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
Ingekomen: 12 JUN 2001

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven Water 2/MER
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

Lelystad, 11 juni 2001

Betreft: Inspraakreactie op de Ontwerp Beleidsnota Zand boven Water 2/MER

L.S.,

Hierbij zouden wij willen reageren op de Ontwerp Beleidsnota Zand boven Water 2 en het bijbehorend Milieueffectrapport. Wij hebben hierbij met name gekeken naar het vigerend beleid, vastgelegd in de Nota Zand boven Water (1) en als beleid vastgesteld door de minister van Verkeer en Waterstaat in 1994.

Een grote verandering ten opzichte van het vigerend beleid betreft het voorstel om verbreding van de vaargeul in het oostelijk Veluwemeer, het Drontermeer en het Vossemeer "in een ander kader te heroverwegen". Zowel voor de beroepsscheepvaart als de recreatievaart is verbreding van de vaargeul in genoemde delen van groot belang. De vaarroute zou voor de beroepsscheepvaart geschikt worden voor scheepvaart Klasse IV en ook voor de veiligheid van de recreatievaart is verbreding van de deze geul van groot belang. Gezien de intensieve scheepsbewegingen door dit deel van de Randmeren speelt de veiligheid op het water een belangrijke rol. De Randmeren exclusief het Gooimeer, maken deel uit van het landelijk toervaartnet, vastgelegd in de Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland (BRTN, PKB-status) en vormen "een verbindingswater tussen grootvaarwatergebieden, grote plassen/merengebieden en met het buitenland" (categorie A). Het Randmerengebied is Kerngebied van de Ecologische Hoofdstructuur en waterrecreatiegebied (nevenschikkend). Dit betekent dat niet alleen de natuurfunctie, maar ook de recreatiefunctie versterkt kan worden.

In onze reactie d.d. 22 oktober 1998 op de statnotitie MER Ontgrondingenbeleid IJsselmeergebied 2000 – 2010 hebben wij aangegeven, dat de recreatievaart genoeg neemt met een ondiepere winning dan –5m opleveringsdiepte. Daarmee kan significante afname van de hoeveelheid waterplanten worden voorkomen. Deze variant heeft u in de MER, noch in de Toetsing aan vigerende natuurwet- en regelgeving voor deze onderdelen onderzocht, terwijl dit in het IIVR tot voor alle partijen acceptabele voorstellen heeft geleid. Door de verdiepingen voor de recreatievaart en beslissingen omtrent het verleggen van de vaargeul uit het IIVR wel mee te nemen in uw beleidskeuze en verbreding van de vaargeul in het Veluwemeer, het Drontermeer en het Vossemeer niet, is het volledig onduidelijk welke oplossingen u voor ogen heeft met de opmerking dat "de voorgenomen verbreding van de vaargeul in een ander kader wordt heroverwogen".

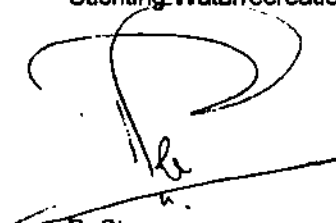
Binnenkort wordt naar ieders verwachting het IIVR vastgesteld, "andere kaders" zien wij niet ontstaan. Uw beleidskeuze om een besluit over de verbreding van dit stuk vaargeul uit te stellen, is dus niet acceptabel. Verbreding van de vaargeul maakt voor ons onlosmakelijk deel uit van de intenties vastgelegd in het IIVR en het vigerend beleid uit de eerste nota Zand boven Water.

Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren
Het Ravelijn 1, Postbus 123, 8200 AC Lelystad
Tel (0320) 28 62 22, Fax (0320) 28 13 08
E-mail: water.recreatie@worldonline.nl
Rek.nr. 66 25 51 303, ING Bank Lelystad
K v K Lelystad nr. S 246592

Wij verzoeken u dringend deze variant alsnog te onderzoeken en tot een acceptabele oplossing te komen, alvorens u onderhavige beleidsnota en MER vaststelt. Met ruim 10.000 vaste ligplaatsen in de diverse jachthavens en ruim 30.000 sluispassages speelt de veiligheid op het water en scheiding van recreatie- en beroepsscheepvaart een belangrijke rol. De maatschappelijke noodzaak achter een degelijk veiligheidsbeleid lijkt ons vanuit uw ministeriële verantwoordelijkheid zeker aantoonbaar en de noodzaak om eventuele verloren natuurwaarden te compenseren was ook in 1994 niet onbekend.

Uw reactie zien wij met belangstelling tegemoet,

Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren

R. Steensma
directeur

cc: Stuurgroep IIVR
Stichting Recreatietoervaart Nederland

Grietenij 17-05
Postbus 1090
8200 BB Lelystad

T (0320) 29 66 11
F (0320) 29 67 99
I www.hydron-fl.nl

Postbank 16.97.225
ABN AMRO bank 48.47.00.340
K.v.K. Lelystad 39041972

15

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
Postbus 600
8200 AP LELYSTAD

inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
Ingekomen: 13 JUN 2001

HYDRON
Flevoland

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk
Og-01U01061

bijlage(n)
2

onderwerp
Reactie op "Zand boven Water 2"

datum
11 juni 2001

Geachte heer, mevrouw,

Met veel belangstelling hebben wij de Ontwerp beleidsnota en het Milieueffectrapport van 'Zand boven Water 2' gelezen.

Een aantal hierin geschetste ontwikkelingen vinden wij zorgelijk. Het betreft de geplande werkzaamheden voor het winnen van ophoogzand in het Veluwerandmeer en de verbreding van de vaargeul, zoals weergegeven op kaart 7 en 8 van de 'Ontwerp beleidsnota'. Op deze twee kaarten zijn werkzaamheden gepland binnen het 'Milieubeschermingsgebied voor grondwater Bremerberg' en binnen het invloedsgebied van het 'Milieubeschermingsgebied voor grondwater Harderdijkstrook'. Als gevolg van deze geplande werkzaamheden kan de duurzaamheid van de waterwinning ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening in gevaar komen.

Alle werkzaamheden binnen het milieubeschermingsgebied en die de grondwaterkwaliteit bedreigen, achten wij ontoelaatbaar. Wij streven binnen de milieubeschermingsgebieden voor grondwater minimaal naar een 'stand-still'-situatie. Regulier onderhoud van bijvoorbeeld de vaargeul in het Veluwemeer achten wij wel acceptabel.

De maatschappelijke belangen van een veilige en duurzame grondwaterwinning ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening wegen ons inziens dusdanig zwaar, dat ieder risico van verslechtering van de grondwaterkwaliteit voorkomen dient te worden.

Hieronder hebben wij uiteengezet waar onze bezwaren zich op toe spitsen.

Vaargeulverbreding

Het bij Bremerberg gewonnen grondwater is een belangrijk deel afkomstig uit het Veluwemeer. Het opheffen van de weerstandsbiedende laag heeft consequenties voor de samenstelling van de (drink)waterkwaliteit. De oppervlaktewaterkwaliteit in het Veluwerandmeer overschrijdt nu reeds de wettelijke normen (zie ook: Beheersverslag, Rijkswateren IJsselmeergebied 1997). De gevolgen voor de drinkwatervoorziening van deze verbreding worden niet of nauwelijks behandeld.

De Ral

In het alternatief Ko (kaart 7) wordt als potentiële locatie voor het winnen van ophoogzand het eiland 'De Ral' aangegeven. Wij willen u erop wijzen dat dit deel binnen het 'Milieubeschermingsgebied voor grondwater Bremerberg' is gelegen. Voor het ontgronden binnen milieubeschermingsgebieden dient het zwaarwegende maatschappelijk belang te worden aangetoond. Hierover is in de beleidsnota echter niets te vinden.

Tenslotte

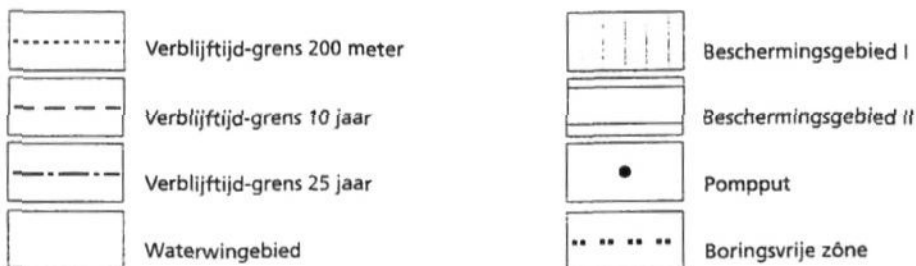
Bij het ter visie leggen van plannen/rapporten waarbij grondwater en/of de drinkwatervoorziening betrokken zijn, stelt Hydron het erg op prijs op de verzendlijst te worden opgenomen.

Indien gewenst zijn wij bereid deze reactie mondeling toe te lichten. Voor vragen kunt u terecht bij de heer R. Kollen van Hydron Flevoland (0320-296732).

Hoogachtend,

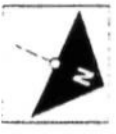
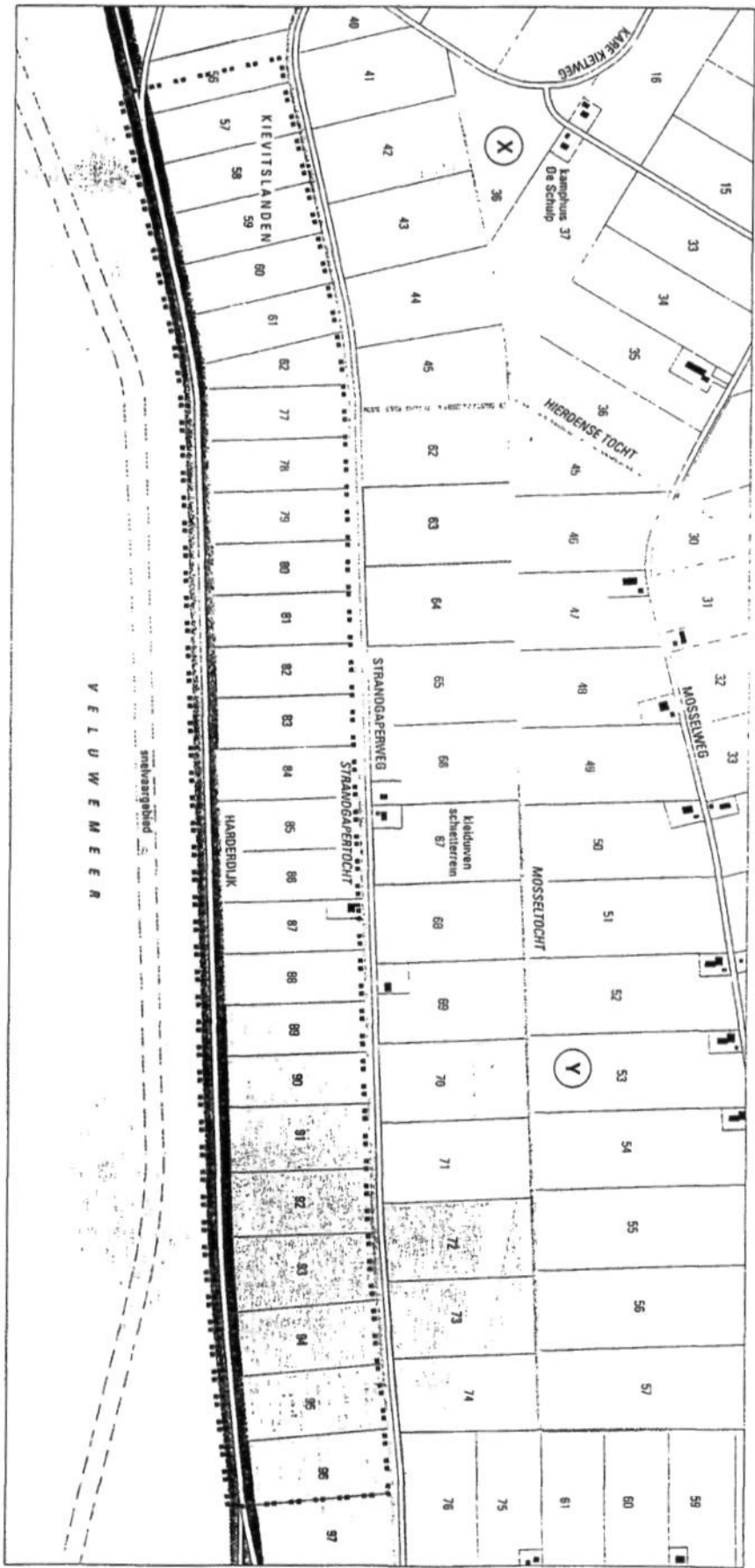
drs. D. Sprong
waarnemend directeur

G.1 MILIEUBESCHERMINGSGEBIED VOOR GRONDWATER BREMERBERG

SCHAAL 1 25 000

G.5 MILIEUBESCHERMINGSGEBIED VOOR GRONDWATER HARDERDIJKSTROOK

SCHAAAL 1 25.000

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven water 2/MER
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

Land- en Tuinbouworganisatie Nederland

Postbus 29773, 2502 LT Den Haag

Bezoekadres : Prinsevinkpark 19, Den Haag

Bankrekening : 35.76.06.760

Telefoon : 070-3382730

Fax : 070-3382813

Verkeer en Waterstaat

Ingekomen: 13 JUN 2001

Datum : 11 juni 2001
Ons kenmerk : LJHO.01.0513/08.03.03/0
Uw kenmerk :
Onderwerp : **Reactie op ontwerp beleidsnota Zand boven water 2 en bijbehorend Milieueffectrapport**
Informatie : Ing. W.H. Streekstra

Geachte mevrouw, heer,

LTO-Nederland heeft met belangstelling kennis genomen van de ontwerp beleidsnota "Zand boven Water 2", het bijbehorende Milieueffectrapport en het Toetsingsrapport. Met name de ontwerp beleidsnota en het Milieueffectrapport geven ons aanleiding voor een reactie.

LTO-Nederland heeft als belangenorganisatie voor de agrarische sector in Nederland niet de pretentie noch de behoefte de strategie zoals die in de rapporten is beschreven, ter discussie te stellen. Het aanleggen en uitdiepen van vaargeulen en het winnen van diverse soorten zand is immers van groot maatschappelijk belang. Evenwel daar waar de ontgroningen directe belangen van boeren raken, wil LTO-Nederland alert zijn.

Kwel is één van de aspecten die in het Milieueffectrapport is beoordeeld. Er is alleen een verwijzing naar de extrapolatie van modelberekeningen met het Nationale Grondwatermodel. Het resultaat daarvan is dat, welke variant ook wordt bekeken, de kweltoename volgens dit model steeds verwaarloosbaar is. Eerder is door de rechtsvoorganger van LTO-Nederland gereageerd op Zand boven Water 1. Toen is kenbaar gemaakt dat de kwel zich anders manifesteert dan het NAGROM model aangeeft. Wij constateren substantiële kweltoename zoals bij de zandwinning in de retourstroomgeul in het Zwarte Meer, de zandwinning in het slibdepot in het Ketelmeer en de zandwinning in de vaargeul Lelystad-Lemmer. De zandwinningen in het Zwarte Meer voor zover deze plaatsvinden dicht bij agrarisch gebied en in het slibdepot zijn nu beëindigd, de klachten van boeren over veel sterkere kwel zijn daar afgenomen. De zandwinning in de vaargeul Lelystad-Lemmer duurt nog voort, de extra kwel op kavels achter de meerdijk leidt nog steeds tot problemen.

Gelet op het voorgaande wil LTO-Nederland u een tweetal voorstellen doen:

1. Geforceerde zandwinning in de vaargeul Lelystad-Lemmer
2. Aanvullend onderzoek naar toename van kwel.

Ad 1:

Het is onmiskenbaar dat de extra kwel ontstaat nadat de slibrijke deklaag is verwijderd of wordt verstoord, waardoor het water zich gemakkelijker door de poriën van de onderliggende zandlaag kan verplaatsen. Het water komt in de achterliggende polder niet

egaal naar boven; dit is afhankelijk van de weerstand van de deklaag in de polder. In het Noordwesten van de Noordoostpolder is de ondergrond niet homogeen van samenstelling; de weerstand van de deklaag varieert sterk. De kweltoename komt daarom pleksgewijs voor. Veelal komt de kwel niet tot aan de oppervlakte, maar verspreidt zich onder het maaiveld horizontaal in de grond. Dit verklaart de kwelplekken die er altijd wel zijn, maar in perioden van zandwinning aanzienlijk groter kunnen worden en soms in aantal toenemen. Als de zandwinning wordt beëindigd of een tijd stil ligt, slibben de poriën weer dicht, waardoor de kwelplekken weer kleiner worden. Dit proces herhaalt zich steeds weer op momenten dat zand gewonnen wordt in de vaargeul.

Plaatselijke kweltoename leidt tot schade op landbouwbedrijven, die soms groot kan zijn. Zeer aanzienlijke plaatselijke kwel hoeft niet te betekenen dat de algehele kweltoename in mm/etmaal anders is dan in het NAGROM model is berekend.

Omdat boeren niet voor schadevergoeding door Rijkswaterstaat in aanmerking komen (causaliteit kon door onderzoek nog niet worden aangetoond) is ons voorstel het zand in deze vaargeul vanaf Lemmer tot enkele kilometers voorbij de Rotterdamse Hoek in een veel sneller tempo te winnen, waardoor de betreffende boeren nog één of hooguit twee jaar overlast en schade ondervinden, en daarna alleen nog als de vaargeul onderhouden dient te worden (eens in de circa vijftien jaar). Ons voorstel zou mede in overweging genomen kunnen worden omdat in de beleidsnota wordt gesteld dat het op diepte brengen van de vaargeul Lelystad-Lemmer hoogste prioriteit heeft.

Wij hebben dit voorstel ook gedaan als reactie op de eerste nota Zand boven Water. Aan dat verzoek is helaas geen gevolg gegeven; kennelijk omdat economische belangen zwaarder wegen dan de belangen van een aantal boeren. Wij herhalen evenwel ons eerdere verzoek.

Ad 2:

Er zijn leemten in het huidige onderzoek. Met name de kweltoename is niet genoemd. LTO-Nederland zou dit wel graag toegevoegd willen hebben. Aanvullende onderzoeksvragen volgens ons zijn:

- houdt het onderzoek op grond van het NAGROM rekenmodel wel rekening met de pleksgewijze soms zeer forse kweltoename in de polder tijdens zandwinningen? Is aanvullend gewas- en bodemonderzoek gewenst, zoals in de periode 1997-1999 ook is uitgevoerd om een goed beeld te kunnen krijgen van de kwelproblemen bij de aanleg van het slibdepot in het Ketelmeer?;
- er zijn verschillende methoden om zand te winnen zoals het omputten van sliblagen en onderzuigen. Wij menen dat beide methoden in de vaargeul Lelystad-Lemmer worden toegepast. Kan het zijn dat het omputten meer kweltoename veroorzaakt dan onderzuigen of andersom?

LTO-Nederland hoopt en verwacht dat de gevestigde belangen van de boeren achter de IJsselmeerdijk even zwaar bij de beoordeling worden gewogen als de belangen van driehoeksmosselen en kranswieren. Uw antwoord zien wij met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

ing. D. Duijzer
algemeen directeur

Waterstatig of hydrodynamisch ? pag. 1 van 3

17

Aan: **Inspiraakpunt Verkeer en Waterstaat**
 Van: **Nederlands Genootschap van Insprekers.**
Jan Haije, voorzitter, H. Dunantlaan 71, 1111ZH Diemen
 Datum: **4 juni 2001**
 Betreft: **Ontwerp-Beheersplan Rijkswateren 2001-2004**
Zand boven Water 2

Verkeer en Waterstaat
Ingekomen: 08 JUN 2001

Geacht Inspiraakpunt,

Naast de waterpompende windturbine met hydraulische transmissie zat een Student uit Delft met een peilstokje. Naast hem lag op een krukje zijn laptop. Op het scherm stond "Sun and Moon: Gravity, release 2.1: Stars, Planets and Comets". De student dacht na.

(Na de Golf-oorlog was er kritiek op de Patriot-raketten omdat het aantal missers te hoog was. Alle computerprogramma's werden onderzocht. Intussen werden experimenten uitgevoerd met mogelijke verbeteringen zoals een gemagnetiseerde huls. Deze zou misschien een bijna-touch kunnen omzetten in een echte-touch en de ontsteking activeren. Bij het transport van gemagnetiseerde hulzen ging echter van alles mis tot en met de vliegtuigbesturing aan toe. In Nederland liep het slecht af, maar dat is nu vergeten. Uiteindelijk bleek het ballistische programma de schuldige. Dit ging uit van de zon en de maan en sloeg de andere hemellichamen over. Zo had Columbus immers Amerika ontdekt en zo kwam een kanonskogel op zijn doel terecht en geen enkele generaal had behoefte aan iets anders. Tot op voorstel van de vrouw van een kolonel, een vroedvrouw uit Santa Fe, tot verfijning van het ballistische programma werd overgegaan. Volgens het simulatieprogramma kwamen nu alle Patriots recht op hun doel af. De ontsteking werd nog verbeterd met een inductie-lusje en bij geheime proeven was het 100% raak. "Alsof een horlogefabriek overstapte van tekenpapier met een ruit van 10 cm op millimeterpapier met een ruitje van 1/10" millimeter". Nu was het perspectief voor een anti-missile War Shield een stuk beter. Voor een wereldwijde besturing werden door het Pentagon de 66 laaghangende Iridium satellieten van Motorola gekocht. Niet meer geschikt voor GPRS maar nog prima voor GSM. Voor het commando "vuur" heb je maar 1 bitje nodig. Nu kunnen de krachten in de kosmos veel nauwkeuriger in beeld worden gebracht. Voor allerlei toepassingen die gebaseerd zijn op de zwaartekracht en het getij zoals meteorologie en klimatologie breken nieuwe tijden aan. Ook voor de "getijdetafels" van de Rijkswaterstaat. Maar ook voor "fly by wire" en GPS. Of Schiphol geschikt is voor start of landing met de Airbus A380 of de Boeing SubSonic kun je nu in een weekend uitrekenen). Militair Hydroloog, dat leek de Student uit Delft wel een aardige carrière.

17

Waterstatig of hydrodynamisch ? pag. 2 van 3

De HID zat achter zijn bureau. Hij dacht na over de toekomst. (Deltaplan klaar. Rivierdijken opgehoogd. Maaswerken in België gestart. Wat nu? Bij de privatisering van Rijkswaterstaat had de Trias Planologica (beleid, uitvoering, handhaving) een grote rol gespeeld. Nu was het niet meer mogelijk om in een weiland een 'kunstwerk' van beton te storten in de verwachting dat de aan- en afvoerwegen er wel naar toe zouden groeien. Alleen in Amsterdam probeerden ze dat nog met de Noord/Zuidlijn, maar toen de Minister riep dat er eerst een Tracénota moest komen en dat ze anders haar beursje gesloten hield was het daar akelig stil geworden. Maar nu konden ze, net als Vivendi en Suez, ook in het buitenland aan de slag. Wie zou immers een geboord scheepskanaal in Thailand ontwerpen? Of een spoorbrug van Schotland naar Noord-Ierland? Of de spoorbrug over de Bosporus? Allemaal projecten waarvoor het geld bijna klaar lag. Zou hij een afdeling Export opzetten om overal ter wereld havensteden te bouwen? De eerste havenstad, niet alleen een haven maar een complete stad er bij, die werd opgeleverd met een bosje narcissen op alle keukentafels, was een groot succes. Bij Tan-Tan Plage in Marokko. Veel Marokkaanse jongeren waren ingegaan op het voorstel: eersteklas technische opleiding, hard werken bij de bouw en flink verdienen, na afloop woning gegarandeerd en dan pas beslissen of het afscheid van Nederland definitief is. Eventuele uitkering zo lang op een spaarrekening. In het Caraïbisch gebied kwamen al meer van dergelijke projecten van de grond. Laatst nog bij Brokopondo voor een vliegtuigfabriek. En in West-Afrika waar nu al vijf chocoladefabrieken staan. Het Chocolademuseum in Lugano wil daar al een filiaal neerzetten. De Tropische Revolutie: niet meer slepen met grondstoffen maar met kant en klare eindprodukten). Wat moest je nou nog in Nederland?, dacht de HID en hij keek op de kaart van het IJsselmeer, die aan de muur hing. Als je nu eens een dijk maakt van die knik in de Markerwaarddijk naar vlak onder Urk. Daar moet natuurlijk een sluis komen: de Paarse Sluis. Nu zet je Houtribsluizen en de Paarse Sluis dicht. Laat het nou maar stormen uit westelijke richting: onder de Ketelbrug is het water rustig en op die manier houdt die balg-stuw het langer uit dan anders. Maar de IJssel vindt dat helemaal niet leuk: waar moet je naar toe met al dat water? Door het Drontermeer, Veluwemeer, Eemmeer, Gooimeer naar het IJ-meer. Schoonsoelen die hap. Anders blijf je maar zitten met je algjes en je wieren en je wonderlijke vissencollectie. Nu is er keus: opengooien van de Houtribdoorlaat of van de Paarse Sluis doorlaat: Zoeter of zilter naar believen links of rechts in de koele meren des doods. Bedenk zelf wat de mogelijkheden zijn voor het Noordzeekanaal en de Wadden.

17

Waterstatig of hydrodynamisch ? pag. 3 van 3

De aanvoer van schoon water door de IJssel is ook nog regelbaar: Ilei op het puntje van de splitsing van de Rijn in Arnhem een roestvrijstalen paal van 30 meter in de grond. Bevestig aan ringen om de paal een stalen deur van 4x4 meter. Draai de deur, terwijl hij nog boven het water hangt, zo dat hij stroomopwaarts wijst en laat hem dan zakken tot hij vast hangt in een draaiconstructie waarmee de deur millimeter voor millimeter in beide richtingen kan draaien, vlak boven een fundering van gewapend beton. Nu gaat evenveel water van het Pannerdens Kanaal naar de IJssel als daarvoor. Maar als je de deur (het "tegenroer") enkele centimeters laat draaien dan gebeurt er iets heel eigenaardigs: het hele stroompatroon verandert en voortaan ontvangt de IJssel extra water, en dus de Rijn minder. Een leuke proef voor het Waterloopkundig Laboratorium. Andersom kan ook: krijgt de IJssel teveel water zodat er ongewenste overstromingen zijn is géén probleem. We draaien onze deur de andere kant op en het wordt weer rustig langs de IJssel. Kan bij de Maas ook, bijvoorbeeld bij de splitsing naar het Albertkanaal.

Geacht Inspraakpunt,

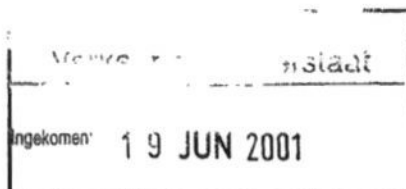
In 5% van de inspraakteksten staat een origineel idee. Vanwege het "Axioma van de PvdA" : NOT INVENTED HERE , komen ze zonder uitzondering in de prullenbak terecht. Wees blij met al die suggesties waarbij niet om auteursrecht wordt gezanikt. Zet ze op de tamtam. Ontsla het Hoofd der school waar geen ideeënbus is. Ontsla de Burgemeester van de gemeente waar geen ideeënbus is. Ontsla de Ambtenaar die een idee onder zich houdt en niet aan zijn Chef doorgeeft. Ontsla de Chef die het niet doorgeeft aan de Minister. Ontsla de Minister. Rapporteer op de derde dinsdag van september wat de Regering met al die creatieve rijkdom heeft gedaan. Schrijf een wedstrijd uit voor de oplossing van een probleem. Loof prijzen uit. Hou Innovatie-manifestaties. Ga niet zitten wachten. Doe iets.

m.vr.gr.

Aan: Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
Zand boven Water2/MER
Kneuterdijk 6

2514 EN DEN HAAG

datum
11 juni 2001

uw referentie
telefoon
0570 69 74 52

onze referentie
ZZIW6000/97/368

behandeld door

onderwerp

Geachte heer/mevrouw,

Almere
Amsterdam
Breda
Den Haag
Deventer
Maastricht
Rotterdam

Jakarta
Sint Maarten

In het Milieueffectrapport Zand Boven water 2 wordt gesteld dat de opleveringsdiepte van zandwinlocaties 8 meter diep moet zijn. Deze opleveringsdiepte werd ook in Zand Boven water 1 aangehouden. Een uitzondering wordt alleen gemaakt voor een experimentele en zeer diepe winning.

Na enige aarzeling heb ik besloten u er op te wijzen dat het vasthouden aan een opleveringshoogte van 8 meter mijns inziens een gemiste kans is. Voor zover ik weet stoelt deze norm op een geda-teerd advies van het RIVO (Cazemier, 1979) dat er indertijd vanuit ging dat beneden de 8 meter de productiviteit van visgemeenschappen negatief werd beïnvloed. Het betrof dan met name de pro-ductie van brasem, nu ook vanuit ecologisch perspectief een minder gewenste vissoort. Verder werd er voorbij gegaan aan het feit dat het Markermeer en het IJsselmeer slechts gedurende een be-perkt aantal dagen beneden de 15 meter gestratificeerd zijn. Wat ook buiten beschouwing bleef, misschien wel omdat de verslibbing indertijd minder een rol speelde, was dat diepe putten in de grote meren al snel weer opgevuld raken met slib.

Eén van de grootste bedreigingen van het Markermeer is de verslibbing. Daardoor verdwijnen drie-hoeksmosselbanken en de daarmee geassocieerde vis en vogelpopulaties. Dat wordt ook onderkend door de waterkwaliteitsdeskundigen en de ecologen van Rijkswaterstaat.

Daarom werd al begin jaren negentig een modelmatige studie naar het gedrag van slib in het Mar-kermeer uitgevoerd. Deze studie toonde aan dat verdiepingen een positief effect op de waterkwali-teit zouden hebben (van Duin 1992). Vervolgens werd ons bureau in 1994 verzocht om voor de toenmalige directie Flevoland een verkennend onderzoek uit te voeren naar de effecten van verdie-pingen op de natuurwaarden van het Markermeer en het IJsselmeer (Witteveen+Bos, 1994). Uit de-zie studie bleek dat er zeer zeker ruimte is voor de veronderstelling dat de natuurwaarde van het Markermeer en het IJsselmeer gebaad is bij grootschalige en forse verdiepingen.

onze referentie
ZZIW6000/97/368

datum
11 juni 2001

Dat is bij uitstek zo voor het Markermeer: door de invang van het zeer mobiele Markermeer slib neemt dan de productie van bodemdieren toe (voedselrijke muggenlarven in plaats van energetisch mindere wormen als visvoedsel), er komt weer vast substraat voor driehoeksmosselen. De helderheid van het meer wordt groter waardoor ook waterplanten zich kunnen vestigen. Gunstige effecten voor visetende, plantenetende en andere vogels. Door de sedimentatie van het (sulfaatrijke) slib wordt het water ook een betere grondstof voor drinkwaterbereiding.

In de bijlage, een kopie van Tabel 9 van voornoemd Witteveen + Bos rapport, laten zich de gunstige effecten aflezen.

De vissers kennen de positieve gevolgen van diepe putten: daar realiseren zij hun beste vangsten. De ecologen zijn overtuigd van de zegeningen van een vaste bodem voor driehoeksmosselen. De waterkwaliteitsmensen kennen de positieve gevolgen van slibinvang.

Ik pleit er dan ook voor dat u, zeker waar het het Markermeer betreft, de opleveringsdiepte van 8 meter laat varen. Het Markermeer zou er bij gebaad zijn om een reeks diepe putten aan de oostzijde van het meer te hebben die samen de sliblast van het meer zouden kunnen bergen. Afhankelijk van de diepte (15-50 m) zijn daar dan duizend of meer hectares voor nodig.

Vanaf 1992 worden dus gunstige effecten van locale grootschalige verdiepingen voor het Markermeer beschreven en anno 2001 is de voorgeschreven opleveringsdiepte nog steeds 8 meter. Dat is niet alleen teleurstellend, het is ook een gemiste kans richting Habitat en Vogelrichtlijn.

In het Milieueffectrapport wordt melding gemaakt dat er op een aantal locaties driehoeksmosselfbanken zullen worden weggebaggerd. Er wordt dan vermeld dat daarvoor compenserende maatregelen zullen worden getroffen. Als we de verslibde situatie van het Markermeer in aanmerking nemen zal het heel wat moeite kosten om dat ook daadwerkelijk te doen. Ik wijs u erop dat er door het RIZA in het begin van de jaren negentig proeven zijn genomen met het aanbrengen van substraat voor driehoeksmosselen en dat dit niet tot een positief resultaat leidde.

Werkelijk compenserende maatregelen voor het wegbaggeren van driehoeksmosselen zijn die maatregelen die de verslibbing van het meer opheffen. En daartoe volstaat één maatregel: het doen aanleggen van zoveel diepe putten als er miljoenen kubieke meters slib (loopbagger) geborgen moeten worden.

Ik hoop dat u met mij tot de conclusie komt dat lokaal verdiepen van het meer een noodzaak is en dan ook de opleveringsdiepte van 8 meter, alsmede de beperking in locatie (alleen vaargeul) schrapt. Diepte, vorm en locatie zouden op slibinvang en slibberging gekozen moeten worden.

Hoogachtend,

drs. M.P. Grimm
sectordirecteur Integraal waterbeheer

bijlage: kopie tabel 9 en referenties, Witteveen+Bos rapport juni 1994

Raadgevende Ingenieurs

Witteveen

Bos

Gebouwen

Infrastructuur

Milieu

Bijlage bij ontwerpnota

18

**Rijkswaterstaat Directie
Flevoland
Groene Poot**

**Natuurontwikkeling
IJssel- en Markermeer:
verkenning ecologische
effecten van verdiepingen**

Rw119.3
Juni 1994
WB/LIGW/BRUM

Witteveen+Bos
Raadgevende Ingenieurs b.v.
Van Twickelostraat 2
postbus 232
7400 AB Deventer
telefoon 05706 97 911
telefax 05706 97 344

© Witteveen+Bos Raadgevende Ingenieurs b.v.
Niets uit dit bestek/drukwerk mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt d.m.v.
druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande
toestemming van Witteveen+Bos Raadgevende Ingenieurs b.v., noch mag het zonder een

Tabel 9 Effecten van verdiepingen op lokale schaal en systeem-schaal van verdiepingen in IJsselmeer en Markermeer. Voor de inschatting van de effecten op systeem-schaal is uitgegaan van verdiepingen die 5-10% van het meeroppervlak omvatten. Voor de effecten op systeem-schaal is voor het Markermeer de verwachting geschetst voor de situatie waarin de lokale effecten (afhankelijk van de mogelijkheden om met lokale verdiepingen op systeem-schaal de slibbeheersing te aan te pakken) wel (+) of niet (0) doorwerken op systeem-schaal. Voor de visserij is aangegeven of de effecten het gevolg zijn van veranderingen in het pelagisch (p) of bentisch systeem (b)

	IJSELMEER		MARKERMEER	
	lokaal	systeem	lokaal	systeem
Benthisch systeem				
verhoging bodemvruchtbaarheid	0	0	+	+
zoëbenthos	-	0	+	+
benthivore vis	-	0	+	+
piscivore vis	-	0	+	+
benthivore vogels	-	0		
benthivore visetende vogels	-	0	+	+
Pelagisch systeem				
nutriënttoevoer	0/ ± 1)	0	0	0
lichtklimaat	0/ ±	0	+	0
algen	0/ ± ¹⁾	0	+	0/ +
zoëplankton	0	0	+	0/ +
planktivore vis	0	0	+	0/ +
piscivore vis	0	0	+	0/ +
pl. vis etende vogels	0	0	+	0/ +
Visserij				
spieringvisserij	0	0	0	0/ + (p)
aalvisserij	- (b)	0	+	0/ + (b)
pootvisserij (brasem)	- (b)	0	0	0/ + (b)
baars/snoekbaarsvisserij	- (b)	0	+	0/ + (p,b)

¹⁾ ± geeft aan de mogelijk tijdelijke verhoogde nutriëntaanvoer bij opheffen stratificatie en tijdelijk verhoogde algenproductie. Er wordt van uit gegaan dat deze tijdelijke produktieverhoging niet doorwerkt in de hogere trofische niveaus (damping).

LITERATUUR

Bekkers, L. (1989).

De waterkwaliteit van het Markermeer in de periode van 1972 - 1986. RIZA nota 87.059. 51p.

bij de Vaate, A. & Wanink, J.H. (1985).

De bodemfauna in het noordelijk deel van het IJsselmeer. Rapport NEOM, no. PAC5-N194.

bij de Vaate, A. (1991).

Distribution and aspects on population dynamics of the zebra-mussel, *Dreissena polymorpha* (Pallas, 1771), in the lake IJsselmeerarea (The Netherlands). *Oecologia* (86): 40-50.

Blom, G. (1992).

Minder slib in het Markermeer. In Vermey, S.G., Blom, G., van Donk, E. & van Duin, E.H.S. (1992). Werkdocument. De invloed van slibgehalte en waterbodembediepingen op de zoöplanktonproductie in het Markermeer. Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Directie Flevoland; 1992 - 24 Lio. 34 p.

Brylinski, M. (1980).

Estimating the productivity of lakes and reservoirs. In E.D. Le Cren & R.H. Lowe McConnel (eds.). *The Functioning of Freshwater Ecosystems*. Cambridge University Press, Cambridge, pp. 411-454.

Buijse A.D. & W. Dekker (In press)

Uncertainty in the fish stock assessment in Lake IJsselmeer, The Netherlands, by bottom trawl surveys. Proceedings of the International Symposium and Workshop on Stock Assessment in Inland Fisheries, Hull (UK), 11-15 April 1994.

Buijse, A.D., W.L.T. van Densen & L.A. Schaap (1992).

Year-class strength of eurasian perch (*Perca fluviatilis* L.) and pike perch (*Stizostedion lucioperca* (L.)) in relation to stock size, water temperature and wind in Lake IJssel, The Netherlands, 1966-1989. In: A.D. Buijse: Dynamics and exploitations of unstable percid populations. Proefschrift Landbouwniversiteit Wageningen.

Carpenter, S.R., J.F. Kitchell & J.R. Hodgson (1985).

Cascading interactions and lake productivity. *BioScience* (35): 634-639.

Cazemier, W.G. (1979).

De gevolgen van zandwinning in het IJsselmeer-Randmerengebied, voor de visstand en de visserij aldaar. Rijksinstituut voor visserijonderzoek, rapport ZS 79-1, 12p.

Claessen, F., Bekkers, L., Dirksen, F., Lisman, R. & Reitsma, T. (1989).

Milieu-effectenstudie voor MER oppervlakte delfstoffenwinning IJsselmeergebied. RIZA nota 89.051. 51p.

CUWVO (1987).

Vergelijkend onderzoek naar de eutrofiëring in Nederlandse meren en plassen. Resultaten van de derde eutrofiëringsonderzoek.

Dekker, W., L. Schaap & J. van Willigen (1992).

Aanwas van jonge vis in het IJsselmeer. RIVO Rapport BINVIS 92-04.

Dekker, W., & L. Schaap (1993).

De nettovisserij op baars en snoekbaars van het IJsselmeer, evaluatie van de toestand van de visbestanden tot 1992. RIVO-DLO Rapport 93.005.

Dekker, W., L. Schaap & J. van Willigen (1993).

Bijvangsten in de fuikvisserij op het IJsselmeer. RIVO-DLO Rapport 93.021. 29 p.

Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Directie Flevoland (1991).

Zand Boven Water. Deel 1: beleidsnota oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied 1991-2000. Flevovericht nr. 333. 82p.

Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Directie Flevoland (1991).

Zand Boven Water. Deel 2: milieu-effectrapport oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied 1991-2000. Flevovericht nr. 334. 90p.

Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Directie Flevoland (1991).

Zand Boven Water. Deel 3: aanvullingen op het milieu-effectrapport oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied. Flevovericht nr. 343. 52p.

Donk, E. van (1992).

Interacties tussen zwevende vaste deeltjes en zoöplankton: een literatuurstudie. In Vermey, S.G., Blom, G., van Donk, E. & van Duin, E.H.S., 1992. Werkdocument. De invloed van slibgehalte en waterbodemverdiepingen op de zoöplanktonproductie in het Markermeer. Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Directie Flevoland; 1992 - 24 Lio. 15 p.

Duin, E.H.S. van (1992).

Het effect van slibvangen op het slibgehalte in het Markermeer. In: Vermey, S.G., Blom, G., van Donk, E. & van Duin, E.H.S., 1992. Werkdocument. De invloed van slibgehalte en waterbodemverdiepingen op de zoöplanktonproductie in het Markermeer. Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Directie Flevoland; 1992 - 24 Lio. 17p.

Frantzen, N. & J.A. van der Velden (1992).

Natuurontwikkelingen Volkerak-Zoommeer in 1991. Nota 92.062, RIZA Dordrecht.

Grimm, M.P. & Backx, J.J.G.M. (1990).

The restoration of shallow eutrophic lakes, and the role of northern pike, aquatic vegetation and nutrient concentration. Hydrobiologia 200/201: 557-566. R.D. Gulati, E.H.R.R. Lammens, M.L. Meijer & E. van Donk (eds), Biomanipulation - Tool for Water Management. Kluwer Academic Publishers.

Grimm, M.P., Jagtman, E. & Klinge, M. (1992).

Fosfaatgehalten en de haalbaarheid van 'Actief Biologisch Beheer'. Een visbiologisch perspectief. H2O 25:424-431.

Hanson & Legett (1982).

Empirical prediction of fish biomass and yield. Can.J.Fish.Aquat.Sci. 39: 257-

Harper, D. (1992).

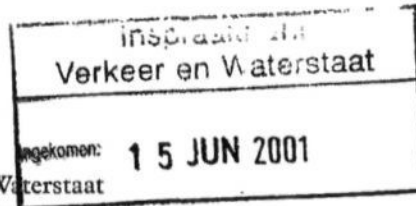
Eutrophication of Freshwaters - Principles, problems and restoration. Chapman & Hall, London, 327 p.

Heul, J.W. van de & Cazemier, W.G. (1986).

Bodemfauna en visstand in twee speciale zandwinputten in het Markermeer. Rijksinstituut voor visserijonderzoek, rapport BV 86-01. 9 p.

Jagtman, E. & G. van Urk (1988).

Algen in het Markermeer: groei of opwerveling. H₂O (21): 606-610.

Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat
 Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
 Kneuterdijk 6
 2514 EN 'S-GRAVENHAGE

Postadres
 Provincie Overijssel
 Postbus 10078
 8000 GB Zwolle

Telefoon 038 425 25 25
 Telefax 038 425 26 79

Uw kenmerk	Uw brief	Ons kenmerk WB/2001/1841	Datum 14 06 2001
Bijlagen	Doorkiesnummer 425 15 67	Inlichtingen bij hr S J Bennema	14. JUNI 2001
Onderwerp Ontwerp-beleidsnota Zand boven Water 2/MER.			

In reactie op uw brief van 11 mei 2001 inzake inspraak op de ontwerp-beleidsnota Zand boven Water 2 berichten wij u het volgende. De ontwerpnota beschrijft het te voeren beleid voor de periode 2001-2010 voor alle in de wateren van het IJsselmeergebied winbare oppervlaktedelfstoffen. In deze reactie zullen wij ons evenwel beperken tot het beton- en metselzandbeleid, gezien het landelijke belang van de winning daarvan.

De mogelijkheden voor het winnen van beton- en metselzand volgens de nota Zand boven Water 1 heeft bij het betrokken bedrijfsleven niet die belangstelling gewekt, die nodig is om tot een daadwerkelijke uitvoering te komen. In 1993 en in 1998 is door ons college reeds gepleit voor duidelijkheid over de mogelijkheden om beton- en metselzand te winnen in de wateren van het IJsselmeergebied. Nu moeten wij constateren, dat in Zand boven Water 2 gekozen wordt voor een op een enkel punt aangepaste voortzetting van het huidige beleid (maximale roerdiepte bij voorbeeld naar 70 meter -NAP). Dit laat onverlet, dat dit beleid vooral gekenmerkt wordt door beperkende voorwaarden, die de vraag oproepen of de winning van beton- en metselzand onder die voorwaarden nog reëel is (locaties zoveel mogelijk in combinatie met vaargeulverruiming; opleveringsdiepte, variabel, maar zo klein mogelijk).

Tevens is de huidige kennis van grofzandvoorkomens in de ondergrond van het IJsselmeergebied gering. Er is bijvoorbeeld gerede twijfel of winning van beton- en metselzand ter plaatse van geplande vaargeulen mogelijk is. Gegevens daarover ontbreken geheel in de nota. Datzelfde geldt voor de toepassing van de methode van onderzuigen op grotere diepte. Veel wordt in dat opzicht overgelaten aan het bedrijfsleven, dat afwacht, omdat het kennelijk twijfelt aan de rendabiliteit gelet op de gestelde randvoorwaarden.

Postbank 833220
 ING Bank 69 18 10 893

Bezoekadres
 Luttenbergstraat 2
 Zwolle

Het argument, dat er bij de winning van beton- en metselzand grote hoeveelheden ophoogzand vrijkomen, die de markt kunnen verstoren en in het bijzonder een bedreiging zouden vormen voor de afzet van vrijkomend zand bij de aanleg en verbetering van vaargeulen, is naar onze mening niet doorslaggevend. Immers ook bij landlocaties komt dit regelmatig voor.

Op grond van vorenstaande redenen willen wij pleiten voor het hanteren van randvoorwaarden ten aanzien van de voorgestelde proefwinning voor beton- en metselzand in het IJsselmeer/Markermeer, die een reële kans op winning bieden. Alleen dan is het mogelijk de op korte termijn noodzakelijke duidelijkheid te verkrijgen over de werkelijke winningsmogelijkheden in de wateren van het IJsselmeergebied. Wij achten dit van belang met het oog op de vigerende taakstelling van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat/Rijkswaterstaat van 27 miljoen ton voor de periode 1999 tot en met 2008.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter,

griffier,

20

Schoenaker 10c, 6641 SZ Beuningen
Postbus 112, 6640 AC Beuningen

Telefoon (024) 679 02 22
Telefax (024) 679 02 33

ABN-Amro bank Nijmegen
Rek. nr 49 29 40.762

BTW nr NL 89.06.506 B 01

Inspraakpunt Ministerie van Verkeer en
Waterstaat
Kneuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

Per post en per fax

Beuningen, 22 juni 2001

Ons Kenmerk : PvdV/01.0086
Uw kenmerk :
Archiefcode/nummer : 5.5/VII.1
Betreft : inspraak Ontwerp beleidsnota "Zand boven Water 2"

Geachte heer/mevrouw,

De Stichting Zand is opgericht door landelijke industriezand-producenten, die de door hen geproduceerde grondstoffen voor de bouw overwegend per schip afvoeren. De Stichting Zand behartigt de gemeenschappelijke (niet commerciële of projectgerichte) belangen van de landelijke industriezand-producenten op het gebied van beleid en regelgeving, normering en beeldvorming. In verband met de door u in procedure gebrachte Ontwerp beleidsnota "Zand boven Water 2", berichten wij u als volgt.

In uw beleidsnota geeft u aan dat de maatschappelijke weerstand tegen beton- en metselzandwinning op landlocaties steeds groter wordt. In dit licht wijst u erop dat er een groeiende behoefte bestaat aan industriezandwinning in rijkswateren, met name in de wateren van het IJsselmeergebied. In zijn algemeenheid merken wij hierover op dat wij uw uitgangspunt om meer mogelijkheden te bieden voor industriezandwinning in rijkswateren -en dan met name in het IJsselmeer- van harte onderschrijven. Echter, gelet op het steeds maar achterblijven van de feitelijke invulling van de Rijkstaakstellingen betreffende beton- en metselzand, zijn wij van mening dat in de onderhavige nota nog te weinig ruimte wordt geboden om de invulling van de Rijkstaakstellingen in het IJsselmeer ook daadwerkelijk te realiseren.

In dit verband achten wij met name de (vooralsnog) opgelegde randvoorwaarde van het diep onderzuigen als veel te stringent omdat wij zeer grote twijfels hebben of een dergelijke winningsmethode technisch wel mogelijk is, nog afgezien overigens van de vraag of diep onderzuigen bedrijfseconomisch haalbaar is. Dergelijke twijfels worden in de nota zelf trouwens ook al uitgesproken.

Ook de beperking die wordt opgelegd doordat winning zoveel mogelijk plaats dient te vinden in combinatie met de aanleg van nieuwe vaarwegen en onderhoud van bestaande vaarwegen, maakt het weinig realistisch dat de taakstellingen in Rijkswateren ook feitelijk kunnen worden gehaald.

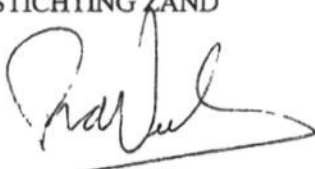
Volgens ons zou invulling van de taakstelling en de behoefte aan bouwgrondstoffen in zijn algemeenheid -gerelateerd aan de problematiek van zandwinning op het land- leidend moeten zijn bij het onderzoek naar de mogelijkheden van industriezandwinning op het IJsselmeer/Markermeer. Wij hebben daarentegen de indruk dat het vrijkomen van ophoogzand bij industriezandwinning en het vaarwegenonderhoud door u als leidend worden gezien (zie proefproject).

Inzake vergunningverlening dient een dusdanige procedure gevolgd te worden dat bedrijven niet in hun initiatieven worden geremd. Indien men bij aanvragen voor onderzoek en vergunningaanvragen telkens ook andere bedrijven "kansen wil bieden" voor hetzelfde project, dan bevordert dit het nemen van initiatieven niet. Ook dient te worden opgemerkt dat de omvang en mate waarin domeinvergoeding moet worden betaald, ons inziens nader dient te worden bezien om zodoende de economische haalbaarheid te vergroten.

Tot slot merken wij nog op dat het IJsselmeer mogelijk interessante perspectieven biedt in verband met de geologische voorkomens van beton- en metselzand. We moeten ons echter realiseren dat de voorbereidingen en onderzoeken ten behoeve van mogelijk grootschalige winning van beton- en metselzand in het IJsselmeer nog enige tijd vergen, maar dat hier in de toekomst wel mogelijkheden liggen. In deze context pleiten wij er daarom voor om verder geologisch onderzoek te doen en de in deze brief gesignaleerde kanttekeningen hierbij te betrekken, zodat het IJsselmeer op termijn een substantiële bijdrage kan leveren aan de invulling van de Rijkstaakstellingen.

Wij vertrouwen erop dat u het bovenstaande betreft bij de afwegingen om tot een definitieve vaststelling van het beleid te komen.

Hoogachtend,
STICHTING ZAND

Drs. P.A.J.M. van der Veeken
Secretaris

ingekomen:

26 JUN 2001

21

VVM

Inspiraakpunt Verkeer & Waterstaat
Zand boven Water/MER
Kreuterdijk 6
2514 EN DEN HAAG

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk

datum

21-06-2001

Onderwerp

bladnummer

Reactie op de nota "Zand boven Water 2"

Geachte mevrouw, heer,

Hierdoor reageren wij op de Nota "Zand boven Water 2".

De vereniging Vrienden van de Markerwaard ziet in de voorgenomen ontwikkelingen een bedreiging in de totstandkoming van de Markerwaard. Wij maken u erop attent, dat de Zuiderzeewet nog steeds van toepassing is, evenals het besluit van de regering in de jaren tachtig omtrent het feit dat de aanleg van de Markerwaard te zijner tijd is voorzien en dat geen maatregelen in het Markermeer genomen mogen worden, die de aanleg hiervan nadelig kunnen beïnvloeden (hinderen) en/of verhinderen.

Ter verdere informatie is een recent artikel van de heer IJff uit het blad "H₂O" bij deze brief gevoegd, alsmede een door onze vereniging opgesteld document omtrent de beweegredenen voor de aanleg van de Markerwaard.

Wij vertrouwen erop, dat wij u hiermee voldoende hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Vereniging Vrienden van de Markerwaard

b/a

ing. M.H. Bannink
Secretaris

Bijlagen: Artikel van de heer IJff uit het blad "H₂O"
Document Vrienden van de Markerwaard

Vereniging Vrienden van de Markerwaard

Postadres Postbus 15 • 8200 AA Lelystad • Bankrelatie / Giro ING Bank Lelystad • Bankgiro: 2446872

BIJLAGE I

VRIENDEN VAN DE MARKERWAARD

De Vereniging Vrienden van de Markerwaard bevordert het tot stand komen van de Markerwaard met Oostvaardersdiep en randmeren.

Gesteund door de wet voorkomt de Vereniging Vrienden van de Markerwaard het van kracht worden van maatregelen die de aanleg van de Markerwaard hinderen of verhinderen.

De beweegredenen voor de aanleg van de Markerwaard met Oostvaardersdiep en randmeren nog eens op een rijtje.

algemeen:

- het benutten van de mogelijkheid op grootschalige wijze een optimale combinatie te creëren van land, wetland en water;

milieu (in het Natte Hart van Nederland):

- het creëren van ruim 70 km aan extra oeverzones voor natuurontwikkeling;
- het creëren van 5000 ha aan terrestrisch aquatisch areaal (Tweede Oostvaardersplassen);
- het vergroten van de omvang en variatie van de vogelstand (een 6 meter diepe waterplas van 60.000 ha biedt minder mogelijkheden dan 20.000 ha randmeren en 40.000 ha aan land en wetland);
- het stichten van 7000 ha aaneengesloten bosareaal;

milieuhygiëne:

- mogelijkheden voor drinkwateropslag buiten het IJsselmeer en grondwaterwinning in de Markerwaard;

waterhuishouding:

- directe doorspoeling van de Amsterdamse grachten en het Noordzeekanaal vanuit het IJsselmeer via het Oostvaardersdiep;
- waterbesparing van ruim 48 miljoen m³ in een gemiddeld jaar (omdat op een Markermeer wel een bepaald zomerpeil moet worden gehandhaafd en op een Markerwaard niet), in een 10 % droog jaar is de besparing nog veel groter;
- mogelijkheid tot verhoogde (hoogwater)afvoer via Oostvaardersdiep en Noordzeekanaal naar Noordzee met behoud van een laag waterpeil op de randmeren van de Markerwaard;

landbouw:

- het beschikbaar krijgen van 8000 ha voor bij uitstek geschikte gronden voor extensieve bollenteelt;
- ruimte voor het overbrengen van boerenbedrijven van het oude land naar het nieuwe land;

verkeer:

- het creëren van autosnelwegverbindingen tussen Midden Nederland en Noord-Holland ten Noorden van het Noordzeekanaal, met simultane ontlasting van het doorgaand verkeer in de regio Amsterdam;
- het scheppen van ampel ruimte voor een snelle spoorverbinding tussen de randstad en het Noorden des lands (en eventueel verder naar Noord Duitsland en Scandinavië);
- het creëren van een economische voorziening voor de aanleg van een luchthaven;

recreatie:

- het creëren van extra verblijf- en aanlegzones langs de randmeren en het Oostvaardersdiep;
- het accommoderen van 20.000 ha randmeer (formaat Grevelingenmeer) voor de kleine recreatievaart;

urbanisatie:

- het beschikbaar stellen van areaal voor de overloop uit Almere en Lelystad;

economie:

- het beschikbaar krijgen van land/wetland voor een investering in de orde van nog geen 3 € per m².

LEZING VAN DR.IR. J. IJFF (ZIE OOK PAG. 13):

“Markerwaard gunstig voor toekomstig waterbeheer”

Wat zijn de belangrijkste redenen om een groot voorstander te zijn van de aanleg van een Markerwaard van 40.000 hectare, onder meer in het licht van het veranderende denken over waterbeheer? Het sterkste argument ligt in de ruimtelijke noden van het oude land. Heel veel problemen daar zouden kunnen worden opgelost wanneer agrariërs de kans van bedrijfsverplaatsing zou worden geboden. Nu moet onteigend worden voor vele tientallen guldens per vierkante meter, als dat al mogelijk is. Denk bijvoorbeeld aan de wens om aan de binnenduinrand de bollenteelt terug te krijgen. Denk aan landinrichtingsplannen waarbij agrariërs moeten wijken voor natuurbouw of recreatie. Denk aan stads- en dorpsuitbreiding, en aan de uitbreiding van de infrastructuur. Daarom is de aanleg van de Markerwaard in financiële zin supereindabel.

Die maatschappelijke rentabiliteit wordt bepaald door het verschil in aanlegkosten van minder dan tien gulden per vierkante meter tot de kosten die op het oude land moeten worden betaald voor het uitkopen van agrariërs. Ik wil het ook van een andere kant benaderen. Wordt hier niet een zeer hoogwaardig cultuurgoed gecreëerd waar we heel erg trots op kunnen zijn?

Onbegrijpelijk dus dat het openbaar bestuur het niet aandurft om de laatste polder van het grootse werk van Lely in uitvoering te nemen.

Waterkwantiteit en -kwaliteit

Wat gaat er waterstaatkundig veranderen wanneer het Markermeer tweederde van zijn oppervlakte verliest door inpoldering van de Markerwaard? Het Markermeer heeft een betere waterkwaliteit dan het IJsselmeer. Toch wordt het doorgespoeld met IJsselmeewater vanuit Enkhuizen naar het Noordzeekanaal om het zoutgehalte onder de grens van 200 mg/l te houden. Vanuit Flevoland is namelijk uitslag van zout kwelwater op het Markermeer. Omdat verder nauwelijks eutrofiërende lozingen op het Markermeer voorkomen, voldoet het water toch zo ongeveer aan de totaalaflootnorm van 0,15 mg/l en wordt het graag gebruikt om in droge tijden de Schermerboezem door te spoelen die nog zo eutroof is, dat het uitslagwater daarvan bij den Helder en Zaandam een totaalaflootgehalte heeft van tussen de 1 en 2 mg/l.

Aanleg van de Markerwaard vermindert om te beginnen de noodzaak om IJsselmeer-

water in te laten en zorgt er dus voor dat de zeer grote randmeren lagere vrachten verontreinigende stoffen ontvangen dan het huidige Markermeer. Dit komt in de eerste plaats, omdat door de aanleg van de (tweede) Oostvaardersdiepdijk het zoute uitslagwater van Flevoland, tezamen met het uitslagwater van de Markerwaard, heel direct naar het Noordzeekanaal kan worden geleid, alwaar het kan worden gebruikt om de in die omgeving nog aanwezige brakwatervegetaties kunstmatig wat langer in stand te houden. In de tweede plaats wordt dit veroorzaakt doordat het wateroppervlak van het oorspronkelijke Markermeer tot een derde is teruggebracht, hetgeen een navolgende vermindering van de verdamping ten

gevolge heeft. In een droog zomerhalfjaar overtreft de verdamping van het meer de neerslag met ongeveer 0,4 meter. Bij een polder van 40.000 ha gaat het dan om 160 miljoen kubieke meter water dat minder nodig is om het peil te handhaven.

Geen echte problemen dus met de waterkwaliteits- en kwantiteitsproblematiek ten gevolge van de inpoldering? Ja, misschien toch wel.

Momenteel voldoet het Markermeer zo ongeveer aan de eutrofiëeringsnormen, maar toch is in de ondiepe gedeelten, dus in het randmeergedeelte, af en toe sprake van algengroei en -bloei. Dat komt onder andere door de relatief lange verblijftijd van circa anderhalf jaar van het water in het Markermeer waardoor die groei zijn kans krijgt. Meer doorspoelen en dus kortere verblijfsduur blijkt geen oplossing te zijn, omdat er dan meer algen worden aangevoerd vanuit het IJsselmeer. Toch is de algenoverlast slechts de helft van wat op grond van bekende relaties tussen eutrofiëring, chlorofylgehalte, waterdiepte en lichthoeveelheid mag worden verwacht. Dit komt door het geringe doorzicht van het water als gevolg van relatief heel veel opwervend bodemslib onder invloed van golfvorming. Zal dit verschijnsel verslechteren door de inpoldering? Het zou kunnen, want door de kleinere afmetingen van de randmeren zal er minder golfvorming ontstaan en dus minder vertroebeling optreden. Toen in 1983 de departementen ten behoeve van de afronding van de PKB-procedure allerlei argumenten pro en contra de inpoldering moesten becommentariëren, was dit één van de twee onderwerpen waarover de departementen het niet eens konden worden.

De D.G.'s besloten toen op een termijn van twee maanden een aanvullend advies te vragen aan de directeurs van het RIZA, RIVM, RIN en RIV. Ik mocht dat gezelschap voorzitten. Het lukte zowaar. De conclusie was dat de kans op permanente dominantie van blauwalgen gering is en niet principieel verschillend is met en zonder Markerwaard. Een verschuiving in de verhouding van de frequentie waarmee blauwalgsoorten tot tijdelijke bloei kunnen komen werd niet uitgesloten geacht. Door het doortspoelregime en door het wat anders vormgeven van de randmeren kan dit in gunstige zin worden beïnvloed. Dit zou zelfs tot een verkorting van het dijktracé leiden. Los van de eventuele inpoldering moet het streven er uiteraard permanent op zijn gericht om de eutrofiëring verder te verminderen, al moet worden bedacht dat veel eutrofiërende stoffen zijn geaccumuleerd in het bodemslib. Verder onderzoek werd aanbevolen. Dit leidde tot het promotieonderzoek van Liz van Duin, dat de conclusies van de commissie bevestigde. Geen wezenlijk beletsel dus vanuit waterhuishoudkundig gezichtspunt om de Markerwaard aan te leggen.

Geohydrologie

De waterstaatkundige aspecten van de aanleg van de Markerwaard beperken zich niet tot het Markermeergebied. Ook de omliggende gebieden kunnen er door beïnvloed worden. Een inpoldering verandert ook de grondwaterstroming en wel in die zin dat een grondwaterstroming tot stand komt naar de drooggevallene polder toe, waar het als kwel te voorschijn komt. Weliswaar is onder de 4 à 5 meter diepe bodem van het Markermeer en in de omgeving een 10 à 15 meter dikke, zeer slecht doorlatende, kleilaag aanwezig, maar toch zullen inklinkingsverschijnselen van de polderbodem en van de omringende gebieden optreden. Schade zou met name kunnen ontstaan in de bebouwde gebieden direct langs de kust van het Markermeer. Uit berekeningen bleek, dat de inklinking tot een decimeter zou kunnen bedragen. Hier en daar hebben die zettingen zich al voorgedaan waardoor geen nieuwe zettingen te verwachten zijn. Dit is het geval bij Enkhuizen door de aanleg van de Krabbersgatsluizen en het is ook zo in het gebied van de droogmakerijen waar zo'n honderd jaar geleden vele honderden gasbronnen door de kleilaag zijn geboord.

Zijn er maatregelen denkbaar die deze effecten tegengaan? Ja. Ze zijn gericht op het realiseren van een tegendruk in de watervoerende laag onder de kleilaag van 10 à 15 meter dik. Dat kan door infiltratieputten op het oude land of in de randmeren. In de

randmeren zou het de helft goedkoper zijn. Een andere oplossing is het wegbaggeren van de kleilaag in de randmeren. Dan zorgt de waterkolom van het randmeer voor de tegendruk. Die oplossing zou weer veel duurder zijn. Een variant hierop is het plaatselijk vakgewijs ontgraven van de kleilaag en het opvullen van deze vakken met zand tot boven de oorspronkelijke meerbodem. Dat zand kan dan tevens als filter dienen. Omdat dit idee nog niet eerder was toegepast, moest een proef de toepasbaarheid ervan aantonen. Bij het gemaal Block van Kuffeler langs de Oostvaardersdijk heeft een proef op praktijkschaal plaatsgevonden. Daartoe werd een geperforeerde buis van 70 cm diameter 30 meter de grond ingedreven, de klei weggegraven en een oppervlak van 300 vierkante meter opgevuld met een zandgrind filter.

Wat is de capaciteit van zo'n filter, hoe snel slijbt het dicht en hoe kan het filter worden geregenereerd? Dat waren de vragen waar de proef een antwoord op moest geven. Na een paar jaar meten bleek in 1990 het antwoord positief. Bij zo'n 400 filters langs de Markerwaarddijk zou er een te verwaarlozen invloed op het oude land zijn. Kosten: 200 miljoen gulden, inclusief de gekapitaliseerde afnemende exploitatiekosten gedurende 30 jaar, de periode die nodig wordt geacht om een nieuw evenwicht te realiseren. Die kosten komen dus bij de aanlegkosten van de Markerwaard. Geohydrologische verschijnselen zijn geen belemmering voor de aanleg van de Markerwaard.

Dijken

Waterstaatkundig is natuurlijk één van de eerste vragen hoe hoog en hoe zwaar de dijken van de Markerwaard moeten zijn in relatie tot de te handhaven peilen op de randmeren, uitgaande van een overschrij-

dingskans van gemiddeld 1 op 1000, of van welke te kiezen waarde. Daarnaast ook nog de vraag welke invloed die aanleg heeft op de dijken van het oude land en langs Zuidelijk Flevoland. Bij gelijkblijvend peil zullen die minder zwaar worden belast omdat de ruimte om opwaaiing en golven te laten ontstaan afneemt. Op het Markermeer moet rekening worden gehouden met golven van circa één meter hoogte. De bestaande dijken zijn onvoldoende hoog en onvoldoende stabiel. Noord-Holland heeft bovendien de Markerwaarddijken vanuit cultuurhistorisch oogpunt voorgedragen als provinciaal monument. Er mag dan niet te veel meer mee gebeuren. Alleen de aanleg van de Markerwaard lijkt daarmee in overeenstemming. De te vermijden kosten van aanpassing en onderhoud van de bestaande dijken zijn, maatschappelijk gezien, ten gunste van de Markerwaard te brengen. Voor de Houtribdijk gaat het om een bedrag van circa 30 miljoen gulden.

Langs de kust van het oude land wil men vooroevers aanleggen, zowel ter verbetering van de ecologische kwaliteit van het gebied als van de waterkerende functie van de dijken. Datzelfde kan gebeuren met de Markerwaarddijken. Door de vooroevers daarvan in zand uit te voeren kunnen ze tevens de functie van zandfilter vervullen en zo worden geïntegreerd met de noodzakelijke geohydrologische maatregelen. Er kan nog verder worden gegaan. De dijken kunnen geheel van zand worden aangelegd in plaats van met basalt en andere harde materialen te worden bekleed. Een duinachtig landschap met brede zandige vooroevers kan evenveel bescherming bieden en is zelfs goedkoper en sneller te realiseren. Er zijn bedragen genoemd van 10, respectievelijk 6, gulden per km.

De westelijke randmeren kunnen door

verdubbeling van op deze wijze vorm geven, en beschutting biedende, oeverlengte een forse bijdrage leveren aan de verbetering van de ecologische hoofdstructuur van ons land, zoals deze in de vierde Nota waterhuishouding als doel is geformuleerd. De randmeren zijn in het bijzonder door hun overgang van ondiep naar diep water van groot ecologisch belang. Het watervlak van de toekomstige Markerwaard is daarentegen ecologisch van marginaal belang door de grote waterdiepte van vier tot vijf meter.

Ruimte voor water- en peilbeheer

We kunnen, als het om de waterstaatkundige aspecten van de Markerwaard gaat, niet heen om de actuele discussie over de toekomst van het waterbeheer, zoals dat is onderzocht door de Commissie Waterbeheer 21e eeuw. Hoe moeten we ons land waterstaatkundig inrichten, en welke randvoorwaarden vloeien daaruit voort als de komende eeuw de zeespiegel met een halve meter stijgt en klimaatveranderingen voor een veranderende verdeling van de waterafvoer over het jaar zorgen? Meer piekafvoeren door de IJssel en grotere pieken in de neerslag. Wat betekent dat voor de discussie over de Markerwaard?

De studie over de waterhuishouding in het Natte Hart (WIN) leverde onder meer het voorstel op om een natuurlijker peilverloop over het jaar in het IJsselmeer toe te passen. Nu zijn dat vaste peilen voor het winterhalfjaar (-0,40 m NAP) en voor het zomerhalfjaar (-0,20 m NAP). Dat heeft al tot moeilijkheden geleid, toen vanuit de Schermerboezem (-0,50 m NAP) niet op het Markermeer kon worden gespuid, omdat het hoge zomerpeil tijdens een hoogwaterperiode in september nog was ingesteld. Dit regime ligt vast in waterakkoorden, maar wanneer wordt overgegaan op flexibeler peilen, vergt dat een veel sterker van dag tot dag operationeel beheer, waarbij ook rekening moet worden gehouden met het peilbeheer in aangrenzende gebieden. Een te laag zomerpeil kan de inname van water in Noord-Holland beperken en een te hoog voorjaarspeil, in combinatie met opwaaiing, is zeer gevaarlijk voor broedgebieden langs de oevers.

Naar aanleiding van de wateroverlast in het najaar van 1998 is de nota Aanpak Wateroverlast verschenen. Hieruit vloeit voort een vergroting van de capaciteit van het gemaal te IJmuiden en een vergroting van de spui-capaciteit in de Afsluitdijk. Daarmee zou de vergrote waterafvoer voor een halve eeuw onder controle zijn. Daarna kan door dijkverhoging langs het IJsselmeer en geleidelijke verhoging van het IJsselmeerpeil het

'Natte Hart' toch blijven spuien op de Waddenzee. Het besef dringt echter door, dat we daarmee niet eeuwig kunnen doorgaan.

Daarom kreeg de Commissie Tielrooij de opdracht om na te gaan hoe Nederland in de 21e eeuw met haar waterhuishouding zou moeten omgaan. De voornaamste boodschap is dat water meer de ruimte moet krijgen, fysiek en vooral planologisch. De volgende trits wordt centraal gesteld: vasthouden-bergen-afvoeren. Er moet meer wateroppervlak beschikbaar komen om bij plotseling heel grote aanvoeren als buffer te kunnen dienen. Aan bestaand wateroppervlak mag niet worden geknabbeld en er moeten gebieden worden aangewezen, die als overlaat kunnen worden gebruikt. Dus, wordt er gezegd, moet het Markermeer altijd water blijven.

Is dat waar, en is het zo simpel?

Nee, het is niet waar en het is vrij ingewikkeld. Om te kunnen bergen moet het waterpeil wel verlaagd kunnen worden. Dus in de winter een lager peil dan het lagere winterpeil dan nu voor het IJsselmeer wordt voorgesteld. Kan het peil wel substantieel worden verlaagd? Nee, dat kan niet door allerlei buitendijkse activiteiten, waar de aanleg van IJburg één van de meest recente en één van de meest beperkende voorbeelden is. Bovendien doen piekafvoeren zich over het algemeen kortstondig voor waardoor het belangrijk is dat de vultijd van het reservebassin kort is. Die vultijd is afhankelijk van het peilverschil en dat kan dus niet groot zijn tussen IJsselmeer en Markermeer. Maar stel nu dat er tijdig een peilverschil van bijvoorbeeld 0,50 meter kan worden gecreëerd. Alleen dan zou er in 60.000 ha Markermeer zo'n 300 miljoen kubieke meter water kunnen worden geborgen.

Zou, hoe paradoxaal het ook mag klinken, juist de aanleg van de Markerwaard ons kunnen helpen om een dergelijke hoeveelheid water in geval van nood tijdelijk snel te bergen? Ja, dat is mogelijk.

In een Markerwaard van 40.000 ha is het de bedoeling dat een belangrijk gedeelte als natuurterrein wordt ingericht naar het voorbeeld van de Oostvaardersplassen, terwijl voor een ander gedeelte gedacht kan worden aan bosbouw. Wanneer die gebieden van het begin af aan als inundatiegebieden voor noodgevallen worden aangelegd, is er een potentiële diepte beschikbaar van vijf meter en heb je dus 6000 ha nodig om zo'n 300 miljoen kubieke meter water tijdelijk te kunnen bergen. Waar op het oude land inundatiezones in de praktijk niet of nauwelijks zijn te realiseren vanwege alle van

oudsher gevestigde belangen, biedt een Markerwaard die gelegenheid wel vanwege de blanco beginsituatie.

Ook voor het oplossen van een tekort aan water - en ook de kans daarop zou in de toekomst toenemen, is een Markerwaard gunstig. Gemiddeld is het verdampingsoverschot in de zomerperiode van april tot oktober 130 mm. Voor het Markermeer is er dan 78 miljoen kubieke meter water uit het IJsselmeer nodig om het peil te handhaven. Met een Markerwaard van 40.000 ha is dat maar 26 miljoen kubieke meter. De overige 52 miljoen kubieke meter komt dan extra ter beschikking voor het oude land van Noord-Holland, Friesland en Groningen. Vanwege het grondwater hoeft de Markerwaard zelf in een gemiddeld droog jaar niet gesuppleerd te worden. In een zeer droog jaar, een zogenaamd 10 procent droog jaar, is het neerslagtekort veel groter en is de waterwinst navenant groter, tot wel 100 miljoen kubieke meter. Kortom, een Markerwaard levert een zeer positieve bijdrage aan het toekomstige waterbeheer. Het geeft een krachtig instrument in handen om in het 'Natte Hart' van Nederland ook in de toekomst een optimaal peilbeheer te verwzenlijken.

Conclusie

Een aantal aspecten van de waterstaatkundige gevolgen van de aanleg van de Markerwaard is genoemd en oppervlakkig behandeld. In werkelijkheid zijn zij de laatste twintig jaar zeer uitvoerig bestudeerd. Het resultaat is dat er geen overwegende bezwaren zijn aan te voeren tegen die aanleg en dat, integendeel, de aanleg van de randmeren de natte ecologische potenties van het gebied aanzienlijk kan vergroten. Hetzelfde geldt voor de recreatie. En dat dus los van de potenties van de Markerwaard zelf. Daartegenover staat dat het gebied van de Markerwaard in natte vorm zeer magere ecologische waarden vertegenwoordigt en een gevaarbron is. Een ingerichte Markerwaard vertegenwoordigt een veelheid van andere waarden. Die moeten worden afgewogen tegen de ermee gepaard gaande kosten. Maar, zijn we het er bijvoorbeeld niet over eens dat de Oostvaardersplassen in hun huidige vorm, dankzij de inpoldering van Flevoland, weliswaar andere, maar belangrijker, waarden vertegenwoordigt dan datzelfde gebied vertegenwoordigde toen het nog IJsselmeer was?

Zou, tenslotte, het maatschappelijk rendement van de inpoldering van de Markerwaard niet veel hoger zijn dan de aanleg van de HSL-lijn, of van de Betuwe-lijn? €

Markerwaard in 2010

Legenda:

- Terrestrische natuurontwikkeling (bos)
- Aquatisch-terrestrische natuurontwikkeling
- Areal voor stedelijke ontwikkeling
- Tuin/landbouw
- Autosnelweg
- Terrestrische natuur/recreatie-ontwikkeling
- Aquatische natuur/recreatie-ontwikkeling
- (overige overzees prioriteit natuurontwikkeling)
- Areal voor Tweede Nationale Luchthaven
- HSL Schiphol-Hamburg
- Autoweg met belangrijke verbindingfunctie

Ermelo juni 2001

Betreft: reactie op de ontwerpbeleidsnota 'Zand boven Water 2'.

Geachte mevrouw, heer,

Namens de werkgroep Oostelijk Randmerengebied van het Koninklijk Nederlands Watersport Verbond wil ik reageren op de beleidsnota 'Zand boven Water 2', omdat enkele onderdelen van deze nota ons ernstige zorgen baren

Het feit dat de verbreding van de vaargeul in de smalle delen van de Oostelijke Randmeren, Veluwemeer, Drontermeer, Vossemeer, 'in een ander kader, buiten deze nota, wordt heroverwogen' maakt ons ernstig ongerust. Welk kader dit is, is voor ons totaal onduidelijk. Binnen het kader van het I.I.V.R. is steeds gesteld dat deze verbreding 'vigerend beleid' was. Ook in onze contacten met Rijkswaterstaat is steeds gesteld dat de vaargeulverbreding een hoge prioriteit heeft in het kader van de veiligheid op het water.

Ons slaat dan ook de schrik om het hart bij het lezen van bovengenoemd voornemen.

Vooraf in het kader van eerder genoemde veiligheid is het ons inziens van het grootste belang om de vaargeul naar de voorgenomen breedte te realiseren. Dit mede gezien de toenemende beroepsscheepvaart met schepen van de zogenaamde Klasse IV. Daarnaast neemt ook het aantal schepen en scheepsbewegingen van de recreatievaart toe.

Indien ook nog eventuele compensatiemaatregelen zouden moeten worden genomen voor dit vigerend beleid in het kader van de EU-Vogelrichtlijn, verwachten wij dat de waterrecreatie hiervan helemaal de dupe zal worden.

In de nota wordt ook gesteld dat: 'voor enkele winplaatsen in het Wolderwijd wordt in het kader van de EU-Vogelrichtlijn nader uitwerking gegeven aan een volwaardige compensatie'. Deze zinsnede roept bij ons de nodige vraagtekens op. Waar, ten gunste van welke doelgroep, binnen welke proporties en binnen welke overlegkaders wordt deze compensatie gerealiseerd? Juist omdat het Wolderwijd het enige meer is, binnen de Randmeren, waar zeilwedstrijden van enige allure te organiseren zijn. Daarom is het voor de waterrecreatie van eminent belang om juist op het Wolderwijd het te bevaren oppervlak te vergroten in plaats van een eventuele te verwachten compensatie te realiseren.

Hoewel de kaarten klein in uitvoering zijn, lijkt het er op dat de nieuw aan te leggen vaargeul in het Wolderwijd anders gesitueerd is dan binnen het kader van het I.I.V.R. is overeengekomen. Juist vanuit de waterrecreatiesector is er, in het kader van veiligheid en te bevaren oppervlakte, altijd voor gepleit om de nieuw aan te leggen vaargeul zoveel mogelijk naar de 'oude landzijde' te verplaatsen.

Het aanleggen van een geleidelijk talud tussen het strand en de diepe vaargeul ter hoogte van Horst, 'omdat dit noodzakelijk is in verband met de veiligheid voor zwemmers, surfers en andere waterrecreanten', ontgaat ons enigszins. Op welk gedeelte van Horst? Wat is geleidelijk? Welke noodzakelijkheid? Welke veiligheidseisen worden bedoeld?

We zijn zeer verheugd dat u, met ons, constateert dat natuur en waterrecreatie nevenschikkend zijn binnen de Randmeren.

'De Randmeren vormen een natuurontwikkelingsgebied waarin gelijkwaardige ruimte is voor waterrecreatie'

Uw reactie zien wij met grote belangstelling tegemoet,

Met vriendelijke groet,
Koninklijk Nederlands Watersport Verbond, werkgroep Oostelijke Randmeren

D.A. Kanselaar
Postbus 333
3840 AH HARDERWIJK

Verslag van de hoorzitting inzake de

**Ontwerp-Beleidsnota
Zand boven Water 2/MER**

gehouden op 29 mei 2001 te Lelystad

Overzicht van sprekers
behorende bij de hoorzitting
gehouden op 29 mei 2001

1. Kalkzandsteenfabriek Rijsbergen, de heer B.J. de Geul
Blaricummerstraat 119, 1272 JG Huizen
2. De Vriese van der Wiel zandexploitatie, de heer J.J. Verwijs
Buitenplaats 129, 8212 AE Lelystad
3. Van Nieuwpoortgroep, de heer J.J.A. Peterse
Kroostweg 30, 3704 ED Zeist
4. Grint- en Zandexploitatie Maatschappij Smals, de heer C. de Nijs
Postbus 45, 6040 AA Roermond
5. Nederlandse Christen Democraten, de heer C.W. van der Wal
Van Leeuwenstraat 22, 5281 GN Boxtel

Locatie hoorzitting:
Hotel Mercure
Agoraweg 11 te Lelystad

**Verslag van de hoorzitting inzake
de Ontwerp-Beleidsnota
Zand boven Water 2/MER
gehouden op 29 mei 2001 te Lelystad**

Aanwezig:	G. Tjalma mw. C.T.M. de Groot mw. I. Loos	onafhankelijk voorzitter Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat ministerie van Verkeer en Waterstaat, projectleider Zand boven Water 2/MER, Rijkswaterstaat, directie IJsselmeergebied
	P.T.W. Mulder	ministerie van Verkeer en Waterstaat, Zand boven Water 2/MER, Rijkswaterstaat, directie IJsselmeergebied

alsmede 5 insprekers en ongeveer 35 belangstellenden

Inleiding

De voorzitter opent om 19.30 uur de hoorzitting inzake de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2/MER. Hij licht toe dat hij door de minister van Verkeer en Waterstaat is verzocht op te treden als onafhankelijk voorzitter van deze hoorzitting, waarbij hij met name tot taak heeft te zorgen voor een goed verloop van deze zitting. Hij benadrukt dat hij inhoudelijk niet betrokken is bij dit project. Mevrouw De Groot, werkzaam bij het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, assisteert de voorzitter. Het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, dat verantwoordelijk is voor het op juiste wijze doorlopen van de inspraakprocedure, heeft eveneens geen inhoudelijke betrokkenheid bij het project.

De voorzitter noemt de aanwezigheid van mevrouw Loos en de heer Mulder van Rijkswaterstaat, directie IJsselmeergebied. Mevrouw Loos is projectleider van het project Zand boven Water 2. Indien de voorzitter het voor het verloop van de zitting wenselijk acht, zal mevrouw Loos of de heer Mulder een toelichting geven of concrete vragen beantwoorden.

De voorzitter schetst vervolgens de stand van zaken in de besluitvormingsprocedure. Eind 1998 is een eerste aanzet voor de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2/MER verschenen met de 'Startnotitie voor het MER Ontgrondingenbeleid IJsselmeergebied periode 2000 - 2010'. In deze Startnotitie zijn de uitgangspunten en achtergronden van het project beschreven en is een aantal nader te onderzoeken oplossingsrichtingen gegeven. Mede op basis van de inspraak zijn door de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat Richtlijnen vastgesteld die als vertrekpunt voor onderzoek hebben gediend. Na bestudering van de oplossingen en hun effecten, is een ontwerp van de Beleidsnota Zand boven Water 2 met een bijbehorend Milieu-Effectrapport opgesteld. In de nota zijn zes verschillende alternatieven en diverse varianten uitgewerkt. Tevens is de toetsing aan vigerende natuurwet- en regelgeving verschenen, waarop ook inspraak mogelijk is.

De voorzitter geeft vervolgens het woord aan mevrouw Loos, die een toelichting geeft op de ter inzage liggende Ontwerp-Beleidsnota en het Milieu-Effectrapport.

Mevrouw Loos geeft aan dat ze de volgende punten, aan de hand van sheets, zal toelichten:

- Het doel van de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2/MER;
- de inhoud van de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2/MER;
- het gevolgde proces;
- de ontwerp-beleidskeuze.

Zand boven water 2 bevat het voorgenomen beleid voor de winning van diverse categorieën zand: beton- en metselzand, ophoogzand en zand voor de productie van kalkzandsteen.

Daarnaast gaat het om overige oppervlaktedelfstoffen. Dit is echter een zodanig kleine categorie - klei en slib - dat deze in de nota buiten beschouwing is gelaten.

Het studiegebied betreft het totale IJsselmeergebied: het IJsselmeer, het Markermeer en de Randmeren. Voor elk van deze meren zijn met name in het toetsingsdocument aparte beschrijvingen opgenomen.

De nota's moeten worden gezien in het kader van het Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen I (SOD). Het SOD II is in voorbereiding. Hierin is het landelijke beleid en de landelijke taakstelling beschreven met betrekking tot de winning van oppervlaktedelfstoffen in rijkswateren. Deze taakstelling is in overleg met de provincies vastgesteld. De Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2 is bedoeld om de rijkstaakstelling uit te werken voor het IJsselmeergebied binnen het kader van de bestaande wet- en regelgeving. De doelstelling, zoals die in Zand boven Water is geformuleerd, is het voorzien in de regionale behoefte aan alle categorieën zand. Daarvoor zijn voor de diverse categorieën, taakstellingen - hoeveelheden per jaar - geformuleerd. Voor beton- en metselzand is dit 2,5 miljoen ton, voor ophoogzand 11,3 tot 12,8 miljoen ton, voor zand voor de productie van kalkzandsteen 1,4 miljoen ton en voor de overige oppervlaktedelfstoffen is dit minder dan 1 miljoen ton op jaarbasis.

Zand boven Water 2 bestaat uit diverse nota's die op grond van diverse geldende wetgeving ter inzage zijn gelegd:

- Het Milieueffectrapport (MER). Dit rapport ligt ter inzage op basis van de Wet milieubeheer. Ten behoeve van dit rapport is tevens een aparte nota verschenen, de literatuurstudie. Deze studie bevat een beschrijving van het hele gebied en de gevolgen van zandwinning op dit gebied, zowel op het biotische als het abiotische milieu. Dit rapport ligt niet ter inzage, maar dient als achtergrond voor het MER.
- De Ontwerp-Beleidsnota. Deze ligt ter inzage op basis van de Algemene wet bestuursrecht. Hierin wordt de beleidskeuze beschreven.
- Het toetsingsdocument. In dit document is getoetst aan de van kracht zijnde natuurwet- en regelgeving. Deze toetsing was noodzakelijk omdat ten tijde van het opstellen van de richtlijnen van de MER in 1998, de gevolgen en implicatie van de EU Vogel- en Habitatrichtlijn nog niet duidelijk waren. In Nederland zijn deze richtlijnen op 30 maart 2000 van kracht geworden.

De totstandkoming van Zand boven Water 2/MER is begonnen met het formuleren van alternatieven voor het Milieu-effectrapport. Vervolgens zijn de volgende kaders gehanteerd:

- winning dient plaats te vinden in het IJsselmeergebied;
- uitsluiting van gebieden waar ontgronding onaanvaardbaar of niet wenselijk is in verband met veiligheid van de waterkeringen, de aanwezigheid van kabels en leidingen etc.;
- beperking van gebieden door middel van vaststelling van potentiële wingebieden op basis van diverse criteria.

Vervolgens zijn diverse oplossingsrichtingen uitgewerkt:

- het wettelijk verplichte meest milieuvriendelijke alternatief - MMA;
- voorzetting van huidig beleid - alternatief H;
- nieuwe winzone(s) voor beton- en metselzand in het Markermeer of IJsselmeer en voortzetting huidig beleid in de Randmeren - alternatieven B;
- nieuwe winplaatsen voor kalkzandsteen alleen in de Randmeren en voortzetting huidig beleid - alternatieven K.

Binnen de oplossingsrichtingen B zijn varianten onderscheiden op basis van maximale roerdieptes. Voor de kalkzandsteenwinning zijn deze roerdieptes variabel, -8, -12, -15, in een enkel geval tot -20 meter. Voor een volledig overzicht van de verschillende varianten verwijst mevrouw Loos naar de nota.

Mevrouw Loos licht verder toe dat in het MER de milieu-effecten van de verschillende oplossingsrichtingen zijn onderzocht. Dit heeft onder andere geleid tot het wettelijk verplichte Meest Milieuvriendelijke Alternatief (MMA). Daarnaast zijn de financieel-economische effecten bekeken. Dit heeft geleid tot een voorlopige beleidskeuze, die

vervolgens is aangepast naar aanleiding van de toetsing aan de vigerende natuurwet- en regelgeving. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de voorliggende ontwerp-beleidskeuze.

Mevrouw Loos herhaalt dat het toetsingsdocument is opgesteld omdat ten tijde van de opstelling van de richtlijnen voor het MER de aanwijzing van de natuurgebieden voor het Structuurschema Groene Ruimte nog niet bekend was. Deze is sinds maart 2000 wel bekend. Vanaf deze datum is tevens bekend welke soorten als kwalificerend worden beschouwd. Bij de aparte toetsing aan de Vogel- en Habitatrichtlijn, is er nog een keer uitvoerig gekeken naar de varianten die in de voorlopige beleidskeuze naar voren waren gekomen. Bovendien is er nogmaals een toetsing uitgevoerd van deze varianten aan het Structuurschema Groene Ruimte en de Natuurbeschermingswet. Aangezien er nog weinig ervaring bestond op het gebied van toetsing aan de aan de Vogel- en Habitatrichtlijn, is het document tot stand gekomen in overleg met het ministerie van LNV. Op het moment dat er overeenstemming was over de opzet van het onderzoek, is er veel gesproken met deskundigen vanuit het RIZA (Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling) en vanuit het expertisecentrum LNV. Dat heeft geleid tot een aparte beschrijving van elk afzonderlijk meer. Op grond hiervan is geconstateerd dat zandwinning in sommige potentiële locaties in strijd zou zijn met de natuurwet- en regelgeving. Op basis hiervan is een beleidskeuze gemaakt: de laatste stap in het proces. In de beleidskeuze is het volgende voor de zandwinning geformuleerd:

- Winning van zand met een nabestemming, zoals vaargeulen;
- beton- en metselzandwinning conform aangepast huidig beleid. Dit houdt in dat er in vaargeulen gewonnen gaat worden, waarbij een maximale roerdiepte geldt van 70 meter en een maximale opleveringsdiepte van circa 8 meter;
- ophoogzandwinning conform huidig beleid. Daarbij geldt dat voorrang wordt gegeven aan winning van beton- en metselzand en zand voor de kalkzandsteenindustrie, waarbij ophoogzand als bijproduct vrijkomt;
- zandwinning voor de productie van kalkzandsteen in de Randmeren conform huidig beleid. Na 2010 zal een nieuwe winplaats in het Gooimeer gevonden moeten zijn. Met het kalkzandsteenbedrijf uit Harderwijk zal overlegd gepleegd moeten worden over toekomstige ontwikkelingen: in de nota wordt een ruil voorgesteld van de huidige eeuwigdurende concessie in de ondiepe delen van het Veluwerandmeer, naar de diepere delen. Verder zal er met het bedrijf overlegd moeten worden wanneer de activiteiten op de langere termijn beëindigd kunnen worden. De planning is om de onderhandelingen met het bedrijf vóór 2008 te hebben afgerond;
- geen winning van ophoogzand buiten de vaargeulen in de Randmeren na 2010;
- heroverweging van de altijd gepropageerde verbreding van de vaarwegen in de smalle delen van het Drontermeer, Vossemeer en Veluwemeer. Die heroverweging is inmiddels (intern) gestart met het in gang zetten van een aantal onderzoeken;
- natuurcompensatie in de buurt van de Krabbegatsluizen in het kader van de aanleg van de vaargeul in het Markermeer van Amsterdam naar Harlingen. Ditzelfde geldt voor de kalkzandsteenwinning in het Gooimeer. Tevens is de verlegging van de hoofdvaargeul - die noodzakelijk wordt bij de ingebruikstelling van het aquaduct bij Harderwijk - een punt van overleg. Het exacte tracé zal worden vastgesteld naar aanleiding van de vogelwaarnemingen. Op die manier zal een zo optimaal mogelijk tracé, met zo min mogelijk verlies van natuurwaarden, gerealiseerd worden.
- een proefwinning van beton- en metselzand in het Markermeer. Deze proefwinning richt zich op de mogelijkheid om grof zand op grotere diepte te gaan winnen. Om het bedrijfsleven op te roepen interesse te tonen voor deze proef, is een bekendmaking in Cobouw en de Staatscourant geplaatst. Inmiddels hebben acht aannemers(combinaties) te kennen gegeven interesse te hebben. De planning is om 19 juni a.s. in overleg te treden met de geïnteresseerde partijen. Ter voorbereiding op dit overleg wordt momenteel gewerkt aan een 'Nota van Informatie', waarin nadere randvoorwaarden worden geformuleerd. Gezien de geringe ervaring die er is op het gebied van gerichte winning van grof zand op grotere diepte, wordt aan deze proef een uitgebreid monitoring-programma gekoppeld; monitoring op (eventuele) veranderingen in de bodem, de invloeden voor het oppervlaktewater, (eventueel) vrijkomende

verontreinigingen en de gevolgen voor de aanwezige natuurwaarden. Na de proef zal op basis van de resultaten en gevolgen een besluit genomen worden over deze wijze van beton- en metselzandwinning.

Tot slot geeft mevrouw Loos aan dat wanneer de proef niet lukt, dit zal betekenen dat de nota op het gebied van winning van beton- en metselzand partieel moet worden herzien.

De voorzitter dankt mevrouw Loos voor haar toelichting en wijst er vervolgens op dat een ieder tot en met 11 juni 2001 in de gelegenheid wordt gesteld zijn/haar zienswijze op de inhoud van de Ontwerp-Beleidsnota Zand boven Water 2/MER kenbaar te maken. Rekening houdend met hetgeen ondermeer tijdens de inspraak naar voren wordt gebracht, zal de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat naar verwachting eind dit jaar de Beleidsnota Zand boven Water 2 vaststellen en ter kennisneming sturen aan de Tweede Kamer. Tegen de Beleidsnota is geen bezwaar en beroep mogelijk.

Tenslotte gaat de voorzitter in op de gang van zaken tijdens de hoorzitting en meldt hij dat het verslag van de hoorzitting samen met de schriftelijke reacties wordt opgenomen in de bundel 'Resultaten van de Inspraak'. Deze bundel wordt onder andere aangeboden aan de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de Commissie voor de milieu-effectrapportage. Bovendien wordt de bundel zo spoedig mogelijk na afloop van de inspraaktermijn ter inzage gelegd op de adressen waar momenteel de Ontwerp-Beleidsnota kan worden ingezien.

De voorzitter sluit zijn inleiding af en vraagt wie van de aanwezigen het woord wil voeren.

1. Kalkzandsteenfabriek Rijsbergen, de heer B. Geul

De heer Geul richt zich tot mevrouw Loos met de vraag op welke wijze de onderzoeken en metingen naar de verblijfsplaats van de driehoeksmossel zijn verricht. Spreker is namelijk overtuigd van het feit dat de zandwinindustrie bijdraagt aan de wijde verspreiding van de driehoeksmossel in het Gooimeer terwijl in de Ontwerp-Beleidsnota wordt uitgegaan dat de zandwinindustrie het verdwijnen van die mosselsoort veroorzaakt.

Mevrouw Loos antwoordt dat de onderzoeken over het algemeen zijn verricht door het RIZA, in opdracht van Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied. Het RIZA karteert om de twee jaar. De meest recente kartering heeft aangetoond dat de populatie driehoeksmosselen in het Gooimeer spectaculair gegroeid is. De driehoeksmosselen zijn het beschermen waard omdat ze een rol spelen in het filtreren van het water, hetgeen betekent dat ze het water helder en schoon houden. De driehoeksmosselen zijn gevestigd in de buurt van een staatsnatuurmonument. De mogelijkheid bestaat dat als deze populatie wordt aangetast, de waarden van het aanpalende natuurmonument worden aangetast hetgeen op grond van het Structuurschema Groene Ruimte niet meer is toegestaan.

De heer Geul is van mening dat de driehoeksmossel juist op die locaties aanwezig is, omdat daar zand gezogen is. Door het zuigen van zand ontstaat hard substraat en dat is één van de randvoorwaarden voor de vestiging van driehoeksmosselen; in slibbodem komt deze mossel niet voor.

Mevrouw Loos meldt dat de driehoeksmossel inderdaad hard substraat nodig heeft. Echter, wanneer kalkzandsteenwinning ter plaatse zou worden toegestaan betekent dit dat ter plaatse een grotere diepte ontstaat - min 20 meter - waardoor de driehoeksmossel zich daar niet meer zou kunnen vestigen.

Spreker meent dat in het gebied waarover hij praat geen grotere diepte voorkomt dan min 8 meter. In dat gebied is slechts sprake van een verschuiving van het talud. Het is niet mogelijk dat daar de driehoeksmossel verdwijnt omdat die juist voorkomt op taluds. Hij vreest dat de overdreven aandacht voor de driehoeksmossel zijn doel voorbij geschoten is.

Spreker verzoekt om een kopie van de inventarisatie van de mosselen en een dieptekaart van het Gooimeer. Hieruit zal waarschijnlijk blijken dat de driehoeksmossel op die locaties aanwezig is waar de industrie zand gezogen heeft. Dit betekent dat de industrie bijdraagt aan de natuur. Vervolgens stelt spreker dat op het Eenmeer op één locatie driehoeksmosselen voorkomen. Hij veronderstelt dat op die locatie ooit gezogen is.

Verder stelt spreker dat in de Ontwerp-Beleidsnota melding wordt gemaakt van het feit dat duikeenden niet dieper kunnen duiken dan 3,5 meter of dat niet doen omdat dat ze meer energie kost dan dat het ze oplevert. Spreker heeft de stellige mening dat een dier niet rationeel denkt, met andere woorden dat wanneer deze dieren wel dieper duiken dan 3,5 meter, ze dat doen omdat ze hier energie uit halen.

Op de opmerking van de voorzitter dat in het rapport een duikdiepte van 6 meter wordt gehanteerd, antwoordt spreker dat het bevreemding wekt dat er in de ontwerp-beleidsnota verschillende duikdiepten staan vermeld, terwijl het gaat om steeds dezelfde duikeend.

Mevrouw Loos antwoordt dat duikeenden dieper kunnen duiken, maar dat recent onderzoek van het RIZA heeft uitgewezen dat het ze teveel energie kost en het ze uiteindelijk niets opbrengt. Vandaar dat de diepte is gesteld op 3,5 meter. Deze diepte wordt geaccepteerd door deskundigen van het RIZA en het expertisecentrum van LNV. Vanaf die diepte zijn de driehoeksmosselen bereikbaar voor de duikeenden.

Spreker acht de theorie dat duikeenden rationeel denken en dieper duiken, zonder dat ze hier energie van krijgen ongeloofwaardig en verzoekt inzicht te krijgen in de onderzoeken hieromtrent.

2. De Friese van der Wiel zandexploitatie, de heer J.J. Verwijs

De heer Verwijs vindt het opvallend dat in de voorliggende Ontwerp-Beleidsnota nergens de voordelen van zandwinning naar voren komen. Het enige voordeel is - een noodzakelijk kwaad - dat er vaargeulen gemaakt moeten worden. Spreker heeft de ervaring dat waar zand gewonnen wordt veel vis en vogels voorkomen en hij kan zich om die reden niet voorstellen dat de zandwinindustrie schadelijk zou zijn voor de natuurwaarden. Hij meent dat door de zandwinindustrie juist extra natuurwaarden ontstaan.

Spreker merkt verder op verbaasd te zijn over de zoeklocatie van het industriezand. Uit (30 jaar) ervaring weet hij daar waar de zoeklocatie op het IJsselmeer geprogrammeerd staat, het industriezand niet zit en het op andere plaatsen wel zit.

De voorzitter vraagt of de heer Verwijs bereid is de locaties waar het industriezand volgens hem wel zit, door te geven aan Rijkswaterstaat. De heer Verwijs geeft aan daartoe zeker bereid te zijn.

Mevrouw Loos gaat in op de eerste opmerking van spreker en meldt dat de Vogel- en Habitatrichtlijn specifieke soorten vogels aangeeft die beschermd moeten worden en die een specifiek leefgebied nodig hebben. In de Randmeren gaat het vooral om zwanen die op één meter diepte kranswieren moeten kunnen bereiken. Voor de duikeenden moet de driehoeksmosselpopulatie bereikbaar zijn. Uit onderzoek, verricht door gerenomeerde instituten, zoals het RIZA, blijkt die diepte op 3,5 meter te liggen. Mevrouw Loos is zich er echter wel van bewust dat in een aantal wat diepere gebieden en rondom diepe putten veel vis voorkomt. Dit zijn echter niet de soorten die op dit moment getoetst en beschermd dienen te worden. Er is getoetst aan de specifiek voorgeschreven soorten.

Spreker haalt als voorbeeld de snoekbaars aan, die leven en jagen in winputten. Dit betekent dat daar organismen uit de grond komen, terwijl eerder is gesteld dat er beneden de 8 meter geen leven zou zijn. Op basis daarvan is indertijd gekozen voor een diepte van 8 meter. Spreker is van mening dat die stelling niet juist is en dat er op grotere diepte wel leven is. Uit onderzoeken is dat ook gebleken.

Mevrouw Loos meldt dat ze op dit moment niet kan ingaan op het specifieke geval van de snoekbaars en dat ze dit nog zal uitzoeken.

Wat betreft de opleverdiepte van min 8 meter meldt mevrouw Loos dat ten tijde van de nota Zand boven Water 1 daarover uitvoerig discussie is gevoerd. De diepte van min 8 meter is de diepte waarbij alle belangen het beste gediend zijn. Wellicht dat in de toekomst tot grotere diepten gegaan kan worden.

3. Van Nieuwpoortgroep, J.J. Peterse

De heer Peterse spreekt mede namens Aannemingsmaatschappij Bakker, een werkmaatschappij van de Van Nieuwpoortgroep, die jarenlang actief is geweest in het IJsselmeergebied. Spreker merkt op dat hij heeft begrepen dat de in de Ontwerp-Beleidsnota genoemde taakstelling van 2,5 miljoen ton per jaar voor beton- en metselzand gebaseerd is op de winning van 20% industriezand uit het totale zandpakket. Spreker wil graag weten op welke analyses de verhouding 20%-80% gebaseerd is. Verder geeft spreker aan benieuwd te zijn of er een analyse is gemaakt van de economische haalbaarheid van ophoogzandwinning van 12 miljoen ton per jaar, in relatie tot de zeezandwinning en de inschrijvingssystematiek die daarbij gehanteerd wordt.

Mevrouw Loos meldt dat bij de aanneming van 20% rekening is gehouden met de omstandigheid dat bij winning van minder industriezand uit het zandpakket, de hoeveelheid ophoogzand groter wordt. Dit zou kunnen leiden tot afzetproblemen. Ze voegt hieraan toe dat 20% redelijk arbitrair is gekozen.

Spreker constateert dat deze berekeningen dus niet gebaseerd zijn op onderzoek. Hij meent echter dat fundamenteel onderzoek naar het voorkomen van het zand, waarbij bijvoorbeeld aan de hand van boringen, wordt vastgesteld wat het industriezandgehalte is, veel meer voor de hand ligt dan het plaatsen van een schot voor de boeg.

Mevrouw Loos antwoordt dat het verrichten van meer boringen inderdaad een werkwijze had kunnen zijn. Rijkswaterstaat is echter afgegaan op de geologische gegevens die bekend zijn zoals o.a. door de Rijksgeologische Dienst zijn verricht. Er is vooral gekeken naar de formaties waarin grofzandige zandlagen verwacht kunnen worden, zoals bijvoorbeeld de formatie van Kreftenheye. Dit zou ertoe kunnen leiden dat in het kader van de proefwinning een aantal extra proefboringen kunnen worden verricht om de meest optimale locatie te kiezen.

Vervolgens gaat mevrouw Loos in op de door spreker naar voren gebrachte economische haalbaarheid van ophoogzandwinning en meldt dat bij zandwinning in de Noordzee de domeinen een systematiek kent van het inschrijven op kavels, maar dat dit bij het IJsselmeergebied nog niet het geval is.

Spreker verduidelijkt dat hij doelt op de inschrijving voor de Vortput. Bij deze verhandeling van zeezand wordt voor een periode van 4 ½ jaar een vaste prijs vastgesteld (degene die de laagste prijs stelt, krijgt het werk). Daarmee is voor 4 ½ jaar - of een te stellen termijn - de marktprijs gedefinieerd. Via de domeinenheffing wordt ophoogzandwinning in het IJsselmeergebied alleen al belast met circa 3,5 gulden per kubieke meter. De inschrijfprijs in IJmuiden was 5,5 gulden per kubieke meter. Spreker veronderstelt dat in dat geval de taakstelling van 12 miljoen ton per jaar niet gerealiseerd zal worden. Zijn suggestie is om hierover in discussie te treden met domeinen.

Mevrouw Loos stelt dat zand uit het IJsselmeergebied niet is vrijgesteld van de domeinheffing. Er wordt wel gesproken over een toekomstige belasting op oppervlaktedelfstoffen waarbij wordt bekeken of Noordzeezand en zand uit het IJsselmeer en Markermeer gelijkgesteld zou kunnen worden. Omdat dit zich echter nog bevindt in een onderhandelingsstadium, kan zij daar op dit moment nog niet nader op ingaan. Indertijd is wel gesproken over uitsluiting van de domeinheffing op het IJsselmeezand, maar daarvoor is uiteindelijk niet gekozen.

Spreker meent dat de economische marktwerking zich verzet tegen deze handelswijze.

Mevrouw Loos geeft aan dat de inschatting van Rijkswaterstaat toch anders ligt.

4. Grint- en Zandexploitatie Maatschappij Smals, de heer C. de Nijs

De heer de Nijs geeft allereerst aan dat indien toekomstige boringen mochten aangeven dat er locaties zijn waar een exploitabel percentage - 20% acht hij eigenlijk niet exploitabel - industriezand uit zand gewonnen kan worden, dat zal betekenen dat het IJsselmeergebied een potentieel interessant gebied gaat worden voor Nederland. Hij citeert 'Omdat de weerstand tegen het winnen van zand op het land steeds groter wordt, groeit de behoefte aan winning van beton- en metselzand in rijkswateren, waaronder het IJsselmeer'. Het uitgangspunt van zandwinning uit het IJsselmeergebied is dat in de regionale behoefte wordt voorzien. Het verbaast spreker dat Rijkswaterstaat, de beheerder van een groot rijkswater, zich puur richt op de regionale behoefte. Spreker is van mening dat Rijkswaterstaat zich zou moeten inzetten om het IJsselmeer ook een belangrijke functie te laten vervullen ten aanzien van de landelijke behoefte om zodoende compensatie te bieden voor de weerstand tegen zandwinning op het land, in Gelderland en Brabant. De beleidsnota's die uit Den Haag komen, geven toch duidelijk sturing aan zandwinning in rijkswateren. Spreker kan niet goed plaatsen dat Rijkswaterstaat vervolgens de taakstelling afgrendelt tot de regionale behoefte.

Mevrouw Loos antwoordt dat Rijkswaterstaat in eerste instantie is gebonden om in de regionale taakstelling te voorzien. In de Ontwerp-Beleidsnota is inderdaad 'het voorzien in de regionale behoefte' gedefinieerd. Als echter gekeken wordt naar het gebied dat door Rijkswaterstaat wordt bediend en de groeitaakstellingen die daarvoor gesteld zijn, zoals de gemeente Almere en Amsterdam, IJburg, dan is dat al een forse hoeveelheid op de landelijke hoeveelheid die nodig is. Mocht duidelijk worden dat er, zonder schade aan natuur- en milieuwaarden, meer gewonnen kan worden, kan overwogen worden om het afzetgebied te vergroten. Het afzetgebied wordt overigens strikt gehanteerd voor ophoogzand, voor beton- en metselzand is het afzetgebied niet zo strikt geformuleerd, daar zit meer ruimte in.

Spreker geeft aan dat hij inderdaad de 2,5 miljoen ton beton- en metselzand bedoelt. Beton- en metselzand dat in water gewonnen wordt kent geen regionale behoefte, dat gaat door het hele land. Waar het spreker om gaat is, dat indien mocht blijken dat er voldoende zand aanwezig is voor de regionale behoefte, Rijkswaterstaat het overschot kan benutten voor de invulling van de landelijke taakstelling. Hierin schiet Rijkswaterstaat naar sprekers mening tekort en dat wordt Rijkswaterstaat ook verweten door de provincies. In dat kader zou hij de nota liever geplaatst zien.

De voorzitter antwoordt dat, zoals mevrouw Loos ook al naar voren heeft gebracht, dat de begrenzing voor beton- en metselzand niet zo beperkt, dus flexibel is.

De heer Peterse vraagt zich af wat er zal gebeuren wanneer blijkt dat de taakstelling van 2,5 miljoen ton niet gerealiseerd wordt. Hoe zal de overheid daar in het kader van de SOD II mee omgaan en zal deze provincie zich scharen bij de andere provincies die zich verzetten tegen winning in hun regio.

Mevrouw Loos meldt dat Rijkswaterstaat niet ook nog eens gebonden is aan de provinciale taakstellingen. Mocht het rijk de rijkstaakstellingen niet halen, dan zal er onvermijdelijk nieuw overleg moeten volgen.

5. Nederlandse Christen Democraten, de heer C.W. van der Wal

De heer Van der Wal geeft aan allereerst graag te willen weten of er in het kader van zandwinning op de Noordzee, ook gedacht wordt aan de Waddeneilanden. Spreker is van

mening dat met name in het noordelijke gedeelte veel zand zit. Bovendien zullen de Waddeneilanden zich verplaatsen als er niet wordt ingegrepen, waarbij spreker Rottemeroog als voorbeeld noemt.

Als tweede vraagt spreker zich af wat de stand van zaken is van de palingvisserij in IJsselmeerpolders. De palingvisserij in de IJsselmeerpolders is namelijk voor de visserij altijd heel belangrijk geweest.

Met betrekking tot de eerste vraag meldt mevrouw Loos dat de Noordzee inderdaad in de nota wordt genoemd. De Noordzee is een deel van het continentaal plat dat bij Nederland hoort. Rijkswaterstaat heeft afspraken gemaakt over een totale taakstelling, waarbij zaken rondom de Noordzee door de Directie Noordzee, en zaken rondom de Waddenzee door de Directie Noord-Nederland uitgezocht en beschreven worden. Overigens moet mevrouw Loos wel melden dat de PKB Waddenzee weinig ruimte laat voor economische activiteiten.

Op de vraag van spreker hoe het is gesteld met de palingvisserij geeft mevrouw Loos aan daarover op dit moment geen antwoord paraat te hebben en dat zij dit zal uitzoeken.

Sluiting

De voorzitter stelt vast dat geen van de overige aanwezigen het woord wenst te voeren. Hij memoreert dat de aanwezigen op de daartoe bestemde lijsten kunnen aangeven of zij een exemplaar van het verslag van de hoorzitting willen ontvangen.

De voorzitter dankt een ieder voor de aanwezigheid en sluit de hoorzitting om circa 20.30 uur.